ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2019/2120 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 24ης Ιουνίου 2019

σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.33078 (2015/C) (πρώην 2015/NN) την οποία έθεσε σε εφαρμογή το Βέλγιο υπέρ της JCDecaux Belgium Publicité

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2019) 4466]

(Τα κείμενα στη γαλλική και την ολλανδική γλώσσα είναι τα μόνα αυθεντικά)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τα ανωτέρω άρθρα ([1]) και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(1) Με επιστολή της 19ης Απριλίου 2011, η οποία καταχωρίστηκε στις 26 Απριλίου 2011, η εταιρεία Clear Channel Belgium (εφεξής «CCB») υπέβαλε καταγγελία στην Επιτροπή κατά του βελγικού κράτους σχετικά με την εικαζόμενη χορήγηση παράνομων και ασυμβίβαστων με την εσωτερική αγορά ενισχύσεων στην ανταγωνίστρια της JCDecaux Street Furniture Belgium (εφεξής «JCD»), πρώην JCDecaux Belgium Publicité SA.

(2) Στις 29 Μαΐου 2013 η Επιτροπή έλαβε και δεύτερη καταγγελία σχετικά με την εικαζόμενη χορήγηση παράνομων και ασυμβίβαστων ενισχύσεων στην JCD. Ο καταγγέλλων (εφεξής «ο δεύτερος καταγγέλλων») θέλησε να διατηρήσει την ανωνυμία του.

(3) Με επιστολή της 24ης Μαρτίου 2015 η Επιτροπή ενημέρωσε το Βέλγιο για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «ΣΛΕΕ») σχετικά με τα εν λόγω εικαζόμενα μέτρα ενίσχυσης.

(4) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία (εφεξής «απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας») δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 19 Ιουνίου 2015 ([2]). Η Επιτροπή κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα επίμαχα εικαζόμενα μέτρα ενίσχυσης.

(5) Το Βέλγιο υπέβαλε τις παρατηρήσεις του στις 21 Ιουλίου 2015. Η Επιτροπή έλαβε στις 16 Ιουλίου 2015 τις γραπτές παρατηρήσεις της CCB και στις 17 Ιουλίου 2015 τις παρατηρήσεις του δεύτερου καταγγέλλοντος που θέλει να διατηρήσει την ανωνυμία του και της JCD. Η Επιτροπή διαβίβασε στο Βέλγιο τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, με επιστολές της 24ης Ιουλίου και της 13ης Αυγούστου 2015 και έλαβε τα σχόλια του Βελγίου σχετικά με τις προαναφερθείσες παρατηρήσεις με επιστολή της 2ας Οκτωβρίου 2015.

(6) Με τις βελγικές αρχές, την JCD και τη CCB ακολούθησαν και άλλες συζητήσεις και ανταλλαγές επιστολών. Για τον σκοπό αυτό, στις 15 Απριλίου 2016 η Επιτροπή απέστειλε αίτηση παροχής πληροφοριών στο Βέλγιο και στα ενδιαφερόμενα μέρη. Το Βέλγιο απάντησε στην αίτηση παροχής πληροφοριών στις 20 Ιουνίου 2016 και διαβίβασε μεταγενέστερες παρατηρήσεις στις 26 Ιανουαρίου 2017, στις 20 Φεβρουαρίου 2017, στις 20 Μαρτίου 2017 και στις 23 Ιανουαρίου 2019.

(7) Η CCB διαβίβασε μεταγενέστερες παρατηρήσεις την 1η Δεκεμβρίου 2015, στις 23 Μαΐου 2016, στις 20 Σεπτεμβρίου 2016 και στις 24 Μαρτίου 2017. Η JCD διαβίβασε μεταγενέστερες παρατηρήσεις στις 12 Οκτωβρίου 2015, στις 29 Μαρτίου 2016, στις 15 Ιουλίου 2016 και στις 16 Μαΐου 2017.

([1]) ΕΕ C 203 της 19.6.2015, σ. 12.
([2]) Όπ.π.

(8) Οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τη CCB στις 16 Ιουλίου 2015 σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία περιελάμβαναν πρόσθετη καταγγελία κατά της JCD.

2. **ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ**

2.1. **Η καταγγέλλουσα CCB και η εικαζόμενη αποδέκτρια των ενισχύσεων JCD**

(9) Η CCB και η JCD αποτελούν δύο από τους σημαντικότερους παράγοντες του τομέα της υπαίθριας διαφήμισης στο Βέλγιο. Οι δύο εταιρείες ανήκουν σε διεθνείς ομίλους που δραστηριοποιούνται στον τομέα της υπαίθριας διαφήμισης σε μεγάλες και μικρές επιφάνειες.

(10) Η CCB αποτελεί θυγατρική του διεθνούς ομίλου CC Media Holding. Ο εν λόγω όμιλος έχει στην κατοχή του την πολυεθνική εταιρεία Clear Channel Communication Inc. που εδρεύει στις ΗΠΑ και αναπτύσσει δραστηριότητες σε 28 χώρες της Ευρώπης, της περιοχής της Ασίας και του Ειρηνικού, καθώς επίσης και της Λατινικής Αμερικής. Στο Βέλγιο, η CCB διαθέτει στο εμπόριο εκατομμύρια διαφημιστικές πινακίδες μικρού και μεγάλου μεγέθους· ασκεί επίσης δραστηριότητες προμήθειας και διαχείρισης αστικού εξοπλισμού και συστημάτων κοινοχρησίας ποδηλάτων.

(11) Η JCD είναι η βελγική θυγατρική της εταιρείας γαλλικού δικαίου JCDecaux SA, η οποία πρωταγωνιστεί στη διεθνή αγορά της υπαίθριας διαφήμισης και της προμήθειας, της τοποθέτησης και της συντήρησης ειδών αστικού εξοπλισμού, καθώς και της προμήθειας και της διαχείρισης αυτοεξυπηρετούμενων συστημάτων ενοικίασης ποδηλάτων.

(12) Η καταγγελία που υποβλήθηκε από τη CCB και εξετάζεται στην παρούσα απόφαση ([3]) αφορά τα δύο σκέλη που περιγράφονται στη συνέχεια. Η καταγγελία που υποβλήθηκε από τον δεύτερο καταγγέλλοντα αφορά μόνο το δεύτερο σκέλος.

2.2. **Σκέλος των διαφημιστικών πινακίδων της σύμβασης του 1984**

2.2.1. *Ιστορικό*

(13) Ο Δήμος Βρυξελλών ([4]) και η JCD σύναψαν δύο συμβάσεις σχετικά με την εγκατάσταση διαφημιστικών πινακίδων εντός του Δήμου Βρυξελλών· η πρώτη σύμβαση συνήφθη το 1984 και η δεύτερη το 1999. Οι δύο συμβάσεις αφορούν την εγκατάσταση ειδών αστικού εξοπλισμού με αντάλλαγμα την εκμετάλλευση διαφημιστικών πινακίδων μεγέθους περίπου 2 m^2, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιούνται για την προβολή διαφημίσεων (οι πινακίδες έχουν από μία έως δύο διαφημιστικές επιφάνειες, αλλά μπορεί να διαθέτουν έως και έξι επιφάνειες αν είναι εξοπλισμένες με μηχανισμό προβολής κυλιόμενων διαφημίσεων σε κάθε πλευρά). Στο Βέλγιο η υπαίθρια διαφήμιση σε επιφάνειες μικρού μεγέθους παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα ότι οι πινακίδες μικρού μεγέθους είναι συνήθως ενσωματωμένες στον αστικό εξοπλισμό.

(14) Οι δύο συμβάσεις που εξετάζονται στην καταγγελία εμφανίζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

(15) Η σύμβαση της 16ης Ιουλίου 1984 (εφεξής «η σύμβαση του 1984»), διάρκειας 15 ετών, προέβλεπε ότι η JCD θα τοποθετούσε και θα μπορούσε να εκμεταλλεύεται διαφημιστικά πλαίσια στάσεων αστικών συγκοινωνιών και είδη αστικού εξοπλισμού, γνωστά και ως «mupi» (πινακίδες με δύο όψεις, εκ των οποίων τη μία θα χρησιμοποιούσε αποκλειστικά ο Δήμος Βρυξελλών και τη δεύτερη θα εκμεταλλευόταν η JCD για την προβολή διαφημίσεων), υπό τους ακόλουθους όρους:

i) σύμφωνα με τη σύμβαση, η JCD δεν θα κατέβαλλε κανένα ποσό στον Δήμο Βρυξελλών ως μίσθωμα, δικαίωμα χρήσης ή τέλος για τις πινακίδες που ανήκαν στην ίδια, αλλά η JCD έπρεπε να διαθέτει στον Δήμο Βρυξελλών ορισμένες παροχές σε είδος: δωρεάν διάθεση καλαθιών απορριμμάτων, δημόσιων τουαλετών και ηλεκτρονικών εφημερίδων, έκδοση γενικού χάρτη, τουριστικού χάρτη, ξενοδοχειακού χάρτη και χάρτη των πεζόδρομων του Δήμου Βρυξελλών·

ii) η JCD είχε το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται την κάθε πινακίδα για χρονικό διάστημα 15 ετών και να εγκαθιστά πινακίδες σε όλη τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης του 1984, η οποία ίσχυε επίσης για 15 έτη (1984-1999). Κατά συνέπεια, το 1999, κατά τη λήξη της σύμβασης του 1984, η JCD εξακολουθούσε να έχει το δικαίωμα εκμετάλλευσης πολλών διαφημιστικών πινακίδων που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 μέχρι τη λήξη της 15ετούς περιόδου εκμετάλλευσής τους.

([3]) Στην παρούσα απόφαση δεν εξετάζεται η πρόσθετη καταγγελία της CCB που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 8 και αφορά τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999, καθώς η σύμβαση αυτή δεν ελήφθη υπόψη στην επίσημη διαδικασία εξέτασης (βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 69).

([4]) «Ville de Bruxelles (Δήμος Βρυξελλών)» είναι η επίσημη ονομασία του δήμου που βρίσκεται στο κέντρο της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας (Bruxelles-Capitale). Ο Δήμος Βρυξελλών περιβάλλεται από 18 στενά διασυνδεδεμένους δήμους, οι οποίοι συγκροτούν από κοινού τη μεγάλη διοικητική οντότητα της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας. Η Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας διαθέτει κυβέρνηση και κοινοβούλιο. Πρόκειται για αστικό σύμπλεγμα με πληθυσμό 1 200 000 κατοίκων, τα μέρη του οποίου συγκροτούν ένα ενιαίο διοικητικό διαμέρισμα, το οποίο είναι ευρύτερα γνωστό με την ονομασία Βρυξέλλες.

(16) Η σύμβαση της 14ης Οκτωβρίου 1999 (εφεξής «η σύμβαση του 1999») αντικατέστησε τη σύμβαση του 1984 μετά από πρόσκληση υποβολής προσφορών που προκήρυξε ο Δήμος Βρυξελλών για την προμήθεια, την τοποθέτηση, καθώς επίσης και για τη συντήρηση και τη διαχείριση ειδών αστικού εξοπλισμού πληροφόρησης του κοινού, στεγάστρων αναμονής επιβατών και υπαίθριων πινακίδων. Μέρος αυτού του εξοπλισμού μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και για διαφημιστικούς σκοπούς ενώ ανάδοχος του έργου ανακηρύχθηκε η JCD.

(17) Μολονότι η σύμβαση του 1999 (διάρκειας 15 ετών) αφορούσε εξοπλισμό παρόμοιο με τον εξοπλισμό της σύμβασης του 1984, προέβλεπε ότι:

i) ο νέος αστικός εξοπλισμός που συνδεόταν με την προαναφερθείσα σύμβαση θα ανήκε στον Δήμο Βρυξελλών ([5]) και η JCD θα κατέβαλλε μηνιαίο μίσθωμα για τη χρήση του για διαφημιστικούς σκοπούς·

ii) το σύνολο του παλαιού εξοπλισμού που είχε εγκατασταθεί με βάση προγενέστερες συμβάσεις μεταξύ του Δήμου Βρυξελλών και της JCD έπρεπε να απομακρυνθεί από την JCD. Προκειμένου να ληφθεί υπόψη η κατάσταση του εξοπλισμού που ενέπιπτε στη σύμβαση του 1984 και του οποίου η 15ετής περίοδος εκμετάλλευσης δεν είχε λήξει ακόμα, στη σύμβαση του 1999 επισυνάφθηκε χρονοδιάγραμμα (εφεξής «το παράρτημα 10»), στο οποίο προσδιορίζονταν επακριβώς οι ημερομηνίες κατά τις οποίες έπρεπε να απομακρυνθούν οι διάφορες αυτές πινακίδες (από το 1999 έως το 2010). Στο παράρτημα 10 καταγράφονταν 282 διαφημιστικά πλαίσια στάσεων αστικών συγκοινωνιών και 198 υπαίθριες πινακίδες που εξακολουθούσαν να εμπίπτουν στο καθεστώς της σύμβασης του 1984, ενώ επισημαινόταν η τοποθεσία τους και οι ημερομηνίες κατά τις οποίες έπρεπε να αφαιρεθούν.

2.2.2. *Αντικείμενο της καταγγελίας*

(18) Η CCB θεωρεί ότι η JCD ωφελήθηκε από ασυμβίβαστη κρατική ενίσχυση, καθώς εξακολουθούσε να εκμεταλλεύεται ορισμένες πινακίδες της σύμβασης του 1984 και μετά την ημερομηνία αποξήλωσης που προβλεπόταν στη σύμβαση του 1999, χωρίς να καταβάλλει ούτε μισθώματα ούτε φόρους στον Δήμο Βρυξελλών.

2.3. **Σκέλος Villo**

2.3.1. *Ιστορικό*

(19) Για να προσφέρει μέσα ήπιας κινητικότητας στην επικράτειά της, η Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας αποφάσισε να εγκαταστήσει αυτοματοποιημένο σύστημα ενοικίασης κοινόχρηστων ποδηλάτων.

(20) Για τον σκοπό αυτό, στις 15 Μαρτίου 2008 η Περιφέρεια δημοσίευσε πρόσκληση υποβολής προσφορών και στις 13 Νοεμβρίου 2008 ανάδοχος του έργου ανακηρύχθηκε η JCD. Στις 5 Δεκεμβρίου 2008, η Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας σύναψε με την JCD σύμβαση παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας για την εκμετάλλευση του αυτοματοποιημένου συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων Villo εντός της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας («η σύμβαση Villo»), για συνολικό χρονικό διάστημα 15 ετών (παρατάθηκε κατά δύο έτη το 2011 λόγω των καθυστερήσεων που σημειώθηκαν κατά την εκτέλεση της σύμβασης). Η εν λόγω σύμβαση προέβλεπε:

i) την εγκατάσταση και τη διαχείριση αυτοματοποιημένου συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων (στην πρώτη φάση του έργου, η οποία ξεκίνησε στις 16 Νοεμβρίου 2009, επρόκειτο να διατεθούν 2500 ποδήλατα σε 200 σταθμούς και στη δεύτερη φάση του έργου, που θα ξεκινούσε το 2011, ο αριθμός των ποδηλάτων θα αυξανόταν σε 5000) για συνολικό χρονικό διάστημα 15 ετών (έως το 2026)·

ii) τη διαχείριση και την εκμετάλλευση διαφημιστικών πινακίδων μέσω των οποίων θα διασφαλιζόταν η χρηματοδότηση του συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων, πέραν του αντιτίμου που θα κατέβαλλαν οι πελάτες. Στο πλαίσιο αυτό, η JCD εκμεταλλεύεται τόσο διαφημιστικές πινακίδες που είναι ενσωματωμένες στους σταθμούς ποδηλάτων, όσο και χωριστές και μεμονωμένες πινακίδες των εν λόγω σταθμών (πρόκειται κυρίως για διαφημιστικές επιφάνειες με εμβαδόν 2 m^2 αλλά και 8 m^2).

(21) Ο εκτιμώμενος συνολικός κύκλος εργασιών του παραχωρησιούχου σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης ανέρχεται κατά προσέγγιση σε [100-150] εκατ. EUR. Το [30-40] % των εσόδων περίπου προέρχονται από τους χρήστες, και τα υπόλοιπα έσοδα προέρχονται από τις διαφημίσεις.

(22) Επιπλέον, στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης της σύμβασης Villo, η Περιφέρεια ενέκρινε για την JCD ορισμένα χρηματοδοτικά μέτρα που δεν περιλαμβάνονταν στην πρόσκληση υποβολής προσφορών ([6]):

i) απαλλαγή από το τέλος χρήσης δημόσιων χώρων της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας για τις διαφημιστικές πινακίδες με εμβαδόν 8 m^2· Το ανώτατο ποσό της εν λόγω απαλλαγής ανέρχεται σε [50 000-150 000] EUR/έτος ([7])·

([5]) Έναντι της άπαξ καταβολής καθαρού τιμήματος για κάθε παρεχόμενο, πλήρως εξοπλισμένο, εγκατεστημένο και λειτουργικό προϊόν.

([6]) Τα στοιχεία αυτά συμπεριλήφθηκαν σε τροποποιητική πράξη της σύμβασης Villo, η οποία υπογράφηκε στις 9 Ιουνίου 2011.

([7]) Το ετήσιο τέλος ανέρχεται σε […] EUR ανά πινακίδα. Ως εκ τούτου, το ανώτατο ποσό που θα έπρεπε να καταβάλει η JCD ως τέλος χρήσης, χωρίς την απαλλαγή, ανέρχεται σε […] πινακίδες των 8 m2 * […] EUR ανά πινακίδα = [50 000-150 000] EUR.

ii) ρήτρα απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών όσον αφορά τους περιφερειακούς φόρους (αποζημίωση λόγω μεταβολής των περιφερειακών φόρων): καταρχήν, προβλέπεται ότι η JCD μπορεί να αποζημιωθεί αν οι περιφερειακοί φόροι αυξηθούν· ωστόσο, η ρήτρα αυτή δεν εφαρμόστηκε ποτέ·

iii) ρήτρα αναπροσαρμογής των τιμών σχετικά με τους δημοτικούς φόρους (αποζημίωση λόγω αύξησης των δημοτικών φόρων): καταρχήν, προβλέπεται αποζημίωση της JCD, αν οι δημοτικοί φόροι αυξηθούν πέραν των 75 EUR/m²· οι βελγικές αρχές εκτίμησαν αρχικά ότι η αποζημίωση που προβλέπεται σε αυτήν τη ρήτρα θα μπορούσε να ανέλθει κατ' ανώτατο όριο σε [250 000-350 000] EUR ετησίως ([8]).

2.3.2. *Αντικείμενο της καταγγελίας*

(23) Η CCB και ο δεύτερος καταγγέλλων θεωρούν ότι η JCD ωφελήθηκε από κρατική ενίσχυση μέσω της χρηματοδότησης της σύμβασης παραχώρησης Villo.

(24) Σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, το σύνολο των μέτρων χρηματοδότησης (εκμετάλλευση διαφημιστικών πινακίδων και πρόσθετα μέτρα που εγκρίθηκαν για την JCD) συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

(25) Επιπλέον, οι εν λόγω κρατικές ενισχύσεις δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά με βάση τους κανόνες της Ένωσης που αφορούν τις αντισταθμίσεις για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, και κυρίως με βάση την απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής ([9]) (εφεξής η «απόφαση ΥΓΟΣ του 2012»), στον βαθμό που η JCD έλαβε υπέρμετρη υπεραντιστάθμιση (επειδή κυρίως ο αριθμός των διαφημιστικών πινακίδων που παραχωρήθηκαν στην JCD ήταν πάρα πολύ μεγάλος).

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΙΔΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ 1984

3.1. Λόγοι που οδήγησαν στην κίνηση της διαδικασίας

(26) Η Επιτροπή εκτίμησε ότι, όσον αφορά την εκμετάλλευση ορισμένων διαφημιστικών πινακίδων από την JCD, εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών, που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 και εξακολουθούσαν να βρίσκονται στη θέση τους και μετά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες αφαίρεσής τους (όπως επισημαίνεται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999), συνέτρεχαν σωρευτικά τα κριτήρια που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις και ότι, ως εκ τούτου, το μέτρο αυτό συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

(27) Δεδομένου ότι δεν φαινόταν να εκπληρώνεται εκ των προτέρων καμία από τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την κήρυξη της ενίσχυσης ως συμβιβάσιμης, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

3.2. Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τους ενδιαφερόμενους για την απόφαση κίνησης της διαδικασίας

(28) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις της CCB και της JCD, οι οποίες αναφέρονται συνοπτικά στη συνέχεια.

3.2.1. *Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τη CCB*

(29) Όσον αφορά την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, η CCB επισημαίνει ότι συμφωνεί με την ανάλυση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία η εκμετάλλευση, από την πλευρά της JCD, πολλών διαφημιστικών πινακίδων που εγκαταστάθηκαν δυνάμει της σύμβασης του 1984 εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών και που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες αφαίρεσής τους, χωρίς να καταβάλλονται μισθώματα ούτε φόροι, φαίνεται να συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ και δεν είναι συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά.

(30) Η CCB επισημαίνει επίσης ότι συμφωνεί με τη θέση της Επιτροπής, η οποία εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες για το υποστατό και το λυσιτελές του μηχανισμού αντιστάθμισης που επικαλούνται οι βελγικές αρχές για να δικαιολογήσουν τη διατήρηση των επίμαχων πινακίδων και μετά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες αφαίρεσής τους. Σύμφωνα με τη CCB, οι βελγικές αρχές δεν προσκομίζουν κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι ο εν λόγω μηχανισμός αντιστάθμισης τέθηκε επίσημα σε εφαρμογή πριν από την παράνομη διατήρηση των επίμαχων πινακίδων.

([8]) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 82 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας.

([9]) Απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L 7 της 11.1.2012, σ. 3).

(31) Η CCB υπογραμμίζει το γεγονός ότι το πλεονέκτημα που φαίνεται να αποκόμισε η JCD μέσω της εκμετάλλευσης των πινακίδων του 1984 και μετά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες αφαίρεσής τους υπερβαίνει τα 2 150 000 EUR, χωρίς τους τόκους. Η CCB βασίζεται σε δύο διαπιστώσεις του δικαστικού επιμελητή, οι οποίες διατυπώθηκαν μετά από δικό της αίτημα στις 3 Δεκεμβρίου 2007 και στις 21 Δεκεμβρίου 2009, και στις οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία για τον εξοπλισμό που είχε εγκατασταθεί στο πλαίσιο της σύμβασης του 1984 και εξακολουθούσε να βρίσκεται στη θέση του μέχρι τις ημερομηνίες εκείνες. Η CCB επισημαίνει επίσης πως το γεγονός ότι οι ίδιες οι βελγικές αρχές βασίζονται στις εν λόγω διαπιστώσεις του δικαστικού επιμελητή, οι οποίες διατυπώθηκαν μετά από αίτημα της CCB (βλέπε τμήμα 3.3.2), αποδεικνύει ότι δεν υπήρξε ακριβής παρακολούθηση των πινακίδων που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά τις ημερομηνίες που προβλέπονταν στην αρχική σύμβαση, και ότι μέχρις αποδείξεως του εναντίου από τις βελγικές αρχές, ο αριθμός των πινακίδων που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του πλεονεκτήματος που παρασχέθηκε στην JCD ανέρχεται σε 86, ή διαφορετικά σε 119 διαφημιστικές επιφάνειες.

(32) Τέλος, η CCB υποστηρίζει την ανάλυση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία από το 2002 και εντεύθεν, οι διαφημιστικές πινακίδες επιβαρύνονταν με φόρους, ανεξάρτητα από τη σύμβαση από την οποία διέπονταν οι εκάστοτε πινακίδες. Ως εκ τούτου, η πρόωση αφαίρεση πινακίδων που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 δεν θα επέτρεπε στην JCD να αποφύγει την καταβολή των φόρων που αναλογούσαν στις εν λόγω πινακίδες, αφού οι φόροι αυτοί θα επιβάρυναν ούτως η άλλως τις εν λόγω πινακίδες αν αυτές είχαν διατηρηθεί στη θέση τους, γεγονός που καθιστά αβάσιμο το επιχείρημα του συμψηφισμού μεταξύ πρόωρων και εκπρόθεσμων αφαιρέσεων όσον αφορά τους εν λόγω φόρους. Η CCB επαναλαμβάνει επίσης την άποψή της, σύμφωνα με την οποία οι εν λόγω φορολογικές απαλλαγές υπέρ της JCD προκαλούν σημαντική στρέβλωση του ανταγωνισμού στη βελγική αγορά της υπαίθριας διαφήμισης και επιφέρουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα, αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι οι ανταγωνιστές της JCD, μεταξύ αυτών και η CCB, βαρύνονται με φόρους διαφήμισης για τις πινακίδες που εκμεταλλεύονται εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών.

(33) Η CCB τονίζει ότι, σε απόφασή του της 29ης Απριλίου 2016, το Εφετείο Βρυξελλών έκρινε ότι η JCD δεν είχε τηρήσει τις ημερομηνίες αφαίρεσης που προβλέπονταν στο παράρτημα 10 του ειδικού τεύχους της συγγραφής υποχρεώσεων της σύμβασης του 1999 και είχε εκμεταλλευτεί χωρίς νόμιμο τίτλο, επί σειρά ετών, πολλές διαφημιστικές πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου Βρυξελλών ([10]). Η CCB τονίζει επίσης ότι το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα του συμψηφισμού μεταξύ πρόωρων και εκπρόθεσμων αφαιρέσεων, το οποίο επικαλέστηκε η JCD.

(34) Η CCB εκτιμά ότι τα διαφημιστικά έσοδα, τα οποία αποκομίστηκαν από την εμπορική εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία αφαίρεσης που προβλεπόταν στο παράρτημα 10, θα μπορούσαν να αποτελούν επίσης κρατικούς πόρους, επειδή τις πινακίδες αυτές θα μπορούσε να τις εκμεταλλεύεται το ίδιο το κράτος.

(35) Στις παρατηρήσεις που υπέβαλε στις 16 Ιουλίου 2015 σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία, η CCB υπέβαλε πρόσθετη καταγγελία κατά της JCD, η οποία αφορούσε τους φόρους που δεν απέδωσε η JCD στο βελγικό κράτος για τις πινακίδες της σύμβασης του 1999.

3.2.2. *Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την JCD*

(36) Στις παρατηρήσεις της σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας της 17ης Ιουλίου 2015, η JCD υπενθυμίζει ότι η δημόσια αρχή (εν προκειμένω ο Δήμος Βρυξελλών) υπόκειται στην υποχρέωση να διατηρεί την οικονομική ισορροπία των συμβάσεων στις οποίες αποτελεί μέρος. Έτσι, σύμφωνα με την JCD, για να αντισταθμιστούν οι απώλειες των διαφημιστικών εσόδων, οι οποίες οφείλονταν στην πρόωρη αφαίρεση των αντίστοιχων πινακίδων, και για να διασφαλιστεί η οικονομική ισορροπία της σύμβασης του 1984, ο Δήμος Βρυξελλών επέτρεψε δικαιολογημένα τη διατήρηση και την εκμετάλλευση, και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία αφαίρεσης, ισάριθμων πινακίδων που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984. Η JCD επιβεβαιώνει εν προκειμένω ότι το υποστατό της αντιστάθμισης είναι ακαταμάχητο και ότι τεκμηριώνεται με μια σειρά από αποδεικτικά στοιχεία, μεταξύ άλλων με τον μεγάλο αριθμό στοιχείων και εγγράφων που υποβλήθηκαν από τον Δήμο Βρυξελλών στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας.

(37) Σύμφωνα με την JCD, η εκμετάλλευση των επίμαχων διαφημιστικών πινακίδων δεν διεπόταν ποτέ από τη σύμβαση του 1999 και ορισμένα από τα στοιχεία του αστικού εξοπλισμού διατηρήθηκαν στη θέση τους στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης του 1984 χωρίς την παραμικρή μεταβίβαση δημόσιων πόρων. Η διατήρηση του εν λόγω εξοπλισμού είναι ουδέτερη από πλευράς κρατικών πόρων επειδή συνιστά το αντιστάθμισμα της πρόωρης αφαίρεσης άλλου εξοπλισμού, ο οποίος διεπόταν από την ίδια σύμβαση.

(38) Για την JCD, όπως προκύπτει από αυτήν καθαυτή την αρχή της αντιστάθμισης, η διαφημιστική εκμετάλλευση των πινακίδων που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την προβλεπόμενη προθεσμία έπρεπε να υπόκειται στο ίδιο καθεστώς με το καθεστώς που ίσχυε για τις πινακίδες που απομακρύνθηκαν πρόωρα, δηλαδή για τη σύμβαση του 1984.

([10]) Απόφαση του Εφετείου Βρυξελλών της 29ης Απριλίου 2016 (ένατο τμήμα) στο πλαίσιο της υπόθεσης 2011/AR/140. Το Εφετείο Βρυξελλών κατέρριψε το επιχείρημα της κτήσης κυριότητας του εξοπλισμού μέσω χρησικτησίας και διευκρίνισε ότι κτήση κυριότητας μέσω χρησικτησίας δεν προβλεπόταν ούτε επιτρεπόταν από τις συμβάσεις του 1984 και του 1999. Άλλωστε, δεν εγκρίθηκε από τον Δήμο ούτε μετά τη σύναψη της σύμβασης του 1999.

(39) Ως εκ τούτου, η JCD αμφισβητεί το επιχείρημα ότι ωφελήθηκε από επιλεκτικό πλεονέκτημα, το οποίο προκύπτει από τη μεταβίβαση δημόσιων πόρων στο πλαίσιο των συμβάσεων που συνάπτονται τακτικά με τον Δήμο Βρυξελλών. Η JCD θεωρεί ότι δεν εξοικονόμησε κανένα απολύτως ποσό από τα μισθώματα και τους φόρους που έπρεπε να καταβάλλει δυνάμει της σύμβασης του 1999 και ότι οι υπηρεσίες αυτές συνιστούν αποστολή δημόσιας υπηρεσίας.

(40) Συγκεκριμένα, όσον αφορά την απαλλαγή από την καταβολή μισθωμάτων, η εν λόγω απαλλαγή βασίζεται, σύμφωνα με την JCD, στον μηχανισμό αντιστάθμισης που διέπεται από τη σύμβαση του 1984.

(41) Όσον αφορά την απαλλαγή από τους φόρους, η πρακτική του Δήμου Βρυξελλών να μην καταλογίσει φόρους μόνο για τις συμβάσεις του αστικού εξοπλισμού –σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε για τις διαφημιστικές πινακίδες– φαίνεται να συνάδει πλήρως με τον σκοπό της διατήρησης της οικονομικής ισορροπίας των εν λόγω συμβάσεων, καθώς ούτε οι πινακίδες που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 ούτε οι πινακίδες που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1999 βαρύνονταν με φόρους, ανεξάρτητα από τη φορολογική κανονιστική ρύθμιση που θέσπισε ο Δήμος Βρυξελλών το 2002.

(42) Πράγματι, σύμφωνα με την JCD, ο Δήμος Βρυξελλών θέσπισε την πρώτη φορολογική κανονιστική ρύθμιση για τις προσωρινού χαρακτήρα διαφημίσεις εντός και επί κοινόχρηστων χώρων μόλις το οικονομικό έτος 2002 (φορολογική κανονιστική ρύθμιση της 17ης Οκτωβρίου 2001), τη στιγμή που η ισχύς της σύμβασης του 1984 έληξε το 1999. Κατά συνέπεια, ο φόρος αυτός δεν θα μπορούσε να ισχύει για τη διαφημιστική εκμετάλλευση των πινακίδων που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1984, ακόμα και αν η εν λόγω εκμετάλλευση συνεχιζόταν κατά τα οικονομικά έτη 2002 και εφεξής. Σύμφωνα με την JCD, ο μη καταλογισμός φόρου για τις εν λόγω πινακίδες δεν μπορεί να συνιστά επιλεκτικό πλεονέκτημα υπέρ του αντισυμβαλλομένου στον βαθμό που η εν λόγω πρακτική εκφράζει μια γενική αρχή, η οποία δεν οδήγησε στην ευνοϊκότερη μεταχείριση της JCD έναντι οποιασδήποτε άλλης επιχείρησης βρισκόταν σε συγκρίσιμη κατάσταση και, ως εκ τούτου, δεν θα μπορούσε να θεμελιώσει την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

(43) Άλλωστε, ακόμα και αν υποτεθεί ότι θα έπρεπε να επιβληθεί φόρος για την εν λόγω σύμβαση, οι όροι της σύμβασης του 1984 θα έπρεπε να αναθεωρηθούν, όπως προβλέπεται στην εν λόγω σύμβαση.

(44) Σε ό,τι αφορά τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999, η JCD θεωρεί ότι η διαφημιστική τους εκμετάλλευση δεν θα μπορούσε να υπόκειται στην καταβολή φόρου διαφήμισης. Πράγματι, η φορολογική κανονιστική ρύθμιση για τις διαφημίσεις, η οποία θεσπίστηκε το 2002 από τον Δήμο Βρυξελλών, δεν θα μπορούσε να ισχύει επειδή η JCD καταβάλλει ήδη μηνιαίο μίσθωμα για τη χρήση των πινακίδων για διαφημιστικούς σκοπούς, το οποίο, δυνάμει της σύμβασης του 1999, αποτελεί τη μοναδική επιβάρυνση για τη διαφημιστική εκμετάλλευση των πινακίδων. Άλλωστε, η εν λόγω φορολογική κανονιστική ρύθμιση απαλλάσσει ρητά τις διαφημιστικές πινακίδες του Δήμου Βρυξελλών και, ως εκ τούτου, τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999.

(45) Προς επίρρωση των εν λόγω επιχειρημάτων, η JCD προσκομίζει στην Επιτροπή δύο αποφάσεις της 4ης Νοεμβρίου 2016, με τις οποίες το γαλλόφωνο Πρωτοδικείο Βρυξελλών υποστήριξε ότι η JCD δεν ήταν υπόχρεος του δημοτικού φόρου διαφήμισης σε ό,τι αφορά τις διαφημιστικές πινακίδες που είχαν εγκατασταθεί εντός των ορίων του Δήμου και ανήκουν στον Δήμο Βρυξελλών σύμφωνα με τη σύμβαση που ανατέθηκε στην JCD στις 14 Οκτωβρίου 1999. Με τις εν λόγω αποφάσεις διατάχθηκε, επομένως, η επιστροφή των ποσών που είχαν καταβληθεί για τα οικονομικά έτη 2009 έως 2012.

(46) Η JCD υποστηρίζει ότι, ακόμα και αν υποτεθεί ότι ο μηχανισμός αντιστάθμισης που αναφέρεται ανωτέρω επέφερε ανισορροπία υπέρ της JCD, η εν λόγω υποθετική ανισορροπία δεν μπόρεσε να ενισχύσει την ανταγωνιστική θέση της JCD έναντι των ανταγωνιστών της στις οικείες αγορές, καθώς η ανισορροπία φαίνεται να είναι πολύ μικρή.

(47) Μάλιστα, σύμφωνα με τη JCD, η εν λόγω υποθετική ανισορροπία δεν μπόρεσε να δυσχεράνει τη διείσδυση των επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών σε αυτές τις αγορές. Η JCD υπενθυμίζει άλλωστε ότι η Επιτροπή έχει ήδη υποστηρίξει ότι ορισμένα μέτρα παρήγαγαν αποτελέσματα αποκλειστικά και μόνο σε τοπικό επίπεδο, χωρίς έτσι να επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

3.3. **Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από το Βέλγιο**

3.3.1. *Παρατηρήσεις του Βελγίου σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας*

(48) Οι βελγικές αρχές αναγνωρίζουν ότι η JCD συνέχισε να εκμεταλλεύεται ορισμένες πινακίδες που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 και μετά την ημερομηνία αποξήλωσης που προβλεπόταν στη σύμβαση του 1999, όπως ακριβώς οριζόταν στο παράρτημα 10. Για τις εν λόγω διαφημιστικές πινακίδες η JCD δεν κατέβαλλε ούτε μισθώματα ούτε φόρους στον Δήμο Βρυξελλών, σε αντίθεση με τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999, για τις οποίες όχι μόνο καταβλήθηκε μίσθωμα από την έναρξη κιόλας της σύμβασης, αλλά καταλογίστηκαν και φόροι, αν και μόνο από το 2009 και μετά ([11]). Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε έως τον Αύγουστο του 2011, οπότε και αποξηλώθηκαν οι τελευταίες πινακίδες.

([11]) Ο Δήμος Βρυξελλών θέσπισε την πρώτη φορολογική κανονιστική του ρύθμιση για την αποκλειστική χρήση κοινόχρηστων χώρων για εμπορικούς σκοπούς τον Οκτώβριο του 2001. Η εν λόγω ρύθμιση τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2002 (φορολογική κανονιστική ρύθμιση της 17ης Οκτωβρίου 2001, φόρος επί των διαφημίσεων προσωρινού χαρακτήρα εντός και επί κοινόχρηστων χώρων) αλλά οι βελγικές αρχές ζήτησαν την καταβολή των φόρων για τις πινακίδες του 1999 μόλις από το φορολογικό έτος 2009 και μετά.

(49) Οι βελγικές αρχές δεν αμφισβητούν το γεγονός ότι τα μέτρα καταλογίζονται στις ίδιες και, ειδικότερα, στον Δήμο Βρυξελλών. Εξηγούν, μάλιστα, ότι αποδέχθηκαν τη διατήρηση των πινακίδων της σύμβασης του 1984 και μετά την ημερομηνία που προβλέπεται στο παράρτημα 10, ώστε να διαφυλάξουν την ισορροπία της σύμβασης με την JCD, καθώς ορισμένες πινακίδες είχαν απομακρυνθεί πρόωρα μετά από αίτημα του Δήμου Βρυξελλών προκειμένου να τοποθετηθούν άλλου είδους πινακίδες που είχαν επιλεγεί για αισθητικούς κυρίως λόγους, και πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να τοποθετηθούν νέα είδη αστικού εξοπλισμού, τα οποία ακολουθούσαν τα εικαστικά πρότυπα της «Νέας Τέχνης» (Αρ Νουβό).

(50) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η πρόωρη αφαίρεση των εν λόγω πινακίδων προκάλεσε ζημία στην JCD, η οποία σταμάτησε να εκμεταλλεύεται πινακίδες για τις οποίες δεν ήταν υποχρεωμένη να καταβάλλει κανένα μίσθωμα ή φόρο μέχρι την ημερομηνία αφαίρεσης που προβλεπόταν στο παράρτημα 10, και ότι για να αντισταθμιστεί αυτή ακριβώς η ζημία, η JCD είχε το δικαίωμα να διατηρήσει άλλες πινακίδες για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το προβλεπόμενο, χωρίς να καταβάλλει κανένα μίσθωμα ή φόρο για τις εν λόγω πινακίδες.

(51) Οι βελγικές αρχές αναγνωρίζουν ότι, συνολικά, η JCD ωφελήθηκε από οικονομικό πλεονέκτημα αλλά αποκλειστικά και μόνο λόγω της ανισορροπίας μεταξύ του αριθμού των πινακίδων που απομακρύνθηκαν πρόωρα (πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία απομάκρυνσής τους) και του αριθμού των πινακίδων που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία απομάκρυνσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10. Το άρθρο 4.5 της σύμβασης που συνήφθη το 1984 μεταξύ του Δήμου Βρυξελλών και της JCD προέβλεπε ότι οι υπαίθριες πινακίδες και τα διαφημιστικά πλαίσια στις στάσεις των αστικών συγκοινωνιών απαλλάσσονται από την καταβολή μισθωμάτων, δικαιωμάτων χρήσης και τελών. Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, η εν λόγω απαλλαγή πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα του γεγονότος ότι όταν υπογράφηκε η σύμβαση, ο Δήμος Βρυξελλών δεν είχε θεσπίσει καμία κανονιστική ρύθμιση για τη φορολόγηση των διαφημιστικών πινακίδων.

(52) Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, η JCD, συναινώντας στην πρόωρη απομάκρυνση των πινακίδων, ναι μεν αποποιήθηκε το δικαίωμά της να εξοικονομήσει δαπάνες από μισθώματα και φόρους αλλά, την ίδια στιγμή, είχε τη δυνατότητα να εξοικονομήσει δαπάνες από μισθώματα και φόρους χάρη στη διατήρηση άλλων πινακίδων και μετά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες αφαίρεσης. Αν υπολογιστεί η διαφορά μεταξύ, αφενός, της εξοικονόμησης δαπανών που στερήθηκε η JCD λόγω της πρόωρης αφαίρεσης πινακίδων, και αφετέρου, της συμπληρωματικής εξοικονόμησης δαπανών που πέτυχε η JCD διατηρώντας άλλες πινακίδες της για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το διάστημα που προβλεπόταν στο παράρτημα 10, συνολικά, η JCD φαίνεται τελικά να ωφελήθηκε, σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, από οικονομικό πλεονέκτημα που δεν υπερέβη τα [100 000-150 000] EUR την περίοδο από τον Δεκέμβριο του 1999 έως το 2011.

(53) Ως εκ τούτου, οι βελγικές αρχές υποστήριξαν ότι το μέτρο θα μπορούσε άνετα να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1998/2006 της Επιτροπής ([12]) (εφεξής «ο κανονισμός για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2006»). Ο εν λόγω κανονισμός ορίζει πράγματι ότι ορισμένες ενισχύσεις που αφορούν μικρά ποσά (κάτω των 200 000 EUR για οποιαδήποτε περίοδο τριών φορολογικών ετών) θεωρείται ότι δεν επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και ότι δεν εκπληρώνουν τα κριτήρια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

(54) Οι βελγικές αρχές παρέχουν άλλωστε διευκρινίσεις σχετικά με ορισμένους ισχυρισμούς της CCB που εξετάζονται στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας. Κατά πρώτον, η αρχική εκτίμηση των 86 πινακίδων που αναφέρει η CCB φαίνεται ότι είναι εσφαλμένη, καθώς στις διαπιστώσεις του δικαστικού επιμελητή της CCB (βλέπε αιτιολογική σκέψη 31) απαριθμούνται 80 πινακίδες. Άλλωστε, η CCB παρουσιάζει εσφαλμένα ορισμένες πινακίδες ως διαφημιστικά πλαίσια στάσεων αστικών συγκοινωνιών, μολονότι στην πραγματικότητα πρόκειται για πινακίδες πληροφόρησης για την πόλη. Κατά δεύτερον, όσον αφορά τον υπολογισμό του ύψους των μισθωμάτων, η CCB αναπροσαρμόζει τιμαριθμικά το ύψος των μισθωμάτων με λάθος τρόπο αφού τα εν λόγω μισθώματα, σύμφωνα με τον Δήμο Βρυξελλών, πρέπει να αναπροσαρμόζονται τιμαριθμικά κατά την επέτειο της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της σύμβασης ([13]). Κατά τρίτον, ο τρόπος με τον οποίο υπολόγισε η CCB το ποσό των φόρων που οφείλει η JCD φαίνεται να είναι εσφαλμένος.

3.3.2. *Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από το Βέλγιο για τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων*

(55) Στις γραπτές παρατηρήσεις της 2ας Οκτωβρίου 2015, οι βελγικές αρχές διευκρινίζουν ότι η μη είσπραξη από τον Δήμο Βρυξελλών των φόρων που έπρεπε να καταβάλλει η JCD στο πλαίσιο της σύμβασης του 1999, ενώ ήταν σε εξέλιξη δικαστικές διαδικασίες, δεν οφείλεται σε χάρη που χορηγήθηκε από τον Δήμο Βρυξελλών, αλλά στην εφαρμογή του βελγικού νόμου και των αποφάσεων βελγικών δικαστηρίων, οι οποίες εμπόδιζαν τη δημοτική διοίκηση να προβεί σε διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης ή σε είσπραξη φόρου όσον αφορά το τμήμα του φόρου που υπερέβαινε το κατά τεκμήριο οφειλόμενο ποσό. Όταν μια προσφυγή, όπως αυτή που ασκήθηκε από την JCD, αφορά το σύνολο του φόρου, η

([12]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1998/2006, της 15ης Δεκεμβρίου 2006, της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (ΕΕ L 379 της 28.12.2006, σ. 5), ο οποίος ίσχυε κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης.

([13]) Η σύμβαση του 1999 προβλέπει στο άρθρο 12 τη μέθοδο αυξομείωσης των μισθωμάτων και διευκρινίζει ότι η αναθέτουσα αρχή αποδέχεται τη μέθοδο αυξομείωσης (τιμαριθμική αναπροσαρμογή κατά την επέτειο της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της σύμβασης). Στο ίδιο άρθρο επισημαίνονται τα βασικά δεδομένα για τον υπολογισμό του μηνιαίου μισθώματος.

αναγκαστική εκτέλεση ή η είσπραξη του εν λόγω φόρου αποδεικνύεται αδύνατη. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο υπόχρεος που ασκεί τη δικαστική προσφυγή απαλλάσσεται από τον φόρο, όπως ισχυρίζεται η CCB. Άλλωστε, οι φόροι, ακόμα και αν αμφισβητούνται, πρέπει από λογιστική άποψη να καταχωρίζονται ως λειτουργική δαπάνη. Ως εκ τούτου, καμία κρατική ενίσχυση δεν μπορεί να αποτελεί προϊόν της μη είσπραξης, από την πλευρά του Δήμου Βρυξελλών, των φόρων που βαρύνουν την JCD και αποτελούν το αντικείμενο δικαστικών διαδικασιών.

(56) Στις γραπτές παρατηρήσεις της 20ής Ιουνίου 2016 που αφορούσαν τα ερωτήματα που είχαν θέσει οι υπηρεσίες της Επιτροπής στην επιστολή της 15ης Απριλίου 2016, οι βελγικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι ο Δήμος Βρυξελλών άρχισε να φορολογεί τις διαφημιστικές πινακίδες που είχαν τοποθετηθεί στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης της 14ης Οκτωβρίου 1999, μόλις από το φορολογικό έτος 2009. Ωστόσο, μετά τη θέσπιση της φορολογικής κανονιστικής ρύθμισης της 17ης Οκτωβρίου 2001 για τις προσωρινού χαρακτήρα διαφημίσεις εντός και επί κοινόχρηστων χώρων, ο Δήμος Βρυξελλών επέβαλε φόρο στις προσωρινές διαφημίσεις εντός και επί κοινόχρηστων χώρων και προέβλεψε φοροαπαλλαγές μόνο για τα αντίστοιχα διαφημιστικά μηνύματα του Δήμου ([14]). Οι βελγικές αρχές επισημαίνουν ότι οι φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις που ισχύουν για τις διαφημιστικές πινακίδες τέθηκαν σε ισχύ για πρώτη φόρα μόλις την 1η Ιανουαρίου 2002, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι δεν υπήρξε καμία φορολογική επιβάρυνση για το 2001, ενώ επιβεβαιώνουν ότι οι εν λόγω φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις ισχύουν για τις διαφημιστικές πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999.

(57) Οι βελγικές αρχές διευκρινίζουν επίσης ότι ο Δήμος Βρυξελλών δεν εισέπραξε τα ποσά που αντιστοιχούσαν σε αυτούς τους φόρους για τα φορολογικά έτη 2002 έως 2008. Η κατάσταση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι ο Δήμος θεώρησε αρχικά ότι οι πινακίδες που τοποθετήθηκαν σύμφωνα με τη σύμβαση του 1999, και οι οποίες του ανήκαν αλλά τις εκμεταλλευόταν η JCD, δεν ήταν φορολογήσιμες, σύμφωνα με τις φοροαπαλλαγές που προβλέπονταν στο άρθρο 5 της φορολογικής κανονιστικής ρύθμισης της 17ης Οκτωβρίου 2001 και αφορούσαν αποκλειστικά τα διαφημιστικά μηνύματα του Δήμου Βρυξελλών. Επιπλέον, στη φορολογική κανονιστική ρύθμιση της 18ης Δεκεμβρίου 2006 και στις διαδοχικές φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις προστέθηκε απαλλαγή ειδικά για τις διαφημιστικές πινακίδες του Δήμου Βρυξελλών ή των οργανισμών που δημιουργήθηκαν από τον Δήμο Βρυξελλών ή υπάγονται σε αυτόν.

(58) Οι πρώτες πράξεις καταλογισμού φόρων εκδόθηκαν στις 29 Ιουλίου 2011 και αφορούσαν το φορολογικό έτος 2009. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του νόμου της 24ης Δεκεμβρίου 1996, ο οποίος καταργήθηκε με διάταγμα της 3ης Απριλίου 2014, δεν επιτρεπόταν η αναδρομική φορολόγηση των πινακίδων πέραν των τριών προηγούμενων ετών, αρχής γενομένης από την 1η Ιανουαρίου του εκάστοτε φορολογικού έτους.

(59) Οι βελγικές αρχές επιβεβαιώνουν ότι ο Δήμος Βρυξελλών αποφάσισε να μην εφαρμόσει τη φοροαπαλλαγή καθώς θεώρησε ότι η απαλλαγή των διαφημιστικών πινακίδων αποκλειστικά και μόνο επειδή ανήκαν στον Δήμο Βρυξελλών, ο οποίος ωστόσο δεν τις εκμεταλλευόταν, ήταν άδικη έναντι των φορέων που εκμεταλλεύονταν άλλες διαφημιστικές πινακίδες. Με βάση αυτό το σκεπτικό, ο Δήμος Βρυξελλών μπορούσε να δικαιολογήσει την απαλλαγή των διαφημιστικών πινακίδων που χρησιμοποιούνταν για τις ανάγκες του Δήμου ή για τις ανάγκες των οργανισμών που δημιούργησε ο ίδιος ή που υπάγονται σε αυτόν, αλλά δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την ίδια ακριβώς απαλλαγή για τις πινακίδες που εκμεταλλευόταν τρίτος, και πιο συγκεκριμένα, μια εμπορική επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα της υπαίθριας διαφήμισης.

(60) Η απαλλαγή που προβλεπόταν στη φορολογική κανονιστική ρύθμιση είχε ως σκοπό να αποτρέψει την «αυτοφορολόγηση» του Δήμου, καθώς το μέτρο αυτό, όχι μόνο δεν θα απέφερε στον Δήμο κανένα συμπληρωματικό έσοδο, αλλά θα αύξανε και τις διοικητικές εργασίες της Διεύθυνσης Οικονομικών του, τη στιγμή που ο επιδιωκόμενος στόχος όλων των φορολογικών κανονιστικών ρυθμίσεων είναι να δίνεται η δυνατότητα στις φορολογικές αρχές να αντλούν συμπληρωματικούς δημοσιονομικούς πόρους. Ωστόσο, όπως διευκρινίζεται στις παρατηρήσεις που κατέθεσαν οι βελγικές αρχές στις 20 Φεβρουαρίου 2017 απαντώντας στις συμπληρωματικές ερωτήσεις της Επιτροπής της 14ης Φεβρουαρίου 2017, ο Δήμος Βρυξελλών δεν εκμεταλλεύτηκε ποτέ ο ίδιος διαφημιστικές πινακίδες. Η εκμετάλλευση αυτή είχε πάντα τη μορφή της εκμετάλλευσης μέσω τρίτων. Οι μοναδικές διαφημιστικές πινακίδες που ανήκουν στον Δήμο Βρυξελλών είναι αυτές οι οποίες διέπονται από τη δημόσια σύμβαση που ανατέθηκε στις 14 Οκτωβρίου 1999 στην JCD. Μόλις έληξε η σύμβαση του 1999, προκηρύχθηκε νέα πρόσκληση υποβολής προσφορών και η νέα σύμβαση κατακυρώθηκε στη CCB που είναι επί του παρόντος ο ανάδοχος του οικείου έργου. Με βάση τη σύμβαση που είναι επί του παρόντος σε ισχύ, η CCB καταβάλλει τόσο μισθώματα για τις διαφημιστικές πινακίδες όσο και τους αντίστοιχους φόρους.

([14]) Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 5 της φορολογικής κανονιστικής ρύθμισης της 17ης Οκτωβρίου 2001 προέβλεπε απαλλαγή φόρου για τα «διαφημιστικά μηνύματα του Δήμου ή των οργανισμών που έχουν δημιουργηθεί από τον Δήμο, υπάγονται στον Δήμο ή χρηματοδοτούνται από αυτόν.».

(61) Οι βελγικές αρχές επισημαίνουν ότι οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τις δικές τους πινακίδες καταβάλλουν μόνο τους προβλεπόμενους φόρους και ότι, εφόσον οι διαφημιστικές πινακίδες ανήκουν στον Δήμο Βρυξελλών, πέραν των φόρων, καταβάλλεται και το αντίστοιχο μίσθωμα για τη χρήση τους. Το εν λόγω μίσθωμα δεν αντικαθιστά σε καμία περίπτωση τους φόρους που βαρύνουν αυτές τις πινακίδες. Για την ακρίβεια, το μίσθωμα καταβάλλεται ως αντίτιμο του δικαιώματος εκμετάλλευσης των πινακίδων που ανήκουν στον Δήμο Βρυξελλών. Αν δεν καταβαλλόταν μίσθωμα, οι επιχειρήσεις θα εκμεταλλεύονται τις πινακίδες του Δήμου Βρυξελλών δωρεάν, μολονότι ο Δήμος επιβαρύνθηκε με το κόστος της αγοράς των πινακίδων. Είναι επομένως λογικό οι επιχειρήσεις να βαρύνονται με την καταβολή μισθώματος. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δεν εκμεταλλεύονται τις πινακίδες του Δήμου Βρυξελλών είναι αναγκασμένες να επωμίζονται οι ίδιες το συνολικό κόστος της επένδυσης για την κατασκευή ή την αγορά των διαφημιστικών πινακίδων.

(62) Οι βελγικές αρχές εξηγούν ότι σε δύο αποφάσεις της 4ης Νοεμβρίου 2016, το γαλλόφωνο Πρωτοδικείο Βρυξελλών υποστήριξε ότι η JCD, σύμφωνα με το άρθρο 9 των φορολογικών κανονιστικών ρυθμίσεων των ετών 2009-2012, δεν ήταν υπόχρεη σε καταβολή του δημοτικού φόρου διαφήμισης για τις διαφημιστικές πινακίδες που είχαν εγκατασταθεί εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών και ανήκουν στον Δήμο Βρυξελλών σύμφωνα με τη σύμβαση που ανατέθηκε στην JCD στις 14 Οκτωβρίου 1999. Με τις εν λόγω αποφάσεις διατάχθηκε, επομένως, η επιστροφή των ποσών που είχαν καταβληθεί για τα οικονομικά έτη 2009 έως 2012.

(63) Οι βελγικές αρχές επιβεβαιώνουν επίσης ότι ο Δήμος Βρυξελλών άσκησε έφεση κατά των δύο αποφάσεων της 4ης Νοεμβρίου 2016, οι οποίες αφορούσαν αντίστοιχα τα φορολογικά έτη 2009-2010 και τα φορολογικά έτη 2011-2012. Στην κατ' έφεση διαδικασία που είναι ακόμα σε εξέλιξη, ο Δήμος Βρυξελλών υποστήριξε ότι η ερμηνεία που έδωσε το Δικαστήριο στο άρθρο 9 της φορολογικής κανονιστικής ρύθμισης, βάσει της οποίας επιτρέπεται η απαλλαγή της JCD, έθετε το ζήτημα της συμβατότητας της απαλλαγής με τα άρθρα 106 και 107 της ΣΛΕΕ.

(64) Αντίθετα, ο Δήμος Βρυξελλών δεν εξέδωσε καμία πράξη καταλογισμού φόρου όσον αφορά τους φόρους επί των διαφημιστικών πινακίδων που διέπονταν από τη σύμβαση του 1984 και διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία αφαίρεσής τους.

(65) Οι βελγικές αρχές δηλώνουν ότι είναι αδύνατο να υπολογίσουν το ποσό των μη καταβληθέντων μισθωμάτων και φόρων για τις πινακίδες που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία αφαίρεσης που προβλεπόταν στο παράρτημα 10, όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από την 1η Ιανουαρίου 2002 έως τις 21 Αυγούστου 2010.

3.4. **Αξιολόγηση των μέτρων**

3.4.1. *Το σκέλος των πινακίδων της σύμβασης του 1984: αντικείμενο της παρούσας απόφασης*

(66) Η ανάλυση της Επιτροπής αφορά αποκλειστικά και μόνο τη διατήρηση των πινακίδων του 1984 μετά τη λήξη της περιόδου εκμετάλλευσής τους και δεν αφορά αυτήν καθαυτή τη σύμβαση του 1984. Αυτό συμβαίνει επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου ([15]), η Επιτροπή δεν μπορεί να διατάξει την ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν μετά τη λήξη της δεκαετούς προθεσμίας παραγραφής.

(67) Με βάση τη σύμβαση του 1984, η JCD είχε το δικαίωμα να εγκαθιστά πινακίδες μέχρι τη λήξη της περιόδου ισχύος της σύμβασης του 1984 (δηλαδή μέχρι το 1999) και να εκμεταλλεύεται αυτές τις πινακίδες για περίοδο 15 ετών (δηλαδή μέχρι ενδεχομένως το 2014). Ως εκ τούτου, όποια ενίσχυση χορηγήθηκε μέσω αυτών των πινακίδων της σύμβασης του 1984, με την προϋπόθεση ότι συντρέχουν όλες οι σωρευτικές προϋποθέσεις του άρθρου 107 παράγραφος 1, μπορεί να χορηγήθηκε μόνον από τη στιγμή που η JCD έλαβε από τις αρχές των Βρυξελλών την άδεια να εγκαταστήσει την εκάστοτε πινακίδα και, επομένως, πριν από το 1999, που αποτελεί το έτος λήξης της εν λόγω σύμβασης. Έτσι, όποια ενίσχυση χορηγήθηκε ενδεχομένως υπέρ της JCD πρέπει να χορηγήθηκε 10 τουλάχιστον έτη πριν από την πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών που απέστειλε η Επιτροπή στις βελγικές αρχές στις 15 Σεπτεμβρίου 2011.

(68) Αντίθετα, όσον αφορά τις πινακίδες της σύμβασης του 1984 που διατηρήθηκαν στη θέση τους χωρίς να καταβάλλονται μισθώματα και φόροι και μετά την ημερομηνία που προβλέπεται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999, όποια ενίσχυση χορηγήθηκε υπέρ της JCD υπό αυτές τις περιστάσεις, πρέπει να χορηγήθηκε τη στιγμή κατά την οποία οι αρχές των Βρυξελλών ενέκριναν (σιωπηρά) τη μη τήρηση του χρονοδιαγράμματος που προβλέπεται σε αυτό το παράρτημα. Η ανάλυση της Επιτροπής που εκτίθεται κατωτέρω αφορά αποκλειστικά και μόνο τον βαθμό στον οποίο η διατήρηση των πινακίδων της σύμβασης του 1984 και μετά την ημερομηνία που προβλέπεται στο παράρτημα 10 συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της JCD, η οποία φαίνεται να χορηγήθηκε μετά τις 15 Σεπτεμβρίου 2001 (δηλαδή εντός της προθεσμίας παραγραφής που αναφέρεται στο άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589).

(69) Στην εν λόγω απόφαση δεν εξετάζεται πάντως αν μπορεί να χαρακτηριστεί κρατική ενίσχυση η απαλλαγή της JCD από τους φόρους που όφειλε να καταβάλλει η ίδια στο βελγικό κράτος για τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999, η οποία δεν εντασσόταν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας.

([15]) Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 9).

3.4.2. *Κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ*

(70) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ «οι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές».

(71) Κατά πάγια νομολογία, για να χαρακτηριστεί ένα μέτρο ως «ενίσχυση», κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά όλες οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στην εν λόγω διάταξη: i) το μέτρο καταλογίζεται στο κράτος και χρηματοδοτείται από κρατικούς πόρους· ii) το μέτρο αποφέρει επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα στον δικαιούχο· iii) το μέτρο στρεβλώνει ή απειλεί να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό· iv) το μέτρο είναι πιθανό να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών ([16]).

3.4.2.1. Καταλογισμός και κρατικοί πόροι

(72) Για να συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, η ενίσχυση πρέπει να χορηγείται από το κράτος ή με κρατικούς πόρους. Στους κρατικούς πόρους περιλαμβάνονται όλοι οι πόροι του δημόσιου τομέα ([17]), συμπεριλαμβανομένων των πόρων από ενδοκρατικές οντότητες (αποκεντρωμένες, ομοσπονδιακές, περιφερειακές ή άλλες) ([18]).

(73) Τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους μπορούν να θεωρηθούν ενισχύσεις, κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η ύπαρξη κρατικού πόρου μπορεί να λάβει αρνητική μορφή όταν το μέτρο προκαλεί αποθετική ζημία στις δημόσιες αρχές. Κατά πάγια νομολογία, η παραίτηση από πόρους οι οποίοι, καταρχήν, θα έπρεπε να καταβληθούν στο δημόσιο Ταμείο συνιστά μεταβίβαση κρατικών πόρων. Ομοίως, οι παρεμβάσεις που ελαφρύνουν τις οικονομικές υποχρεώσεις που υπό κανονικές συνθήκες βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης μπορούν να συνιστούν κρατικούς πόρους ([19]).

Καταλογισμός

(74) Οι βελγικές αρχές δεν αμφισβητούν το γεγονός ότι το μέτρο καταλογίζεται στις ίδιες (και ιδίως στον Δήμο Βρυξελλών). Διευκρινίζουν μάλιστα ότι αποδέχθηκαν τη διατήρηση πινακίδων που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 και μετά την ημερομηνία που προβλέπεται στο παράρτημα 10, ώστε να διαφυλάξουν την ισορροπία της σύμβασης με την JCD, δεδομένου ότι μετά από αίτημα του Δήμου Βρυξελλών, απομακρύνθηκαν πρόωρα άλλες πινακίδες για να τοποθετηθούν στη θέση τους διαφορετικές πινακίδες που επελέγησαν για αισθητικούς κυρίως λόγους (βλέπε αιτιολογική σκέψη 49).

Κρατικοί πόροι

(75) Οι βελγικές αρχές αναγνωρίζουν επίσης ότι η διατήρηση των πινακίδων και μετά τις ημερομηνίες που προβλέπονταν στο παράρτημα 10 συνιστά αποθετική ζημία για τον Δήμο Βρυξελλών λόγω των μισθωμάτων και των φόρων που δεν εισπράχθηκαν για τις εν λόγω πινακίδες, οι οποίες θα έπρεπε κανονικά να είχαν αντικατασταθεί από τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999, βάσει της οποίας θα έπρεπε να καταβάλλονται μισθώματα και φόροι.

(76) Ως εκ τούτου, δεν αμφισβητείται ότι η ευθύνη για τη διατήρηση, από την JCD, των πινακίδων του 1984 και μετά τις ημερομηνίες που προβλέπονται στο παράρτημα 10 καταλογίζεται στο βελγικό κράτος και ότι η διατήρηση των εν λόγω πινακίδων είχε ως αποτέλεσμα τη μη είσπραξη κρατικών πόρων από το βελγικό κράτος. Ωστόσο, όσον αφορά τον ποσοτικό προσδιορισμό των εν λόγω κρατικών πόρων (δηλαδή του ποσού των μισθωμάτων και των φόρων που αρνήθηκε να εισπράξει ο Δήμος Βρυξελλών) οι εκτιμήσεις από την Επιτροπή και το βελγικό κράτος είναι διαφορετικές (βλέπε τμήμα 3.4.5.).

([16]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Σεπτεμβρίου 2010, Επιτροπή κατά Deutsche Post, C-399/08 P, ECLI:EU:C:2010:481, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, σκέψη 40, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά World Duty Free Group SA κ.λπ., C-20/15 P και C-21/15 P, ECLI:EU:C:2016:981, σκέψη 53, και απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, Επιτροπή κατά Frucona Kosice, C-300/16 P, ECLI:EU:C:2017:706, σκέψη 19.

([17]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, Compagnie nationale Air France κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, σκέψη 56.

([18]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Οκτωβρίου 1987, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, C-248/84, ECLI:EU:C:1987:437, σκέψη 17, και συνεκδικασθείσες υποθέσεις της 6ης Μαρτίου 2002, Territorio Histórico de Álava - Diputación Foral de Álava, T-92/00, και Ramondín, SA και Ramondín Cápsulas SA κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, T-103/00, ECLI:EU:T:2002:61, σκέψη 57.

([19]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2000, Γαλλία κατά Ladbroke Racing Ltd και Επιτροπής, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, σκέψεις 48 έως 51. Απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιανουαρίου 2015, Eventech, ECLI:EU:C:2015:9, σκέψη 33.

(77) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εκτιμά ότι το συγκεκριμένο μέτρο συνιστά μεταβίβαση κρατικών πόρων κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ.

(78) Όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 34, η CCB εκτιμά στις γραπτές της παρατηρήσεις ότι τα διαφημιστικά έσοδα που αποκομίστηκαν από την εμπορική εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία αφαίρεσης που προβλεπόταν στο παράρτημα 10 θα μπορούσαν πάντως να αποτελούν κρατικούς πόρους επειδή τις πινακίδες αυτές θα μπορούσε να τις εκμεταλλεύεται το ίδιο το κράτος.

(79) Η Επιτροπή θεωρεί, καταρχάς, ότι τα διαφημιστικά έσοδα που εισέπραξε η JCD δεν συνιστούν επακριβώς κρατικούς πόρους, στον βαθμό που τα εν λόγω διαφημιστικά έσοδα προέρχονται από ιδιωτικές συμβάσεις μεταξύ της JCD και των πελατών της, στις οποίες το κράτος δεν έχει καμία απολύτως ανάμειξη.

(80) Άλλωστε, δεν είναι δυνατό να θεωρείται ότι ο Δήμος Βρυξελλών αρνείται να εισπράξει κρατικούς πόρους επειδή απλά δεν ασκεί το ίδιο συγκεκριμένη οικονομική δραστηριότητα. Μια τέτοια προσέγγιση για τους κρατικούς πόρους θα ήταν άκρως διασταλτική και θα σήμαινε ότι το κράτος εγκρίνει την άσκηση μιας δραστηριότητας στην επικράτειά του, μόνον αν προηγουμένως βεβαιωθεί ότι δεν μπορεί να ασκήσει το ίδιο τη δραστηριότητα αυτή.

(81) Επιπλέον, μολονότι θεωρητικά οι δημόσιες αρχές έχουν το δικαίωμα να ασκούν συγκεκριμένες οικονομικές δραστηριότητες, το πρωταρχικό τους καθήκον δεν είναι προφανώς αυτό, πολύ δε περισσότερο που δεν διαθέτουν εξ ορισμού ούτε την τεχνογνωσία ούτε τις ικανότητες και τα τεχνικά μέσα για την άσκηση των εκάστοτε δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, όσον αφορά την υπό εξέταση περίπτωση, παρατηρείται συχνά το φαινόμενο οι διαφημιστικές συμβάσεις να έχουν κατά βάση εθνική κάλυψη. Ο Δήμος Βρυξελλών δεν θα μπορούσε να διαπραγματευτεί τέτοιες συμβάσεις επειδή θα ήταν υπεύθυνος μόνο για τις πινακίδες που έχει στην κατοχή του και βρίσκονται εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών. Ως εκ τούτου, η ενδεχόμενη δυνατότητα του Δήμου να αντλεί έσοδα από τις εν λόγω πινακίδες δεν μπορεί να συγκριθεί με την αντίστοιχη δυνατότητα της JC Decaux.

3.4.2.2. Η ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος

(82) Ως πλεονέκτημα, κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, νοείται οποιοδήποτε οικονομικό όφελος που δεν θα μπορούσε να αποκομίσει μια εταιρεία υπό τις κανονικές συνθήκες της αγοράς, δηλαδή χωρίς κρατική παρέμβαση ([20]). Αυτό που έχει σημασία είναι μόνον το αποτέλεσμα του μέτρου στην επιχείρηση και όχι η αιτία ούτε ο στόχος της κρατικής παρέμβασης ([21]).

(83) Σύμφωνα με το Δικαστήριο, πλεονέκτημα υπάρχει κάθε φορά που η οικονομική κατάσταση της επιχείρησης βελτιώνεται ως αποτέλεσμα της κρατικής παρέμβασης και, ως εκ τούτου, το πλεονέκτημα δεν περιλαμβάνει μόνο τις θετικές παροχές, αλλά και όλες τις κρατικές παρεμβάσεις οι οποίες, ανεξαρτήτως μορφής, ελαφρύνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης ([22]).

(84) Στη συγκεκριμένη περίπτωση, από το 1999 και μετά, και καθώς σταδιακά έληγαν οι άδειες που βασίζονταν στη σύμβαση του 1984, η JCD συνέχισε να εκμεταλλεύεται διαφημιστικές πινακίδες εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών χωρίς να καταβάλλει μισθώματα ή φόρους για την εκμετάλλευση των εν λόγω πινακίδων, τη στιγμή μάλιστα που, σύμφωνα με τη σύμβαση του 1999, οι εν λόγω πινακίδες θα έπρεπε να είχαν αφαιρεθεί και, πάντα δυνάμει της σύμβασης του 1999, η εκμετάλλευση των νέων διαφημιστικών πινακίδων που θα αντικαθιστούσαν τις παλαιότερες συνοδευόταν από την υποχρεωτική καταβολή μισθωμάτων και φόρων.

(85) Οι βελγικές αρχές αναγνωρίζουν ότι, συνολικά, η JCD ωφελήθηκε από οικονομικό πλεονέκτημα αλλά αποκλειστικά και μόνο λόγω της ανισορροπίας μεταξύ του αριθμού των πινακίδων που απομακρύνθηκαν πρόωρα, πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία απομάκρυνσής τους, και του αριθμού των πινακίδων που διατηρήθηκαν στη θέση τους μετά την ημερομηνία απομάκρυνσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10. Ακόμα και αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή συμμερίζεται αυτήν την άποψη (πράγμα που δεν συμβαίνει) η ύπαρξη πλεονεκτήματος τεκμηριώνεται σε κάθε περίπτωση.

(86) Η Επιτροπή σημειώνει, καταρχάς, ότι οι βελγικές αρχές αποδέχονται την αρχή της ύπαρξης πλεονεκτήματος αλλά αμφισβητούν απλά το μέγεθος αυτού του πλεονεκτήματος.

([20]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1996, Syndicat français de l'Express international (SFEI) και λοιποί κατά La Poste και λοιπών, C-39/94, ECLI:EU:C.1996:285, σκέψη 60, απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 1999, Βασίλειο της Ισπανίας κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, σκέψη 41.

([21]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1974, Ιταλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, σκέψη 13.

([22]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Νοεμβρίου 2001, Adria-Wien Pipeline, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598· επίσης, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, Γαλλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, σκέψη 41.

(87) Επιπλέον, οι βελγικές αρχές χαρακτηρίζουν το μέτρο ως αντιστάθμιση, η οποία χορηγήθηκε στην JCD προκειμένου να αντισταθμιστεί το μειονέκτημα της πρόωρης απομάκρυνσης ορισμένων πινακίδων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή παραπέμπει στην υπόθεση C-211/15 P, Orange κατά Επιτροπής ([23]), στην οποία το Δικαστήριο επιβεβαιώνει τη θέση του Γενικού Δικαστηρίου ([24]) και του γενικού εισαγγελέα ([25]) σύμφωνα με την οποία κρατική ενίσχυση συνιστά ακόμα και ένα πλεονέκτημα που χορηγείται σε μια επιχείρηση για να ελαφρύνει τις επιπλέον δαπάνες που απορρέουν από την εφαρμογή ενός καθεστώτος παρεκκλίσεως και οι οποίες δεν βαρύνουν τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις ([26]). Οι μοναδικές αντισταθμίσεις που περιλαμβάνουν μεταβίβαση δημόσιων πόρων αλλά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν κρατική ενίσχυση είναι οι αντισταθμίσεις για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών σύμφωνα με τη νομολογία Altmark ([27]).

(88) Ωστόσο, η σύμβαση του 1984, όπως άλλωστε και αυτή του 1999, αποτελούν αμιγώς εμπορικές συμβάσεις και οι διατάξεις τους δεν αναθέτουν στην JCD την αποστολή να παρέχει δημόσια υπηρεσία. Ως εκ τούτου, η νομολογία Altmark, η οποία αφορά τις αντισταθμίσεις που χορηγούνται για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση.

(89) Επομένως, με βάση αυτήν τη συλλογιστική, φαίνεται ότι η αντιστάθμιση που επικαλούνται οι βελγικές αρχές, αν υποτεθεί ότι έχει πράγματι ως σκοπό να αντισταθμίσει το μειονέκτημα που συνδέεται με την πιθανή υποχρέωση της πρόωρης απομάκρυνσης ορισμένων πινακίδων, συνιστά οπωσδήποτε πλεονέκτημα για την JCD. Το εν λόγω συμπέρασμα φαίνεται μάλιστα πολύ πειστικό στη συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι η JCD επλήγη όντως από διαρθρωτικό μειονέκτημα, καθώς ήταν η ίδια η JCD αυτή που ανέλαβε να απομακρύνει τις εν λόγω πινακίδες· άλλωστε, και οι ίδιες οι βελγικές αρχές αναγνώρισαν ότι η εν λόγω αντιστάθμιση υπερέβη τα όρια αυτού που ήταν αναγκαίο για να καλυφθεί το υποτιθέμενο μειονέκτημα.

(90) Το εν λόγω επιχείρημα συνάδει επίσης με το σημείο 69 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της «κρατικής ενίσχυσης» ([28]) (εφεξής η «ανακοίνωση σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης») στην οποία υπογραμμίζεται ότι «οι δαπάνες που προκύπτουν από τις κανονιστικές υποχρεώσεις που επιβάλλονται από το Δημόσιο ([29]) μπορούν καταρχήν να θεωρηθούν ότι σχετίζονται με το εγγενές κόστος της οικονομικής δραστηριότητας, με αποτέλεσμα οποιαδήποτε αντιστάθμιση για τις δαπάνες αυτές να παρέχει στην επιχείρηση πλεονέκτημα ([30]). Αυτό σημαίνει ότι η ύπαρξη πλεονεκτήματος δεν αποκλείεται καταρχήν από το γεγονός ότι το όφελος δεν υπερβαίνει την αντιστάθμιση για το κόστος που απορρέει από την επιβολή κανονιστικής υποχρέωσης. Το ίδιο ισχύει και για την ελάφρυνση από δαπάνες στις οποίες η επιχείρηση δεν είχε υποβληθεί αν δεν είχε υπάρξει κίνητρο που να απορρέει από κρατικό μέτρο, διότι χωρίς αυτό το κίνητρο θα είχε διαμορφώσει τις δραστηριότητές της με διαφορετικό τρόπο ([31]). Η ύπαρξη πλεονεκτήματος δεν αποκλείεται επίσης, αν ένα μέτρο αντισταθμίζει επιβαρύνσεις διαφορετικής φύσης που δεν έχουν σχέση με το εν λόγω μέτρο ([32]).».

(91) Στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι βέβαια αδύνατο να εκληφθεί ως κανονιστική υποχρέωση η πρόωρη αντικατάσταση των πινακίδων του 1984, επειδή η JCD ανέλαβε με δική της πρωτοβουλία να απομακρύνει τις εν λόγω πινακίδες, αλλά όπως προκύπτει από το σημείο 69 της ανακοίνωσης σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης, αν η απομάκρυνση των πινακίδων προκλήθηκε από κανονιστική υποχρέωση, η αντιστάθμιση αυτής της πρόωρης αντικατάστασης συνιστά πλεονέκτημα.

([23]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2016, Orange κατά Επιτροπής, C-211/15 P, ECLI:EU:C:2016:798.

([24]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 2015, Orange κατά Επιτροπής, T-385/12, ECLI:EU:T:2015:117.

([25]) Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Wahl της 4ης Φεβρουαρίου 2016, Orange κατά Επιτροπής, ECLI:EU:C:2016:78.

([26]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2016, Orange κατά Επιτροπής, C-211/15 P, ECLI:EU:C:2016:798, σκέψεις 41 έως 44.

([27]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2016, Orange κατά Επιτροπής, C-211/15 P, ECLI:EU:C:2016:798, σκέψη 44.

([28]) Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2016, σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 262 της 19.7.2016, σ. 1).

([29]) Όσον αφορά τον αγροτικό τομέα, παραδείγματα επιβολής κανονιστικής υποχρέωσης θα ήταν οι κτηνιατρικοί έλεγχοι ή οι έλεγχοι και δοκιμές ασφάλειας τροφίμων που επιβάλλονται στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων. Αντιθέτως, έλεγχοι και δοκιμές που πραγματοποιούνται και χρηματοδοτούνται από δημόσιους οργανισμούς και δεν προβλέπεται από τον νόμο η διενέργεια ή χρηματοδότησή τους από τους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων δεν θεωρούνται κανονιστικές υποχρεώσεις που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις. Βλέπε απόφαση της Επιτροπής, της 18ης Σεπτεμβρίου 2015, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για ελέγχους ποιότητας του γάλακτος στο πλαίσιο του νόμου για το γάλα και το λίπος SA.35484 και απόφαση της Επιτροπής, της 4ης Απριλίου 2016, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για γενικές δραστηριότητες υγειονομικού ελέγχου στο πλαίσιο του νόμου για το γάλα και το λίπος SA.35484.

([30]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 2015, Βέλγιο κατά Επιτροπής, T-538/11, ECLI:EU:T:2015:188, σκέψεις 74 έως 78.

([31]) Για παράδειγμα, εάν μια εταιρεία λαμβάνει επιδότηση για την πραγματοποίηση επένδυσης σε ενισχυόμενη περιοχή, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι αυτό δεν μειώνει το κόστος που κανονικά περιλαμβάνεται στον προϋπολογισμό της επιχείρησης, διότι, εν απουσία της επιδότησης, η εταιρεία δεν θα είχε πραγματοποιήσει την επένδυση.

([32]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2011, France Télécom SA κατά Επιτροπής, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, σκέψεις 43 έως 50. Αυτό ισχύει λογικά για την ελάφρυνση των δαπανών που αναλαμβάνει μια επιχείρηση προκειμένου να αντικαταστήσει το καθεστώς των δημόσιων υπαλλήλων της με καθεστώς μισθωτών υπαλλήλων συγκρίσιμο με εκείνο των ανταγωνιστών της, το οποίο παρέχει ένα πλεονέκτημα στην οικεία επιχείρηση (επί της οποίας υπήρχε κάποια προηγούμενη αβεβαιότητα κατόπιν της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2004 στην υπόθεση T-157/01, Danske Busvognmænd κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2004:76, σκέψη 57). Βλέπε επίσης σχετικά με την απόδοση του μη ανακτήσιμου κόστους, την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Φεβρουαρίου 2009, Iride SpA και Iride Energia SpA κατά Επιτροπής, T-25/07, ECLI:EU:T:2009:33, σκέψεις 46 έως 56.

(92) Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι στο σημείο 71 της ανακοίνωσης σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης υπενθυμίζεται ότι «[η] ύπαρξη πλεονεκτήματος αποκλείεται στην περίπτωση επιστροφής παρανόμως επιβληθέντων φόρων ([33]), στην περίπτωση υποχρέωσης των εθνικών αρχών να καταβάλουν σε ορισμένες επιχειρήσεις αποζημίωση προς αποκατάσταση ζημίας που τους προξένησαν ([34]) ή για την καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση ([35])».

(93) Ωστόσο, στην υπό εξέταση υπόθεση δεν συντρέχει καμία από τις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να τεκμηριώνουν ότι οι βελγικές αρχές προκάλεσαν ζημία στην JCD για την οποία θα έπρεπε στη συνέχεια να καταβάλουν αποζημίωση. Η JCD ανέλαβε με δική της πρωτοβουλία να απομακρύνει ορισμένες πινακίδες του 1984 και μπορεί εύλογα να υποτεθεί ότι η JCD έπραξε κατ' αυτόν τον τρόπο επειδή ακριβώς θα αποκόμιζε, συνολικά, όφελος από αυτήν τη διαδικασία.

(94) Τέλος, η Επιτροπή αναρωτιέται αν η εν λόγω αντιστάθμιση μπορεί να χαρακτηριστεί φυσιολογική συμπεριφορά ιδιώτη επενδυτή και αν θα μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ύπαρξης πλεονεκτήματος. Ωστόσο, είναι αδύνατο να θεωρηθεί ότι ο Δήμος Βρυξελλών συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής στη συγκεκριμένη περίπτωση. Πράγματι, αποδεικνύεται ότι η εικαζόμενη συμφωνία αντιστάθμισης δεν ήταν επίσημη και δεν συνοδεύτηκε από κανενός είδους παρακολούθηση (έτσι άλλωστε εξηγείται το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις ίδιες τις βελγικές αρχές, υπήρχε απόκλιση μεταξύ του αριθμού των πινακίδων που απομακρύνθηκαν και των πινακίδων που αντικαταστάθηκαν πρόωρα). Κανένα από τα στοιχεία που προσκομίστηκαν στην Επιτροπή δεν αποδεικνύει ότι υπήρξε οποιουδήποτε είδους διαπραγμάτευση μεταξύ του Δήμου Βρυξελλών και της JCD σχετικά με το σημείο αυτό. Κανένα στοιχείο δεν αποδεικνύει ότι ο Δήμος Βρυξελλών ανέλυσε την πραγματική αποθετική ζημία που υπέστη η JCD λόγω της πρόωρης αντικατάστασης ορισμένων πινακίδων που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984, σε σύγκριση με το όφελος που αποκόμισε η εταιρεία μέσω της διατήρησης άλλων πινακίδων της ίδιας σύμβασης οι οποίες, άλλωστε, είχαν αποσβεστεί πλήρως (πράγματι, όπως είναι λογικό, το κόστος των εν λόγω πινακίδων επιστράφηκε στο ακέραιο –συνυπολογιζόμενου και του περιθωρίου κέρδους της JCD– χάρη στην εκμετάλλευση των πινακίδων σε όλη τη νόμιμη διάρκεια της σύμβασης του 1984). Δεδομένου ότι δεν υπήρξε καμία απολύτως ανάλυση, συμφωνία και παρακολούθηση, η εν λόγω συμπεριφορά του Δήμου Βρυξελλών δεν θα μπορούσε να συνάδει με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

(95) Το επιχείρημα της Επιτροπής για την ύπαρξη πλεονεκτήματος επιβεβαιώθηκε άλλωστε με απόφαση του Εφετείου Βρυξελλών της 29ης Απριλίου 2016 ([36]). Στην απόφαση αυτή, το Εφετείο απορρίπτει την έφεση της JCD και επιβεβαιώνει την απόφαση που εκδόθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2010 από το Πρωτοδικείο Βρυξελλών. Πιο συγκεκριμένα, το Εφετείο επιβεβαιώνει ότι η JCD δεν τήρησε τις ημερομηνίες αφαίρεσης που προβλέπονται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999 και ότι, ως εκ τούτου, εκμεταλλεύτηκε χωρίς νόμιμο τίτλο πολλές διαφημιστικές πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου Βρυξελλών. Ως εκ τούτου, η JCD προέβη σε αντικειμενικά αθέμιτες ενέργειες που αντίκεινται στα συναλλακτικά ήθη, καθώς η εκμετάλλευση διαφημιστικών πινακίδων στο δίκτυο της, οι οποίες θα έπρεπε να μην βρίσκονται στο εν λόγω δίκτυο ή να έχουν απομακρυνθεί από αυτό, προσφέρει στην JCD αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να απομακρύνει τους διαφημιζόμενους από την ανταγωνίστρια επιχείρηση CCB. Στο πλαίσιο αυτό, το Εφετείο διατάσσει την παύση αυτών των αθέμιτων πρακτικών και θεωρεί ότι η αποξήλωση των διαφημιστικών πινακίδων που εκμεταλλευόταν χωρίς νόμιμο τίτλο η JCD είναι αναγκαία για να σταματήσει η εν λόγω αθέμιτη πρακτική.

(96) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι, κατά το διάστημα 1999-2011, η διατήρηση και η εκμετάλλευση, από την πλευρά της JCD, μιας σειράς διαφημιστικών πινακίδων της σύμβασης του 1984 εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών, ακόμα και μετά την ημερομηνία αφαίρεσης των πινακίδων που προβλεπόταν στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999, και χωρίς να καταβάλλονται μισθώματα ούτε φόροι, είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν οι επιβαρύνσεις που θα επωμιζόταν κανονικά η JCD κατά την άσκηση της δραστηριότητάς της και συνιστά οικονομικό πλεονέκτημα.

3.4.2.3. Επιλεκτικός χαρακτήρας

(97) Για να μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση, το μέτρο πρέπει να είναι επιλεκτικό, δηλαδή να μεταχειρίζεται ευνοϊκώς ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ ([37]). Επομένως, μόνον τα μέτρα που ευνοούν επιχειρήσεις κατά τρόπο επιλεκτικό εμπίπτουν στην έννοια της ενίσχυσης.

(98) Καταρχάς, αξίζει να σημειωθεί ότι οι βελγικές αρχές δεν αμφισβητούν τον επιλεκτικό χαρακτήρα του μέτρου (τη διατήρηση των πινακίδων του 1984 χωρίς την καταβολή μισθωμάτων ούτε φόρων και μετά τη λήξη της περιόδου εκμετάλλευσής τους που προβλεπόταν στο παράρτημα 10).

([33]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Μαρτίου 1980, Amministrazione delle finanze dello Stato, C-61/79, ECLI:EU:C:1980:100, σκέψεις 29 έως 32.

([34]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, Asteris AE κ.λπ. κατά Ελλάδας, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-106/87 έως C-120/87, ECLI:EU:C:1988:457, σκέψεις 23 και 24.

([35]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 1ης Ιουλίου 2010, Nuova Terni Industrie Chimiche SpA κατά Επιτροπής, T-64/08, ECLI:EU:T:2010:270, σκέψεις 59 έως 63, 140 και 141, στην οποία διευκρινίζεται ότι ενώ η καταβολή αποζημίωσης για απαλλοτρίωση δεν παρέχει κανένα πλεονέκτημα, η εκ των υστέρων επέκταση της εν λόγω αποζημίωσης μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση.

([36]) Απόφαση του Εφετείου Βρυξελλών της 29ης Απριλίου 2016 (ένατο τμήμα) στο πλαίσιο της υπόθεσης 2011/AR/140.

([37]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2005, Ιταλία κατά Επιτροπής, C-66/02, ECLI:EU:C:2005:768, σκέψη 94.

(99) Πράγματι, οι βελγικές αρχές διευκρίνισαν ότι το μέτρο που ελήφθη υπέρ της JCD ελήφθη για να αντισταθμίσει την πρόωρη αφαίρεση ορισμένων πινακίδων και ότι ένα τέτοιο μέτρο είναι κατά βάση ατομικό μέτρο και, στο πλαίσιο αυτό, εφόσον διαπιστώνεται οικονομικό πλεονέκτημα (βλέπε τμήμα 3.4.2.2), τεκμαίρεται καταρχήν ο επιλεκτικός του χαρακτήρας. Μέχρι αποδείξεως του εναντίου, το τεκμήριο αυτό ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση και θεωρείται επαρκές για να χαρακτηριστεί το μέτρο «επιλεκτικό».

(100) Επίσης, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι το μέτρο δεν είναι επιλεκτικό απλά και μόνο επειδή η JCD φαίνεται να βρίσκεται σε μοναδική νομική και πραγματική κατάσταση λόγω του γεγονότος ότι ήταν η μόνη που θα μπορούσε να ωφεληθεί από το μέτρο, αφού η JCD είναι η μόνη που διαθέτει πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1984.

(101) Πράγματι, στην προαναφερθείσα απόφαση «Orange», το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη θέση του Γενικού Δικαστηρίου ([38]) σύμφωνα με την οποία «[…] το κριτήριο της συγκρίσεως της δικαιούχου επιχειρήσεως με άλλες επιχειρήσεις που βρίσκονται σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου από το μέτρο σκοπού εντάσσεται και δικαιολογείται στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του επιλεκτικού χαρακτήρα μέτρων γενικής, δυνητικώς, εφαρμογής και, επομένως, δεν θα ήταν λυσιτελές οσάκις, όπως εν προκειμένω, αξιολογείται ο επιλεκτικός χαρακτήρας ενός μέτρου ad hoc το οποίο αφορά μία μόνον επιχείρηση και το οποίο σκοπεί να τροποποιήσει ορισμένες ανταγωνιστικές συνθήκες που αφορούν αποκλειστικά την εν λόγω επιχείρηση […]».

(102) Στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι πασιφανές ότι η διατήρηση των πινακίδων συνιστά μέτρο *ad hoc* χωρίς γενική ισχύ και, ως εκ τούτου, το μέτρο αυτό είναι σαφώς επιλεκτικό.

3.4.2.4. Στρέβλωση του ανταγωνισμού και συνέπειες στις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών

(103) Οι δημόσιες ενισχύσεις που χορηγούνται σε επιχειρήσεις συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ μόνο εφόσον «νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό» και αυτό μόνο στον βαθμό που «επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών».

Στρέβλωση του ανταγωνισμού

(104) Θεωρείται ότι ένα μέτρο ενίσχυσης που χορηγείται από ένα κράτος νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, εάν το μέτρο αυτό δύναται να ενισχύσει την ανταγωνιστική θέση του δικαιούχου του σε σχέση με τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις ([39]).

(105) Αρκεί, κατά τη θέση σε ισχύ ενός μέτρου ενισχύσεως, να υπάρχει κατάσταση πραγματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά προκειμένου μια κρατική παρέμβαση ή παρέμβαση μέσω κρατικών πόρων να μπορεί να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών και να νοθεύσει ή να απειλήσει να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ([40]). Ως εκ τούτου, θεωρείται ότι υπάρχει στρέβλωση του ανταγωνισμού, εφόσον το κράτος χορηγεί οικονομικό πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση σε έναν απελευθερωμένο κλάδο της οικονομίας στον οποίο επικρατεί ή θα μπορούσε να επικρατεί ανταγωνισμός.

(106) Αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η JCD δραστηριοποιείται σε αγορά στην οποία ανταγωνίζονται διαφορετικές επιχειρήσεις του κλάδου (στην αγορά της υπαίθριας διαφήμισης σε επιφάνειες μικρού μεγέθους), η χορήγηση ενίσχυσης υπέρ ενός εκ των παραγόντων της αγοράς ή η πρόσβαση σε μια τέτοια ενίσχυση θα είχε επιπτώσεις που θα μπορούσαν ενδεχομένως να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό.

Επιπτώσεις για τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών

(107) Σύμφωνα με τη νομολογία των δικαστηρίων της Ένωσης, όποια ενίσχυση χορηγείται σε επιχείρηση που ασκεί τις δραστηριότητές της εντός της εσωτερικής αγοράς μπορεί να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ([41]).

([38]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Φεβρουαρίου 2015, Orange κατά Επιτροπής, T-385/12, ECLI:EU:T:2015:117.

([39]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980, Philip Morris Holland BV κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, C-730/79, ECLI:EU:C:1980:209, σκέψη 11, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 2000, Alzetta Mauro κ.λπ. κατά Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 έως 607/97, T-1/98, T-3/98 έως T-6/98 και T-23/98, ECLI:EU:T:2000:151, σκέψη 80.

([40]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Ιανουαρίου 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, σκέψη 40.

([41]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 4ης Απριλίου 2001, Regione Friuli Venezia Giulia κατά Επιτροπής, T-288/97, ECLI:EU:T:1999:125, σκέψη 41.

(108) Κατά την πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να προβεί σε οικονομική ανάλυση της πραγματικής κατάστασης των σχετικών αγορών, του μεριδίου αγοράς των εταιρειών που λαμβάνουν την ενίσχυση, της θέσης των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων ή των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών ([42]). Σε περίπτωση παράνομων κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να αποδείξει τις πραγματικές επιπτώσεις των ενισχύσεων αυτών στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές.

(109) Το επίμαχο μέτρο (διατήρηση των διαφημιστικών πινακίδων χωρίς την καταβολή μισθωμάτων ούτε φόρων και μετά τις ημερομηνίες που προβλέπονταν στο παράρτημα 10) υπέρ της JCD ενισχύει τη θέση της JCD στην αγορά των διαφημιστικών πινακίδων στην Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας και καθιστά δυσκολότερη, για τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη, τη διείσδυση στην εν λόγω αγορά ([43]). Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί εν προκειμένω ότι τόσο η JCD όσο και η CCB δραστηριοποιούνται σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ([44]). Είναι επίσης σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι οι διαφημιζόμενοι είναι συχνά διεθνείς όμιλοι που έχουν παρουσία σε πολλές χώρες και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, και οι ίδιες οι διαφημιστικές εκστρατείες έχουν διεθνή εμβέλεια.

(110) Επομένως, το μέτρο θα μπορούσε να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

(111) Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι οι βελγικές αρχές, μολονότι αναγνωρίζουν την ύπαρξη πλεονεκτήματος υπέρ της JCD, θεωρούν ότι μπορούν να επικαλεστούν τον κανονισμό για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2006.

(112) Με βάση τη συλλογιστική τους, για τον υπολογισμό του ποσού του εν λόγω πλεονεκτήματος υιοθετούν τη λογική του συμψηφισμού μεταξύ των πινακίδων που απομακρύνθηκαν εκπρόθεσμα και των πινακίδων που απομακρύνθηκαν πρόωρα.

(113) Οι βελγικές αρχές αναγνωρίζουν πράγματι (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 51-52) ότι, συνολικά, η JCD ωφελήθηκε από οικονομικό πλεονέκτημα αλλά αποκλειστικά και μόνο λόγω της ανισορροπίας μεταξύ του αριθμού των διαφημιστικών πινακίδων που απομακρύνθηκαν πρόωρα, για την ακρίβεια πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία απομάκρυνσής τους, και του αριθμού των πινακίδων που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία απομάκρυνσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10. Κατά την άποψή τους, με βάση τον μηχανισμό αντιστάθμισης που συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών, η JCD, συναινώντας στην πρόωρη απομάκρυνση των πινακίδων, ναι μεν αποποιήθηκε το δικαίωμά της να εξοικονομήσει δαπάνες από μισθώματα και φόρους αλλά, την ίδια στιγμή, είχε τη δυνατότητα να εξοικονομήσει δαπάνες από μισθώματα και φόρους χάρη στη διατήρηση άλλων πινακίδων και μετά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες απομάκρυνσης.

(114) Αν υπολογιστεί η διαφορά μεταξύ, αφενός, της εξοικονόμησης δαπανών που στερήθηκε η JCD λόγω της πρόωρης αφαίρεσης πινακίδων, και αφετέρου, της συμπληρωματικής εξοικονόμησης δαπανών που πέτυχε η JCD διατηρώντας άλλες πινακίδες της για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το διάστημα που προβλεπόταν στο παράρτημα 10, συνολικά, η JCD φαίνεται τελικά να ωφελήθηκε, σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, από περιορισμένο οικονομικό πλεονέκτημα που δεν υπερέβη τα [100 000-150 000] EUR την περίοδο από τον Δεκέμβριο του 1999 έως το 2011.

(115) Εφόσον θεωρούν ότι το πλεονέκτημα που προσφέρθηκε στην JCD δεν θα μπορούσε να υπερβεί το ποσό των [100 000-150 000] EUR, οι βελγικές αρχές υποστήριξαν ότι το μέτρο θα μπορούσε άνετα να ενταχθεί στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2006.

(116) Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί στο παρόν στάδιο ότι, για την υπό εξέταση περίοδο, μπορούν να εφαρμοστούν δύο κανονισμοί για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας:

α) ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 69/2001 της Επιτροπής, της 12ης Ιανουαρίου 2001, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (εφεξής «ο κανονισμός για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2001»), που ίσχυσε από τον Φεβρουάριο του 2001 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006, και ο οποίος ορίζει ότι ορισμένες ενισχύσεις που αφορούν μικρά ποσά (κάτω των 100 000 EUR για οποιαδήποτε περίοδο τριών φορολογικών ετών) θεωρείται ότι δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών και, ως εκ τούτου, δεν εκπληρώνουν όλα τα κριτήρια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ·

β) ο κανονισμός για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2006, που ίσχυσε από την 1η Ιανουαρίου 2007 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013, και ο οποίος ορίζει ότι ορισμένες ενισχύσεις που αφορούν μικρά ποσά (κάτω των 200 000 EUR για οποιαδήποτε περίοδο τριών φορολογικών ετών) θεωρείται ότι δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών και, ως εκ τούτου, δεν εκπληρώνουν τα κριτήρια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

([42]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, σκέψη 131.

([43]) Βλέπε εν προκειμένω την απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Μαΐου 2013, Eric Libert κ.λπ. κατά Gouvernement flamand· All Projects & Developments NV κ.λπ. κατά Vlaamse Regering, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-197/11 και C- 203/11, ECLI:EU:C:2013:288.

([44]) Παραδείγματος χάρη, η πρόσκληση υποβολής προσφορών που προκηρύχθηκε από την Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας στις 15 Μαρτίου 2008 στο πλαίσιο της σύμβασης παραχώρησης Villo δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(117) Καταρχάς, όπως διευκρινίζεται στο τμήμα 3.4.2.2, η Επιτροπή θεωρεί ότι το πλεονέκτημα είναι μεγαλύτερο από αυτό που υπολογίζουν οι βελγικές αρχές, καθώς κατά τον υπολογισμό του εν λόγω πλεονεκτήματος πρέπει να συνυπολογιστούν όλα τα μισθώματα και οι φόροι που δεν καταβλήθηκαν από την JCD για τις διαφημιστικές πινακίδες που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την προβλεπόμενη προθεσμία. Πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν έχει αξιολογήσει επακριβώς το σύνολο του πλεονεκτήματος που παραχωρήθηκε στην JC Decaux λόγω της άρνησης των βελγικών αρχών να προσκομίσουν τα σχετικά στοιχεία αλλά, σε κάθε περίπτωση, το ποσό της ενίσχυσης που χορηγήθηκε στην JCD υπερβαίνει τα 200 000 EUR. Ως εκ τούτου, οι κανονισμοί για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας δεν ισχύουν στη συγκεκριμένη περίπτωση και η Επιτροπή δεν μπορεί να αποδεχθεί το επιχείρημα των βελγικών αρχών.

(118) Ακόμα και αν ίσχυε κάποιος από τους κανονισμούς για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (πράγμα το οποίο δεν ισχύει), η Επιτροπή σημειώνει ότι οι προϋποθέσεις ελέγχου, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 3 του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2001 και στο άρθρο 3 του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2006, δεν εκπληρώνονται σε καμία απολύτως περίπτωση. Πράγματι, οι βελγικές αρχές θεώρησαν εξαρχής ότι η διάταξη δεν συνιστά ενίσχυση ήσσονος σημασίας και, ως εκ τούτου, δεν προέβησαν σε καμία από τις ενέργειες που προβλέπονται στους εν λόγω κανονισμούς.

(119) Το μέτρο δεν εκπληρώνει άλλωστε ούτε τις προϋποθέσεις διαφάνειας που προβλέπονται στο άρθρο 2 παράγραφος 4 του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας του 2006, ο οποίος προβλέπει ότι «ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται μόνο στις ενισχύσεις ως προς τις οποίες είναι δυνατό να υπολογισθεί εκ των προτέρων με ακρίβεια το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης της ενίσχυσης χωρίς να είναι αναγκαία εκτίμηση κινδύνου (“διαφανείς ενισχύσεις”)». Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι βελγικές αρχές δεν προσκόμισαν κανένα έγγραφο που θα μπορούσε να αποδείξει τη διενέργεια υπολογισμού πριν από τη χορήγηση του μέτρου ενίσχυσης και, πολύ περισσότερο, τη διενέργεια ειδικής παρακολούθησης της ισορροπίας μεταξύ πρόωρων απομακρύνσεων και εκπρόθεσμων απομακρύνσεων, η οποία αποτελεί τη βάση του υπολογισμού που διενήργησαν οι βελγικές αρχές για να καταλήξουν στο ποσό ενίσχυσης των [100 000-150 000] EUR.

(120) Κατά συνέπεια, η επίμαχη ενίσχυση δεν θα μπορούσε να εμπίπτει σε καμία περίπτωση στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

(121) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο μπορεί να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

3.4.2.5. Συμπέρασμα

(122) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η διατήρηση των πινακίδων της σύμβασης του 1984 και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία αφαίρεσής τους, συνιστά χορήγηση κρατικής ενίσχυσης υπέρ της JCD, η οποία περιλαμβάνει δύο σκέλη (το σκέλος των μισθωμάτων και το σκέλος των φόρων).

3.4.3. *Νομιμότητα της ενίσχυσης*

(123) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το μέτρο που θίγεται σε αυτό το σκέλος της καταγγελίας, το οποίο συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, δεν κοινοποιήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

(124) Δεδομένου ότι οι βελγικές αρχές δεν επικαλέστηκαν κανέναν λόγο που θα καθιστούσε δικαιολογημένη την απαλλαγή από την υποχρέωση κοινοποίησης, το μέτρο είναι παράνομο.

3.4.4. *Συμβατότητα με την εσωτερική αγορά*

(125) Στον βαθμό που η JCD συνέχισε να εκμεταλλεύεται ορισμένες διαφημιστικές πινακίδες, οι οποίες είχαν εγκατασταθεί σύμφωνα με τη σύμβαση του 1984 εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών, και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία απομάκρυνσής τους (όπως επισημαίνεται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999), και η εκμετάλλευση αυτή συνεπάγεται την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, κρίνεται σκόπιμο να εξεταστεί αν τα εν λόγω μέτρα θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά.

(126) Τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά με βάση τις εξαιρέσεις που προβλέπονται τόσο στο άρθρο 106 παράγραφος 2 όσο και στο άρθρο 107 παράγραφοι 2 και 3 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, οι βελγικές αρχές δεν διατύπωσαν κανένα επιχείρημα για να αποδείξουν ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση ίσχυε κάποια από αυτές τις εξαιρέσεις.

(127) Η Επιτροπή υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι εναπόκειται στο κράτος μέλος να αποδείξει ότι η ενίσχυση είναι συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά. Ωστόσο, οι βελγικές αρχές δεν επικαλέστηκαν κανένα επιχείρημα συμβατότητας για τα επίμαχα μέτρα. Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχεία α) έως δ) της ΣΛΕΕ δεν ισχύουν στη συγκεκριμένη περίπτωση επειδή το συγκεκριμένο μέτρο δεν εξυπηρετεί τους στόχους που προβλέπονται στις εν λόγω διατάξεις.

(128) Τέλος, οι συμβάσεις του 1984 και του 1999 αποτελούν αμιγώς εμπορικές συμβάσεις και οι διατάξεις τους δεν αναθέτουν στην JCD την αποστολή να παρέχει δημόσια υπηρεσία. Ως εκ τούτου, η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και αφορά τις αντισταθμίσεις που χορηγούνται για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση.

(129) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η διατήρηση των πινακίδων της σύμβασης του 1984 και μετά την ημερομηνία απομάκρυνσης που προβλεπόταν στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999, χωρίς την καταβολή μισθωμάτων ούτε φόρων, είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν οι επιβαρύνσεις που θα επωμιζόταν κανονικά η JCD στο πλαίσιο της άσκησης της δραστηριότητάς της και ότι, ως εκ τούτου, η διατήρηση των εν λόγω πινακίδων πρέπει να θεωρηθεί ενίσχυση λειτουργίας, η οποία δεν είναι συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά.

(130) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι η JCD ωφελήθηκε από παράνομη κρατική ενίσχυση, η οποία δεν είναι συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, μέσω της διατήρησης των πινακίδων της σύμβασης του 1984 και μετά την ημερομηνία απομάκρυνσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999, χωρίς την καταβολή μισθωμάτων και φόρων. Η ενίσχυση αυτή πρέπει να ανακτηθεί εφόσον η ανάκτησή της δεν έχει παραγραφεί βάσει του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589.

3.4.5. *Ύψος της ασυμβίβαστης ενίσχυσης*

(131) Για να υπολογιστεί το ύψος της ασυμβίβαστης ενίσχυσης λαμβάνεται καταρχήν υπόψη το κατ' εκτίμηση ποσό των μισθωμάτων και των φόρων που θα έπρεπε να είχε εισπράξει ο Δήμος αν δεν εφαρμοζόταν το μέτρο.

(132) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το ύψος της ασυμβίβαστης ενίσχυσης πρέπει να υπολογιστεί για κάθε πινακίδα που εμπίπτει στη σύμβαση του 1984 και παρέμεινε στη θέση της μετά τις 15 Σεπτεμβρίου 2001 ([45]) με βάση τα μισθώματα που οφείλονται δυνάμει της σύμβασης του 1999 και τους φόρους που ισχύουν εν γένει για τις διαφημιστικές πινακίδες ([46]), από την αρχική προβλεπόμενη ημερομηνία απομάκρυνσης ([47]) (αν αυτή είναι μεταγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) ή την 15η Σεπτεμβρίου 2001 (αν η αρχική προβλεπόμενη ημερομηνία απομάκρυνσης ήταν προγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) έως την ημερομηνία κατά την οποία απομακρύνθηκαν στην πράξη οι πινακίδες.

(133) Όπως επισημαίνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 111 έως 114, οι βελγικές αρχές, υιοθετώντας τη λογική του συμψηφισμού μεταξύ των πινακίδων που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1984 και διατηρήθηκαν στη θέση τους μετά τη λήξη της σχετικής προθεσμίας και των πινακίδων που απομακρύνθηκαν πρόωρα, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το ύψος της ενίσχυσης που χορηγήθηκε ενδεχομένως στην JCD ανέρχεται περίπου σε [100 000-150 000] EUR. Οι βελγικές αρχές υπολόγισαν αυτό το ποσό με βάση τις διαπιστώσεις του δικαστικού επιμελητή της CCB, οι οποίες διατυπώθηκαν στις 3 Δεκεμβρίου 2007 και στις 21 Δεκεμβρίου 2009. Οι βελγικές αρχές εκτιμούν ότι οι διαπιστώσεις του δικαστικού επιμελητή αποδεικνύουν ότι το 2007 ο αριθμός των διαφημιστικών επιφανειών που αντιστοιχούσαν στις πινακίδες που αποξηλώθηκαν πριν από την ημερομηνία απομάκρυνσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10 ήταν μεγαλύτερος από τον αριθμό των διαφημιστικών επιφανειών που αντιστοιχούσαν στις πινακίδες που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία απομάκρυνσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10. Η διαπίστωση του δικαστικού επιμελητή της CCB της 21ης Δεκεμβρίου 2009 καταδεικνύει από μόνη της ότι η ισορροπία είχε διαταραχθεί υπέρ της JCD. Οι βελγικές αρχές θεωρούν επομένως ότι, ακόμα και αν στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης προσφέρθηκε πράγματι πλεονέκτημα στην JCD, ο ποσοτικός προσδιορισμός του εν λόγω πλεονεκτήματος μπορεί να περιοριστεί στα οικονομικά έτη 2007 έως 2011, χωρίς ενδεχομένως να ευνοηθεί η JCD.

(134) Όπως διευκρινίζεται στο τμήμα 3.4.2.2, η Επιτροπή θεωρεί ότι η επιχειρηματολογία των βελγικών αρχών, η οποία οικοδομείται πάνω σε έναν μηχανισμό αντιστάθμισης, είναι ανυπόστατη και ότι το πλεονέκτημα που προσφέρθηκε στην JCD ισοδυναμεί με το σύνολο των ποσών που εξοικονόμησε η JCD όσο αυτή συνέχιζε να εκμεταλλεύεται τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1984 και δεν τις αντικατέστησε με άλλες πινακίδες δυνάμει της σύμβασης του 1999.

(135) Άλλωστε, το επιχείρημα της Επιτροπής εν προκειμένω επιβεβαιώθηκε με απόφαση του Εφετείου Βρυξελλών της 29ης Απριλίου 2016 ([48]). Στην απόφαση αυτή, το Εφετείο επιβεβαιώνει ότι η JCD δεν τήρησε τις ημερομηνίες αφαίρεσης που προβλέπονται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999 και ότι, ως εκ τούτου, εκμεταλλεύτηκε χωρίς νόμιμο τίτλο πολλές διαφημιστικές πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου Βρυξελλών.

(136) Πιο συγκεκριμένα, το Εφετείο καταρρίπτει τη λογική του μηχανισμού αντιστάθμισης, όπως τον επικαλούνται οι βελγικές αρχές για τις παλαιότερες πινακίδες που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία απομάκρυνσής τους ως αντάλλαγμα της πρόωρης αντικατάστασης άλλων παλαιότερων πινακίδων, αφού αυτός ο μηχανισμός ούτε προβλεπόταν ούτε επιτρεπόταν από τη σύμβαση του 1984. Το Εφετείο επιβεβαιώνει ότι κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν καταδεικνύει πως μετά τη σύναψη της σύμβασης του 1999, ο Δήμος Βρυξελλών έδωσε ανεπιφύλακτα το δικαίωμα στην JCD να αποκτήσει κυριότητα των διαφημιστικών πινακίδων με τη μέθοδο της χρησικτησίας. Το Εφετείο απορρίπτει την έφεση της JCD και επιβεβαιώνει την απόφαση που εκδόθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2010 από το γαλλόφωνο Πρωτοδικείο Βρυξελλών. Επιβεβαιώνει ότι η JCD, εκμεταλλευόμενη χωρίς κανέναν νόμιμο τίτλο

([45]) Λόγω της 10ετούς περιόδου παραγραφής, απαγορεύεται οποιαδήποτε ανάκτηση πριν από τις 15 Σεπτεμβρίου 2001.

([46]) Το ύψος της ασυμβίβαστης ενίσχυσης που αφορά τον φόρο πρέπει να υπολογιστεί με βάση τα άρθρα 3, 4 και 5 του κανονισμού της 17ης Οκτωβρίου 2001, τα άρθρα 4 έως 7 του κανονισμού της 18ης Δεκεμβρίου 2006 και τα άρθρα 4, 5 και 6 των φορολογικών κανονιστικών ρυθμίσεων της 17ης Δεκεμβρίου 2007, της 15ης Δεκεμβρίου 2008, της 9ης Νοεμβρίου 2009, της 20ής Δεκεμβρίου 2010 και της 5ης Δεκεμβρίου 2011.

([47]) Οι ημερομηνίες αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα 10.

([48]) Απόφαση του Εφετείου Βρυξελλών της 29ης Απριλίου 2016 (ένατο τμήμα) στο πλαίσιο της υπόθεσης 2011/AR/140.

διαφημιστικές πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου Βρυξελλών, προέβη σε αντικειμενικά αθέμιτες ενέργειες που αντίκεινται στα συναλλακτικά ήθη, καθώς η εκμετάλλευση διαφημιστικών πινακίδων στο δίκτυό της, οι οποίες θα έπρεπε να μην βρίσκονται στο εν λόγω δίκτυο ή να έχουν απομακρυνθεί από αυτό, προσφέρει στην JCD αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, το οποίο θα μπορούσε να απομακρύνει τους διαφημιζόμενους από την ανταγωνίστρια CCB.

(137) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι το ύψος της ασυμβίβαστης ενίσχυσης πρέπει να υπολογιστεί αποκλειστικά και μόνο με βάση τα μισθώματα και τους φόρους που δεν εισπράχθηκαν για τις πινακίδες οι οποίες διατηρήθηκαν στη θέση τους μετά την παρέλευση της σχετικής προθεσμίας, χωρίς να υιοθετηθεί η λογική του συμψηφισμού. Για τον σκοπό αυτό, οι βελγικές αρχές πρέπει να λάβουν υπόψη, για την εκάστοτε πινακίδα και το εκάστοτε χρονικό διάστημα εκμετάλλευσης, τα μισθώματα και τους φόρους που αναλογούν σε μια πινακίδα της ίδιας επιφάνειας με βάση τις φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις του 2001 και εφεξής.

(138) Στο πλαίσιο αυτό, η φορολογική κανονιστική ρύθμιση της 17ης Οκτωβρίου 2001 για τις διαφημίσεις προσωρινού χαρακτήρα εντός και επί κοινόχρηστων χώρων καθιέρωνε για τα φορολογικά έτη 2002 έως 2006 φόρο επί των διαφημίσεων προσωρινού χαρακτήρα εντός και επί κοινόχρηστων χώρων. Ο Δήμος Βρυξελλών θέσπισε επίσης τη φορολογική κανονιστική ρύθμιση της 18ης Δεκεμβρίου 2006, η οποία προέβλεπε τον ίδιο φόρο για το φορολογικό έτος 2007. Από το φορολογικό έτος 2008 και μετά, ο Δήμος Βρυξελλών επιβάλλει φόρο ειδικά για τις διαφημιστικές πινακίδες ([49]).

(139) Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις για τις διαφημιστικές πινακίδες θα έπρεπε να είχαν εφαρμοστεί αυτοδικαίως στις πινακίδες που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 και διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την παρέλευση της προθεσμίας, καθώς και ότι η απαλλαγή από τους φόρους που προβλέπεται σε αυτές τις φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις για τις πινακίδες του 1984 που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την παρέλευση της προθεσμίας αποτελεί παρέκκλιση από το σύστημα αναφοράς.

(140) Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Δήμος Βρυξελλών θεώρησε αρχικά, δυνάμει της φοροαπαλλαγής των διαφημιστικών μηνυμάτων του Δήμου Βρυξελλών ([50]) που προβλέπεται στη φορολογική κανονιστική ρύθμιση της 17ης Οκτωβρίου 2001, ότι οι

([49]) Φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις της 17ης Δεκεμβρίου 2007, της 15ης Δεκεμβρίου 2008, της 9ης Νοεμβρίου 2009, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, της 5ης Δεκεμβρίου 2011. Το άρθρο 2 των εν λόγω φορολογικών κανονιστικών ρυθμίσεων προέβλεπε ότι «οι διαφημιστικές πινακίδες που αναφέρονται στην παρούσα ρύθμιση περιλαμβάνουν τις διαφημιστικές πινακίδες, τις προσωρινές διαφημιστικές πινακίδες, τις επιγραφές οχημάτων και τους διαφημιστικούς πάγκους». Ο υπολογισμός του φόρου αναφερόταν στα άρθρα 4 έως 6. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 4 του φόρου επί των διαφημιστικών πινακίδων:

α) «το ποσό του φόρου επί των διαφημιστικών πινακίδων ανέρχεται σε 150,00 EUR ανά οικονομικό έτος ανά m2.

β) §1. Το ποσό του φόρου επί των διαφημιστικών πινακίδων που προορίζονται αποκλειστικά και μόνο για διαφημίσεις πολιτιστικού, κοινωνικού, αθλητικού και συναφούς περιεχομένου, μεταξύ άλλων για διαφημίσεις κινηματογραφικών ταινιών, καλλιτεχνικών δημιουργιών και διαφημίσεις που γνωστοποιούν στο κοινό τη διοργάνωση εμπορικών εκθέσεων, συνεδρίων, επιδείξεων ή τσίρκων, ανέρχεται σε 50,00 EUR ανά οικονομικό έτος ανά m2.

§2. Ωστόσο, όταν πάνω από το 1/7 της ορατής διαφημιστικής επιφάνειας χρησιμοποιείται για επιγραφές, ονομασίες ή λογότυπα εμπορικής φύσεως, οι διαφημιστικές πινακίδες που προορίζονται αποκλειστικά και μόνο για διαφημίσεις πολιτιστικού, κοινωνικού, αθλητικού και συναφούς περιεχομένου, μεταξύ άλλων για διαφημίσεις κινηματογραφικών ταινιών, καλλιτεχνικών δημιουργιών και διαφημίσεις που γνωστοποιούν στο κοινό τη διοργάνωση εμπορικών εκθέσεων, συνεδρίων, επιδείξεων, φορολογούνται με το ποσό που αναγράφεται στο στοιχείο α) του παρόντος άρθρου.

γ) Ο φόρος επιβάλλεται για το σύνολο του οικονομικού έτους ανεξαρτήτως της ημερομηνίας εγκατάστασης ή αποξήλωσης της εκάστοτε διαφημιστικής πινακίδας.».

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του φόρου επί των προσωρινών διαφημιστικών πινακίδων: […]

Σύμφωνα με το άρθρο 6 - Κοινές διατάξεις για τα άρθρα 4 και 5:

α) ο φόρος επιβάλλεται ανά διαφημιστική πινακίδα.

β) §1. Για τον υπολογισμό του φόρου, οι δεκαδικοί αριθμοί των τετραγωνικών μέτρων (m2) στρογγυλοποιούνται.

§2. Κατ' εξαίρεση της §1, στις διαφημιστικές πινακίδες που έχουν επιφάνεια μικρότερη των 4 m2, ο φόρος επιβάλλεται ανά 0,25 εκατοστά του m2 και το ποσό του φόρου που καθορίζεται διαιρείται διά του 4.

γ) Στις διαφημιστικές πινακίδες που διαθέτουν πολλές όψεις για την προβολή διαφημίσεων, το ποσό του φόρου πολλαπλασιάζεται επί τον αριθμό των όψεων.

α. Όσον αφορά τις διαφημιστικές πινακίδες που διαθέτουν σύστημα προβολής εναλλασσόμενων ή κυλιόμενων διαφημίσεων στην ίδια όψη, το ποσό του φόρου διπλασιάζεται.

δ) Όταν η επιφάνεια της διαφημιστικής πινακίδας διαφέρει από την ορατή διαφημιστική επιφάνεια, ο φόρος υπολογίζεται επί της ορατής διαφημιστικής επιφάνειας.

([50]) Το άρθρο 5 προέβλεπε ότι απαλλάσσονται από τον φόρο που προβλέπεται στην παρούσα κανονιστική ρύθμιση, μεταξύ άλλων «τα διαφημιστικά μηνύματα του Δήμου ή των οργανισμών που δημιουργούνται από τον Δήμο, υπάγονται στον Δήμο ή χρηματοδοτούνται από αυτόν.». Όπως διευκρινίζεται στις παρατηρήσεις που κατέθεσαν οι βελγικές αρχές στις 20 Φεβρουαρίου 2017 απαντώντας στις συμπληρωματικές ερωτήσεις της Επιτροπής της 14ης Φεβρουαρίου 2017, ο Δήμος Βρυξελλών δεν εκμεταλλεύτηκε ποτέ ο ίδιος τις διαφημιστικές πινακίδες. Η εκμετάλλευση αυτή είχε πάντα τη μορφή της εκμετάλλευσης μέσω τρίτων. Οι μοναδικές διαφημιστικές πινακίδες που ανήκουν στον Δήμο Βρυξελλών είναι αυτές οι οποίες διέπονται από τη δημόσια σύμβαση που ανατέθηκε στις 14 Οκτωβρίου 1999 και ανανεώθηκε κατά τη λήξη της. Ο εν ενεργεία ανάδοχος, δηλαδή η CCB, καταβάλλει μίσθωμα για τις διαφημιστικές πινακίδες, όπως επίσης και τους ισχύοντες φόρους.

πινακίδες που τοποθετήθηκαν σύμφωνα με τη σύμβαση του 1999 και που ανήκαν στον ίδιο, δεν υπόκεινται σε φόρο, άποψη που φαίνεται να έρχεται σε αντίθεση με την άποψη που εξέφρασε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 139. Στη φορολογική κανονιστική ρύθμιση της 17ης Δεκεμβρίου 2017, στο άρθρο 9, και στις επακόλουθες φορολογικές κανονιστικές ρυθμίσεις της 15ης Δεκεμβρίου 2008, της 9ης Νοεμβρίου 2009, της 20ής Δεκεμβρίου 2010 και της 5ης Δεκεμβρίου 2011 ([51]) ενσωματώθηκε πράγματι απαλλακτική διάταξη ειδικά για τις διαφημιστικές πινακίδες του Δήμου Βρυξελλών.

(141) Οι βελγικές αρχές επισήμαναν ωστόσο ότι ο Δήμος Βρυξελλών διαπίστωσε στη συνέχεια ότι η φοροαπαλλαγή των διαφημιστικών πινακίδων αποκλειστικά και μόνο επειδή οι πινακίδες ανήκαν στον Δήμο Βρυξελλών, ο οποίος ωστόσο δεν τις εκμεταλλευόταν, ήταν άδικη έναντι των φορέων που εκμεταλλεύονταν άλλες διαφημιστικές πινακίδες. Κατά συνέπεια, αποφάσισε να εισπράξει τους φόρους επί των πινακίδων που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1999 και οι πρώτες πράξεις καταλογισμού φόρων εκδόθηκαν στις 29 Ιουλίου 2011 για το φορολογικό έτος 2009. Οι βελγικές αρχές διευκρίνισαν ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6 του νόμου της 24ης Δεκεμβρίου 1996, ο οποίος καταργήθηκε με διάταγμα της 3ης Απριλίου 2014, δεν επιτρεπόταν η αναδρομική φορολόγηση των πινακίδων πέραν των τριών προηγούμενων ετών, αρχής γενομένης από την 1η Ιανουαρίου του εκάστοτε φορολογικού έτους.

(142) Στηριζόμενη στη συλλογιστική των βελγικών αρχών, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι φόροι επί των διαφημιστικών πινακίδων ισχύουν κανονικά για τις πινακίδες που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999 και ότι, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει αντίφαση με τη θέση που εκφράστηκε από την ίδια, ότι δηλαδή θα πρέπει να φορολογηθούν και οι πινακίδες του 1984 που διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την παρέλευση της σχετικής προθεσμίας.

(143) Η Επιτροπή σημειώνει εν προκειμένω ότι οι δύο αποφάσεις της 4ης Νοεμβρίου 2016, οι οποίες εκδόθηκαν από το γαλλόφωνο Πρωτοδικείο Βρυξελλών και ορίζουν ότι η JCD δεν υπόκειται στον δημοτικό φόρο διαφήμισης όσον αφορά τις διαφημιστικές πινακίδες που ανήκουν στον Δήμο σύμφωνα με τη σύμβαση που ανατέθηκε στην JCD στις 14 Οκτωβρίου 1999, δεν λαμβάνουν υπόψη το ζήτημα της συμμόρφωσης με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

(144) Το ποσό το οποίο εξοικονόμησε η JCD από τα μισθώματα και τους φόρους που δεν κατέβαλε δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο να υπολογιστεί και οι βελγικές αρχές υπολόγισαν εν μέρει το ποσό αυτό στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας τους για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 52-53). Ωστόσο, οι βελγικές αρχές δεν διαβίβασαν στην Επιτροπή την εκτίμησή τους για το συνολικό ποσό των ενισχύσεων, παρά τα επανειλημμένα αιτήματα της Επιτροπής. Όσον αφορά τη CCB, διαβίβασε την εκτίμησή της για το ποσό της ενίσχυσης που πρέπει ανακτηθεί, το οποίο ανέρχεται περίπου σε 2 εκατ. EUR.

4. **ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ VILLO**

4.1. **Λόγοι που οδήγησαν στην κίνηση της διαδικασίας**

(145) Στην απόφασή της για την κίνηση της διαδικασίας, η Επιτροπή εκτίμησε ότι, όσον αφορά τα πρόσθετα μέτρα (απαλλαγή από ορισμένα τέλη ή αποζημίωση για ορισμένους φόρους σε δημοτικό ή περιφερειακό επίπεδο, βλέπε αιτιολογική σκέψη 22) που συνδέονται με την εκτέλεση της σύμβασης παροχής δημόσιας υπηρεσίας Villo από την JCD εντός της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας, πληρούνται τα σωρευτικά κριτήρια αναφορικά με τις κρατικές ενισχύσεις και ότι, ως εκ τούτου, τα μέτρα αυτά συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

(146) Πιο συγκεκριμένα, το επιχείρημα των βελγικών αρχών, σύμφωνα με το οποίο τα εν λόγω μέτρα θα μπορούσαν να μην χαρακτηριστούν κρατικές ενισχύσεις με βάση τη νομολογία Altmark επειδή η JCD είχε επιλεγεί με διαφανή διαδικασία υποβολής προσφορών, δεν φαίνεται να ευσταθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς τα εν λόγω πρόσθετα μέτρα δεν είχαν συμπεριληφθεί στην εν λόγω πρόσκληση υποβολής προσφορών: τα μέτρα εγκρίθηκαν μετά την πρόσκληση υποβολής προσφορών στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης της σύμβασης παραχώρησης Villo. Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, το κόστος των εν λόγω πρόσθετων μέτρων ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο σε [400 000-500 000] EUR περίπου ετησίως (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22).

(147) Επιπλέον, η Επιτροπή εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα των πρόσθετων μέτρων με την απόφαση 2005/842/ΕΚ της Επιτροπής ([52]) (εφεξής «η απόφαση ΥΓΟΣ του 2005») και με την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012 που επικαλούνται οι βελγικές αρχές. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή αμφέβαλλε για την επάρκεια των ελέγχων της σύμβασης παραχώρησης που διενήργησαν οι βελγικές αρχές (οι οποίες εξέταζαν εξονυχιστικά τα έξοδα, όχι όμως και τα έσοδα των παρεχόμενων υπηρεσιών) προκειμένου να αποτρέψουν το ενδεχόμενο υπεραντιστάθμισης. Η Επιτροπή έτρεφε επίσης αμφιβολίες σχετικά με την ειδική μέθοδο που χρησιμοποίησε η JCD στην αναλυτική της λογιστική για να κατανείμει στη σύμβαση παραχώρησης Villo τα διαφημιστικά έσοδα των συμβάσεων που διαπραγματεύθηκε η ίδια σε εθνικό επίπεδο.

([51]) Το άρθρο 9 της φορολογικής κανονιστικής ρύθμισης της 17ης Δεκεμβρίου 2007 απαλλάσσει ρητά «τις διαφημιστικές πινακίδες του Δήμου ή των οργανισμών που δημιουργούνται από τον Δήμο ή υπάγονται σε αυτόν.».

([52]) Απόφαση 2005/842/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Νοεμβρίου 2005, για την εφαρμογή του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L 312 της 29.11.2005, σ. 67).

(148) Για όλους τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ σχετικά με το επίμαχο μέτρο και κάλεσε τις βελγικές αρχές και κάθε άλλον ενδιαφερόμενο να της διαβιβάσουν οποιαδήποτε χρήσιμη πληροφορία και παρατήρηση για το συγκεκριμένο μέτρο.

4.2. **Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τους ενδιαφερόμενους για την απόφαση κίνησης της διαδικασίας**

(149) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από πολλούς ενδιαφερόμενους (CCB, JCD καθώς και από έναν τρίτο ενδιαφερόμενο που ήθελε να διατηρήσει την ανωνυμία του), οι οποίες εκτίθενται κατωτέρω.

4.2.1. *Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τη CCB*

(150) Η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις της CCB με επιστολή της 16ης Ιουλίου 2015.

(151) Η CCB θεωρεί ότι η JCD έλαβε κρατικές ενισχύσεις στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης Villo και διατυπώνει επιχειρήματα που συνδέονται κυρίως με το κριτήριο των κρατικών πόρων και το κριτήριο της παροχής πλεονεκτήματος.

4.2.1.1. Κρατικοί πόροι

(152) Όπως φαίνεται, οι βελγικές αρχές, χορηγώντας στην JCD το δικαίωμα χρήσης και εκμετάλλευσης κοινόχρηστων χώρων για διαφημιστικούς σκοπούς (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 19 έως 22), χωρίς να ζητήσουν την καταβολή ανταλλάγματος, αποποιήθηκαν το δικαίωμά τους να εισπράξουν δημόσια έσοδα που δικαιούνταν και παρείχαν στην JCD οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο συνιστά κρατική ενίσχυση ([53]).

4.2.1.2. Πλεονέκτημα

(153) Η CCB υποστηρίζει ότι η αντιστάθμιση που χορηγήθηκε στη CCB δεν ανταποκρίνεται σε κανένα από τα κριτήρια που καθιερώνονται με την απόφαση Altmark.

Το πρώτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(154) Η CCB θεωρεί ότι η εκμετάλλευση της υπηρεσίας Villo δεν συνιστά αποστολή δημόσιας υπηρεσίας που υποδηλώνει την παροχή υπηρεσιών τις οποίες δεν θα αναλάμβανε ένας φορέας που μεριμνά περί των ιδίων εμπορικών συμφερόντων ή τουλάχιστον δεν θα τις αναλάμβανε υπό τις αυτές προϋποθέσεις ([54]), αναφέροντας ως παράδειγμα πολλές άλλες ευρωπαϊκές πόλεις στις οποίες παρέχονται ήδη με ικανοποιητικό τρόπο και με εμπορικούς όρους αυτοματοποιημένες υπηρεσίες ενοικίασης ποδηλάτων ([55]).

Το δεύτερο κριτήριο της απόφασης Altmark

(155) Όπως προκύπτει από τη συγγραφή υποχρεώσεων, σημαντικά στοιχεία όπως η διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης, η διαδικασία χρηματοδότησης της υπηρεσίας και η συμμετοχή της παραχωρούσας αρχής στη χρηματοδότηση της υπηρεσίας ορίζονταν με πολύ αόριστο τρόπο ([56])· ως εκ τούτου, στη συγγραφή υποχρεώσεων δεν προβλέπονταν με σαφήνεια και διαφάνεια οι βασικές παράμετροι του συστήματος χρηματοδότησης της υπηρεσίας.

Το τρίτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(156) Η CCB θεωρεί ότι δεν υπήρξε κανενός είδους εκ των προτέρων ή εκ των υστέρων έλεγχος για το μέγεθος των πλεονεκτημάτων που παρασχέθηκαν στην JCD στο πλαίσιο της σύμβασης παραχώρησης Villo και ότι ο ακριβής δημοσιονομικός αντίκτυπος των φοροαπαλλαγών που χορηγήθηκαν στην JCD παραμένει άγνωστος. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί κανείς να εγγυηθεί ότι δεν υπήρξε υπεραντιστάθμιση.

([53]) Βλέπε σημείο 33 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ C 8 της 11.1.2012, σ. 4).

([54]) Αυτόθι, σκέψη 47.

([55]) Αναφέρονται ενδεικτικά η Βαρκελώνη και η Αμβέρσα.

([56]) Παραδείγματος χάρη, όσον αφορά τη χρηματοδότηση, στη συγγραφή υποχρεώσεων επισημαινόταν ότι ο παραχωρών «επιτρέπει διάφορες μεθόδους χρηματοδότησης».

Το τέταρτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(157) Η CCB διαπιστώνει ότι η σύμβαση παραχώρησης ανατέθηκε στην JCD μέσω διαδικασίας διαπραγμάτευσης και αφού προηγουμένως δημοσιεύθηκε σχετική προκήρυξη. Η διαδικασία αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι εκπληρώνει επαρκώς το τέταρτο αυτό κριτήριο της απόφασης Altmark σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις. Η CCB θεωρεί ότι, εφόσον συμπληρωματικά μέτρα που αφορούσαν σημαντικά στοιχεία της σύμβασης παραχώρησης (όπως π.χ. η χορήγηση απαλλαγών από δημοτικούς φόρους) αποφασίστηκαν μετά την πρόσκληση υποβολής προσφορών, είναι αδύνατο να συναχθεί το συμπέρασμα ότι με τη συγκεκριμένη πρόσκληση υποβολής προσφορών επιλέχθηκε ο οικονομικός φορέας που θα παρείχε την υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος με το μικρότερο δυνατό κόστος.

4.2.1.3. Συμβατότητα

(158) Το συμπέρασμα της Επιτροπής στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, σύμφωνα με το οποίο η συμβατότητα των μέτρων θα πρέπει να αναλυθεί υπό το πρίσμα της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012, αμφισβητείται από τη CCB.

Δυνατότητα εφαρμογής της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012

(159) Η CCB υποστηρίζει ότι τα ποσά αντιστάθμισης που χορηγήθηκαν στην JCD στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης Villo ανέρχονται σε πολλές δεκάδες εκατομμύρια ευρώ ετησίως και ότι, ως εκ τούτου, υπερβαίνουν το ανώτατο όριο των 15 εκατ. EUR ετησίως, βάσει του οποίου καθορίζεται η δυνατότητα εφαρμογής της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 ([57]). Η CCB θεωρεί μάλιστα ότι, πέραν των διαφημιστικών εσόδων, του αντιτίμου που κατέβαλλαν οι χρήστες και των απαλλαγών από φόρους και τέλη, πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη τα πλεονεκτήματα που παρασχέθηκαν στην JCD λόγω της απαλλαγής από την καταβολή ανταλλάγματος για τη χρήση και την εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων για διαφημιστικούς σκοπούς.

Τήρηση των προϋποθέσεων της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012.

(160) Άλλωστε, η CCB υποστηρίζει ότι πολλές προϋποθέσεις που προβλέπονται στην απόφαση ΥΓΟΣ του 2012 δεν πληρούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση.

(161) Ανάθεση: Η CCB αμφισβητεί ότι εκπληρώνονται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 4 της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012. Αφενός μεν, το διάταγμα που διέπει την παροχή δημόσιας υπηρεσίας Villo της 25ης Νοεμβρίου 2010 εκδόθηκε περίπου 2 έτη μετά την ανάθεση της σύμβασης παραχώρησης Villo ([58]), αφετέρου δε, η σύμβαση Villo παρατάθηκε στα 17 έτη και 4 μήνες, μολονότι στη σύμβαση Villo η διάρκεια της παροχής δημόσιας υπηρεσίας οριζόταν σε 15 έτη. Η CCB αμφισβητεί ότι η διάρκεια αυτή δικαιολογείται από τις επενδύσεις σημαντικής αξίας που πρέπει να υλοποιηθούν, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 99 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας. Η CCB σημειώνει ότι, με βάση τους ετήσιους λογαριασμούς της JCD, ο ετήσιος συντελεστής απόσβεσης των δαπανών για τα ποδήλατα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του συστήματος Villo υπολογίστηκε σε 20 %, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι η πλήρης απόσβεση των ποδηλάτων επέρχεται 5 έτη μετά την ημερομηνία της εγκατάστασής τους.

(162) Αντιστάθμιση: φαίνεται ότι ο μηχανισμός αντιστάθμισης και οι παράμετροι του υπολογισμού, του ελέγχου και της αναπροσαρμογής της αντιστάθμισης δεν περιγράφονται επαρκώς. Για τον σκοπό αυτό, όσον αφορά την κατανομή των διαφημιστικών εσόδων, η CCB θεωρεί ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό οι βελγικές αρχές να λάβουν υπόψη τον συνολικό πληθυσμό του κοινού-στόχου (δείκτης GRP) ([59]) των διαφημιστικών επιφανειών της σύμβασης Villo, και όχι τα μέσα έσοδα που προέκυψαν από όλες τις επιφάνειες τις οποίες εκμεταλλεύτηκε η JCD στο πλαίσιο των δικτύων της. Σε ό,τι αφορά το κόστος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της αντιστάθμισης, η CCB υπογραμμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 5 της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012, πρόκειται μόνο για «το κόστος διαχείρισης της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος», ορισμός ο οποίος φαίνεται να αποκλείει το κόστος που συνδέεται ενδεχομένως με την εγκατάσταση και την εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων.

(163) Εξακρίβωση της απουσίας υπεραντιστάθμισης: όπως επισημαίνεται ανωτέρω (βλέπε αιτιολογική σκέψη 156), η CCB θεωρεί ότι δεν ελέγχεται με κανέναν τρόπο η απουσία υπεραντιστάθμισης της JCD στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης Villo. Άλλωστε, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της CCB, η JCD ωφελήθηκε από σημαντική υπεραντιστάθμιση.

4.2.1.4. Ποσά των αντισταθμίσεων

(164) Η CCB αμφισβητεί τα ποσά που προκύπτουν από την απαλλαγή από τους δημοτικούς φόρους, όπως αναφέρονται στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας. Σύμφωνα με τη CCB, οι εν λόγω απαλλαγές αυξήθηκαν σημαντικά μετά την πλήρη εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης Villo το 2014, καθώς το ύψος των εν λόγω απαλλαγών ανέρχονταν ετησίως σε τουλάχιστον 650 000 EUR, υπερβαίνοντας επομένως το ανώτατο ποσό των [250 000-350 000] EUR που είχε προβλεφθεί σε ετήσια βάση (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22).

([57]) Βλέπε άρθρο 2 στοιχείο α) της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012.

([58]) Διάταγμα της 25ης Νοεμβρίου 2010 για την υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας αυτοματοποιημένης ενοικίασης ποδηλάτων, το οποίο δημοσιεύθηκε στη βελγική Εφημερίδα της κυβερνήσεως της 7ης Δεκεμβρίου 2010, άρθρο 2.

([59]) Ο δείκτης GRP καθορίζει την εμπορική αξία της διαφημιστικής επιφάνειας, η οποία υπολογίζεται με βάση τη δυνατότητα της διαφημιστικής επιφάνειας να προσελκύει όσο το δυνατόν περισσότερους καταναλωτές, καθώς επίσης και με βάση τη συχνότητα της οπτικής επαφής μεταξύ της εκάστοτε διαφημιστικής επιφάνειας και του καταναλωτή στον οποίο απευθύνεται η διαφήμιση.

(165) Άλλωστε, η CCB θεωρεί ότι η δωρεάν εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων συνιστά από μόνη της κρατική ενίσχυση. Η CCB θεωρεί ότι πρέπει να προσδιοριστεί ποσοτικά η αξία της κάθε διαφημιστικής επιφάνειας και, κάνοντας ειδική αναφορά σε σύμβαση που σύναψε η ίδια με τον Δήμο Αμβέρσας, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το σύνολο των απαλλαγών που δικαιούται η JCD ισοδυναμεί με ενίσχυση της τάξης των 8 εκατ. EUR ετησίως.

4.2.2. *Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τον δεύτερο καταγγέλλοντα*

(166) Η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις ενός ανώνυμου τρίτου ενδιαφερόμενου στις 17 Ιουλίου 2015. Ο ανώνυμος τρίτος ενδιαφερόμενος υπογραμμίζει και αυτός με τη σειρά του ότι μέσω της σύμβασης Villo χορηγούνται στην JCD κρατικές ενισχύσεις.

(167) Συγκεκριμένα, ο ανώνυμος τρίτος ενδιαφερόμενος αμφισβητεί ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι προϋποθέσεις της απόφασης Altmark καθώς οι παράμετροι της αντιστάθμισης φαίνεται ότι δεν είχαν καθοριστεί εκ των προτέρων με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο. Επίσης, δεδομένου ότι δεν εφαρμόστηκε κανένα σύστημα ελέγχου ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο της υπεραντιστάθμισης, είναι μάλλον δύσκολο να χαρακτηριστεί η ενίσχυση συμβιβάσιμη με βάση την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012.

(168) Τέλος, ο ανώνυμος τρίτος ενδιαφερόμενος αμφισβητεί «έντονα» τη θέση των βελγικών αρχών, σύμφωνα με την οποία, για να κατανεμηθούν τα διαφημιστικά έσοδα στις επιμέρους επιφάνειες του συστήματος Villo, υπήρχε «κλείδα κατανομής» εξίσου σημαντική με τον δείκτη GRP (βλέπε αιτιολογική σκέψη 196).

4.2.3. *Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την JCD*

(169) Η JCD διαβίβασε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας με επιστολή της 17ης Ιουλίου 2015.

4.2.3.1. Ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων

(170) Η JCD υποστηρίζει ότι η σύμβαση Villo χρηματοδοτείται αποκλειστικά και μόνο με ιδιωτικούς πόρους και ισχυρίζεται ότι η σύμβαση δεν της παρέχει κανένα οικονομικό πλεονέκτημα. Κατά συνέπεια, η σύμβαση Villo δεν φαίνεται να περιλαμβάνει κρατική ενίσχυση. Οι μοναδικοί πόροι που μπορούν να χαρακτηριστούν δημόσιοι στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι οι πόροι που εξοικονομούνται από την απαλλαγή από τα περιφερειακά τέλη και από τις ρήτρες αναπροσαρμογής των τιμών, όπως περιλαμβάνονται στις συμβάσεις που έχουν συναφθεί με τους δήμους. Η JCD θεωρεί ότι τα εν λόγω μέτρα πρέπει να χαρακτηριστούν μέτρα αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, τα οποία καλύπτονται από τη νομολογία Altmark. Η JCD διατυπώνει μάλιστα τα ακόλουθα επιχειρήματα:

Το πρώτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(171) Σύμφωνα με το διάταγμα για την εκτέλεση της υπηρεσίας που παραχωρείται μέσω της σύμβασης Villo, η υπηρεσία αφορά «την οργάνωση αυτοματοποιημένου συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων για τη μεταφορά ατόμων εντός των ορίων της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας.». Η JCD θεωρεί ότι οι υποχρεώσεις της εν λόγω υπηρεσίας συνίστανται κατά βάση στην εγκατάσταση συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων στο οποίο θα έχει πρόσβαση το σύνολο του πληθυσμού σε συνεχή βάση και έναντι ελκυστικού αντιτίμου, ενώ προβλέπονται και υποχρεώσεις σχετικά με τη συντήρηση του συστήματος σε ό, τι αφορά π.χ. την εμβέλειά του και την αντικατάσταση των ελαττωματικών ποδηλάτων. Έτσι, η JCD θεωρεί ότι η τήρηση του κριτηρίου εκτέλεσης των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας «δεν είναι δύσκολο να εξακριβωθεί εν προκειμένω».

Το δεύτερο κριτήριο της απόφασης Altmark

(172) Η JCD υπογραμμίζει ότι ο υποχρεωτικός εκ των προτέρων καθορισμός των παραμέτρων της αντιστάθμισης δεν σημαίνει ότι η αντιστάθμιση πρέπει να υπολογιστεί με ειδική μέθοδο. Στην προκειμένη περίπτωση, οι βασικές παράμετροι του συστήματος χρηματοδότησης φαίνεται ότι αναφέρονταν με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο στη συγγραφή υποχρεώσεων, οι οποίες προέβλεπαν μεταξύ άλλων ότι:

i) ο παραχωρησιούχος αναλαμβάνει τον κίνδυνο εκμετάλλευσης·

ii) η παραχωρούσα αρχή προτιμά τις προσφορές που δεν απαιτούν κανενός είδους χρηματοδοτική στήριξη από την πλευρά της Περιφέρειας· και

iii) η Περιφέρεια δεν παρεμβαίνει σε καμία περίπτωση με εφάπαξ ή τακτική χρηματοδότηση.

(173) Η JCD θεωρεί επίσης ότι ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται η απαλλαγή από τα περιφερειακά τέλη επιτρέπει εκ των προτέρων τον ακριβή υπολογισμό του ποσού: το ποσό της απαλλαγής ισούται με το γινόμενο του επιβαλλόμενου παγίου τέλους επί τον αριθμό των εγκατεστημένων πινακίδων.

(174) Όσον αφορά τις ρήτρες αναπροσαρμογής των τιμών, ο δημοσιονομικός τους αντίκτυπος είναι γνωστός εκ των προτέρων καθώς οι εν λόγω ρήτρες έχουν σκοπό να αντισταθμίσουν την αύξηση της δημοτικής φορολογίας, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι ήταν εκ των πραγμάτων αδύνατο να προβλεφθεί η εξέλιξη της εν λόγω φορολογίας.

Το τρίτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(175) Η JCD θεωρεί ότι δεν υπήρξε σε καμία περίπτωση υπεραντιστάθμιση επειδή:

i) η απαλλαγή από το τέλος χρήσης κοινόχρηστων χώρων για διαφημιστικούς σκοπούς χορηγήθηκε για να αντισταθμιστεί το –μεγαλύτερης αξίας– ποσό της αποθετικής ζημίας που δέχθηκε να υποστεί η JCD λόγω της μείωσης του αριθμού των διαφημιστικών πινακίδων που μπορούσαν να εγκατασταθούν σύμφωνα με τη σύμβαση Villo·

ii) οι ρήτρες αναπροσαρμογής των τιμών που συμφωνήθηκαν με τους δήμους είχαν ως αποκλειστικό στόχο να προστατεύσουν την αρχική συμβατική ισορροπία στη σύμβαση Villo ενώ είχαν πολύ περιορισμένο δημοσιονομικό αντίκτυπο: κάτω από [0-50 000] EUR για το οικονομικό έτος 2013 και κάτω από [0-50 000] EUR για το οικονομικό έτος 2014·

iii) η ρήτρα που αποσκοπούσε στην αποζημίωση του παραχωρησιούχου λόγω της μεταβολής της περιφερειακής φορολογίας αποτελεί κοινή ρήτρα, η οποία δεν ενεργοποιήθηκε ποτέ·

iv) η σύμβαση Villo ελέγχεται αυστηρά από τις βελγικές αρχές: ο αριθμός των διαφημιστικών πινακίδων που μπορούν να εγκατασταθούν στο πλαίσιο της σύμβασης παραχώρησης προσδιορίζεται επακριβώς στη σύμβαση Villo· η σύμβαση προβλέπει αυστηρές υποχρεώσεις όσον αφορά τη λειτουργικότητα του συστήματος· η JCD είναι υποχρεωμένη να κοινοποιεί στις αρχές της Περιφέρειας τις πληροφορίες που αφορούν την εκτέλεση της σύμβασης· η σύμβαση προβλέπει την υποχρέωση της JCD να υποβάλλει στην επιτροπή διαχείρισης ετήσια έκθεση για τα δεδομένα χρησιμοποίησης του συστήματος· η επιτροπή διαχείρισης καταρτίζει κάθε τρία έτη έκθεση για την τεχνική και τεχνολογική κατάσταση του στόλου των ποδηλάτων· και το διάταγμα για την εκτέλεση της υπηρεσίας που παραχωρείται μέσω της σύμβασης Villo προβλέπει ότι η κυβέρνηση και το κοινοβούλιο της Περιφέρειας ελέγχουν σε ετήσια βάση την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 21 της σύμβασης Villo, αν η JCD δεν τηρεί την ισχύουσα νομοθεσία και τους κανόνες δεοντολογίας στον τομέα της διαφήμισης, θα τιμωρείται με χρηματική ποινή ύψους 4 000 EUR ανά ημέρα· και

v) η σύμβαση Villo είναι ελλειμματική.

Το τέταρτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(176) Η JCD υποστηρίζει ότι η διαδικασία υποβολής προσφορών που οδήγησε στη σύναψη της σύμβασης Villo ήταν σε κάθε περίπτωση ανοιχτή, διαφανής και αμερόληπτη και δεν έχει καμία αμφιβολία για το γεγονός ότι η Περιφέρεια επέλεξε τον υποψήφιο που ήταν ικανός να παράσχει τη δημόσια υπηρεσία με το μικρότερο δυνατό κόστος για την τοπική αρχή, καθώς ακόμα και αν ληφθούν υπόψη τα πρόσθετα μέτρα που εγκρίθηκαν μετά τη διαγωνιστική διαδικασία, η προσφορά της JCD εξακολουθούσε να αποτελεί την περισσότερο συμφέρουσα λύση.

4.2.3.2. Συμβατότητα

(177) Ακόμα και αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή θα κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η απαλλαγή από τα περιφερειακά τέλη και οι ρήτρες αναπροσαρμογής των τιμών συνιστούν κρατική ενίσχυση, η JCD ισχυρίζεται ότι τα μέτρα αυτά είναι συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά με βάση την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012.

Δυνατότητα εφαρμογής της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012

(178) Το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της στις ενισχύσεις που δεν υπερβαίνουν σε ετήσια βάση το ποσό των 15 εκατ. EUR. Η JCD σημειώνει ότι ως αντιστάθμιση δημόσιας υπηρεσίας ορίζεται κάθε πλεονέκτημα που παρέχεται με δημόσιους πόρους· ως εκ τούτου, τόσο τα διαφημιστικά έσοδα όσο και το αντίτιμο που καταβάλλουν οι χρήστες δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης. Κατά συνέπεια, η JCD θεωρεί ότι το ετήσιο ποσό της εικαζόμενης ενίσχυσης στη συγκεκριμένη περίπτωση υπολείπεται κατά πολύ του εν λόγω ανώτατου ορίου και, κατ' επέκταση, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης.

Συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012.

(179) Η JCD θεωρεί ότι η σύμβαση Villo συμμορφώνεται με τις διατάξεις της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 και διατυπώνει τα επιχειρήματα που ακολουθούν.

(180) Ανάθεση: Η JCD αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 73 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας σύμφωνα με την οποία οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας που βαρύνουν το παραχωρησιούχο παρατίθενται στη σύμβαση Villo και στο διάταγμα της 25ης Νοεμβρίου 2010 που εγκρίθηκε από το κοινοβούλιο της Περιφέρειας.

(181) Σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της ανάθεσης, η JCD θεωρεί ότι η διάρκεια των 15 ετών είναι δικαιολογημένη, αν ληφθούν υπόψη οι επενδύσεις σημαντικής αξίας που πρέπει να υλοποιηθούν. Μολονότι η εγκατάσταση των σταθμών και η προμήθεια των ποδηλάτων προϋποθέτουν την υλοποίηση επενδύσεων σημαντικής αξίας, η σύμβαση Villo περιορίζει τον αριθμό των διαφημιστικών πινακίδων που μπορούν να εγκατασταθούν, όπως επίσης και την τιμαριθμική αναπροσαρμογή του αντιτίμου που καταβάλλουν οι χρήστες. Επιπλέον, η JCD σημειώνει ότι η απόφαση ΥΓΟΣ του 2005, η οποία ίσχυε κατά τη σύναψη της σύμβασης Villo, δεν προέβλεπε καμία διάταξη για τη διάρκεια της επίμαχης παραχώρησης.

(182) Η JCD θεωρεί ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η πράξη ανάθεσης δεν ήταν αναγκαίο να προβλέπει τη διαδικασία ανάκτησης των ενδεχόμενων υπεραντισταθμίσεων, καθώς από τη στιγμή κατά την οποία συνήφθη η σύμβαση Villo το ενδεχόμενο να υπάρξει υπεραντιστάθμιση είχε ήδη αποκλειστεί, μεταξύ άλλων επειδή η σύμβαση ανατέθηκε μετά από ανοιχτή, διαφανή και αμερόληπτη διαδικασία υποβολής προσφορών.

(183) Αντιστάθμιση: Η JCD σημειώνει ότι στον βαθμό που η εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης ήταν μέχρι τη στιγμή εκείνη ελλειμματική, ήταν αδύνατο να έχει λάβει η ίδια υπεραντιστάθμιση. Ως εκ τούτου, δεν είναι αναγκαίο να υπολογιστεί το λειτουργικό περιθώριο κέρδους της JCD για να εξακριβωθεί αν το εν λόγω περιθώριο μπορεί να χαρακτηριστεί εύλογο και, ως εκ τούτου, δεν είναι αναγκαίο να ελεγχθεί αν η τιμή αναφοράς που χρησιμοποιήθηκε για να εξακριβωθεί η απουσία υπεραντιστάθμισης είναι ενδεχομένως υπερεκτιμημένη.

(184) Σε ό,τι αφορά την κατανομή των διαφημιστικών εσόδων που συνδέονται με τη σύμβαση Villo, η JCD σημειώνει ότι αποτιμά τις εγκατεστημένες πινακίδες με βάση την πληθυσμιακή τους κάλυψη, την απήχηση που έχουν στο κοινό και τον αριθμό των διαφημιστικών επιφανειών, χωρίς να εξετάζει τη συμβατική προέλευση των εν λόγω επιφανειών, και λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες ανταγωνισμού και την τοποθεσία των πινακίδων σε μια πόλη στρατηγικής σημασίας. Η JCD θεωρεί επίσης ότι δεν είναι σωστό να αποτιμάται η πραγματική αξία αποκλειστικά και μόνο με βάση τον δείκτη GRP, όπως ισχυρίζεται η CCB (βλέπε αιτιολογική σκέψη 162), επειδή η πώληση μεμονωμένων επιφανειών (ακόμα και με πολύ υψηλό δείκτη GRP) δεν ενδιαφέρει τους διαφημιζόμενους που αναζητούν διαφημιστικά μέσα με εθνική εμβέλεια.

(185) Έλεγχος της αντιστάθμισης: Η JCD θεωρεί ότι οι λειτουργικοί έλεγχοι που προβλέπονται στη σύμβαση Villo [βλέπε αιτιολογική σκέψη 175 στοιχείο iv)] διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση την απουσία υπεραντιστάθμισης.

4.2.3.3. Ποσό των αντισταθμίσεων

(186) Σε ό,τι αφορά την απαλλαγή από το τέλος για τη χρήση κοινόχρηστων χώρων της Περιφέρειας, η JCD διευκρινίζει ότι στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που προηγήθηκαν της σύναψης της σύμβασης Villo, η JCD αποδέχθηκε τη μείωση του αριθμού των διαφημιστικών πινακίδων που μπορούσαν να εγκατασταθούν στο πλαίσιο της σύμβασης παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας σε σύγκριση με τον αριθμό που αναγραφόταν στην προσφορά της.

(187) Τόσο ο αριθμός των μεμονωμένων πινακίδων με εμβαδόν 2 m^2, όσο και ο αριθμός των πινακίδων με εμβαδόν 8 m^2 μειώθηκαν κατά 25 μονάδες. Ως αντάλλαγμα, η Περιφέρεια χορήγησε στην JCD απαλλαγή από το τέλος χρήσης των κοινόχρηστων χώρων της Περιφέρειας για τις πινακίδες των 8 m^2 που είχαν εγκατασταθεί στο πλαίσιο της σύμβασης Villo.

(188) Το ποσό της εν λόγω απαλλαγής ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο σε [50 000-150 000] EUR ανά έτος (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22).

(189) Όσον αφορά την αποζημίωση για τη μεταβολή των δημοτικών φόρων, η JCD διευκρινίζει ότι ο σχετικός δημοσιονομικός αντίκτυπος είναι στην πράξη πολύ περιορισμένος. Εξαρτάται τόσο από την έκδοση των αντίστοιχων πράξεων καταλογισμού φόρων όσο και από την έκδοση τιμολογίων από την JCD. Μέχρι το 2017, τα τέλη που ανατιμολογήθηκαν από την JCD, σύμφωνα με τις ρήτρες αναπροσαρμογής τιμών, ανέρχονταν στην πράξη σε λιγότερο από [0-50 000] EUR ετησίως.

4.3. **Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από το Βέλγιο**

4.3.1. *Παρατηρήσεις του Βελγίου σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας*

(190) Οι βελγικές αρχές διαβίβασαν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας με επιστολή της 21ης Μαΐου 2015.

4.3.1.1. Ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων

(191) Οι βελγικές αρχές επιβεβαίωσαν την αρχική τους θέση, σύμφωνα με την οποία τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo, η οποία συνήφθη με την JCD, πληρούν το σύνολο των κριτηρίων της απόφασης Altmark και, ως εκ τούτου, τα εν λόγω μέτρα δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

(192) Πιο συγκεκριμένα, διατύπωσαν τα ακόλουθα επιχειρήματα:

Το πρώτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(193) Ενθαρρύνοντας ένα οικολογικό μέσο μεταφοράς, το οποίο μπορεί να δώσει την απάντηση στο κυκλοφοριακό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι Βρυξέλλες, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η διάθεση στο κοινό ενός αυτοματοποιημένου συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων εξυπηρετεί αναμφίβολα σκοπό γενικού συμφέροντος.

Το δεύτερο κριτήριο της απόφασης Altmark

(194) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η συγγραφή υποχρεώσεων, βάσει της οποίας η JCD και η CCB εκπόνησαν την αναλυτική τους προσφορά, περιελάμβανε τις βασικές παραμέτρους του συστήματος χρηματοδότησης:

i) τα έσοδα του συστήματος προέρχονται εξολοκλήρου από ιδιωτικούς πόρους·

ii) δεν επιτρέπεται καμία άμεση επιδότηση ή άμεση αντιστάθμιση για τις ζημίες που προκαλεί η σύμβαση παραχώρησης· και

iii) ο παραχωρησιούχος αναλαμβάνει εξολοκλήρου τον επιχειρηματικό κίνδυνο.

Το τρίτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(195) Οι βελγικές αρχές θεωρούν καταρχάς ότι η ανάθεση της σύμβασης παραχώρησης βασίστηκε σε ανοιχτή, διαφανή και αμερόληπτη διαγωνιστική διαδικασία, από την οποία τεκμαίρεται ότι δεν υπάρχει υπεραντιστάθμιση. Στον βαθμό που η Περιφέρεια είχε αποκλείσει ρητά τη χορήγηση άμεσης επιδότησης ως αντάλλαγμα της παραχώρησης, και δεδομένης της εν λόγω ανοιχτής, διαφανούς και αμερόληπτης διαδικασίας, αποκλείεται λογικά το ενδεχόμενο να υπήρξε οποιουδήποτε είδους υπεραντιστάθμιση.

(196) Δεύτερον, τα χρηματοδοτικά μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση παραχώρησης είναι αδύνατο να οδήγησαν σε υπεραντιστάθμιση υπέρ της JCD. Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι:

i) η απαλλαγή από τα τέλη χρήσης των κοινόχρηστων χωρών της Περιφέρειας, η οποία χορηγήθηκε στην JCD και ανερχόταν κατ' ανώτατο όριο σε [50 000-150 000] EUR ετησίως, κάλυπτε μικρό μόνο μέρος των συνολικών εξόδων εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης, δεδομένου ότι το ποσό της απαλλαγής αντιστοιχούσε στο -5 % των εν λόγω εξόδων το 2012·

ii) η αποζημίωση που συνδέεται με το ενδεχόμενο μεταβολής των περιφερειακών φόρων στο μέλλον (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22) αποτελεί κοινή ρήτρα στις μακροχρόνιες συμβάσεις παραχώρησης και ενσωματώνεται στη σύμβαση λόγω κυρίως των αυτόνομων φορολογικών αρμοδιοτήτων της Περιφέρειας, καθώς και λόγω του γεγονότος ότι δεν προβλέπεται κανενός είδους αντιστάθμιση, αν προκληθεί ζημία κατά την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν επήλθε καμία αύξηση στους φόρους και στις επιβαρύνσεις της Περιφέρειας, με αποτέλεσμα η ρήτρα αποζημίωσης να μην εφαρμοστεί ποτέ·

iii) οι ρήτρες αναπροσαρμογής των τιμών στις διμερείς συμβάσεις που συνάπτονται με τους δήμους (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22) συνιστούν απλά διορθωτικό μέτρο για να διασφαλίζεται η συμβατική ισορροπία και δεν θίγουν σε καμία περίπτωση το ύψος του δημοτικού φόρου, το οποίο μπορεί να αναπροσαρμόζεται ελεύθερα από τους δήμους. Όπως τεκμηριώνεται στην αιτιολογική σκέψη 82 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας, η εν λόγω αποζημίωση φαίνεται να ισοδυναμεί με ανώτατο ποσό ύψους από [50 000-100 000] έως[250 000-350 000] EUR, ανάλογα με την τιμή σύγκρισης που χρησιμοποιείται·

iv) όσον αφορά την κατανομή των διαφημιστικών εσόδων, η JCD εφαρμόζει συντελεστή αποτίμησης σε κάθε σύμβαση, αξιολογώντας την προστιθέμενη αξία σε σχέση με τα μέσα έσοδα ανά διαφημιστική επιφάνεια, μεθοδολογία η οποία εναρμονίζεται με τις σύγχρονες πρακτικές που εφαρμόζονται στον τομέα· και

v) η σύμβαση παραχώρησης υπόκειται σε συστηματικό έλεγχο. Αφενός μεν, μια επιτροπή διαχείρισης ([60]) και μια συνοδευτική επιτροπή, στις οποίες η JCD διαβιβάζει ετησίως έκθεση σχετικά με τη λειτουργικότητα του συστήματος, είναι επιφορτισμένες με την επιτήρηση της ορθής εκτέλεσης της σύμβασης, αφετέρου δε, το διάταγμα της 25ης Νοεμβρίου 2010 προβλέπει τον ετήσιο έλεγχο της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης από την κυβέρνηση της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας και από το κοινοβούλιο της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας.

([60]) Η επιτροπή διαχείρισης συγκροτείται δυνάμει του άρθρου 6 της σύμβασης Villo και απαρτίζεται, στη βάση ίσης εκπροσώπησης, από δύο τουλάχιστον μέλη που ορίζονται από τον υπουργό κινητικότητας της Περιφέρειας και από δύο τουλάχιστον μέλη που ορίζονται από την JCD.

Το τέταρτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(197) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η σύμβαση παραχώρησης Villo ανατέθηκε στην JCD με ανοιχτή, διαφανή και αμερόληπτη διαδικασία. Όσον αφορά τα χρηματοδοτικά μέτρα που προστέθηκαν μετά την πρόσκληση υποβολής προσφορών (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22), φαίνεται ότι είχαν ως μοναδικό σκοπό να αντισταθμίσουν τη μείωση των αναμενόμενων διαφημιστικών εσόδων και να διατηρήσουν την ισορροπία της σύμβασης στο μέλλον.

4.3.1.2. Συμβατότητα

(198) Αν υποτεθεί ότι τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι οι ενισχύσεις αυτές θα μπορούσαν να είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, δεδομένου ότι:

i) η προμήθεια κοινόχρηστων ποδηλάτων και η ενθάρρυνση ενός οικολογικού μέσου μεταφοράς, αντί του αυτοκινήτου, συνιστούν έναν σαφώς καθορισμένο στόχο που εξυπηρετεί το κοινοτικό συμφέρον·

ii) η χρηματοδότηση της σύμβασης παραχώρησης με –σχεδόν εξολοκλήρου– ιδιωτικά μέσα είναι προτιμότερη και αναλογική, παρέχοντας θετικά κίνητρα· και

iii) οι στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και οι επιπτώσεις στο εμπόριο είναι περιορισμένες επειδή η σύμβαση παραχώρησης αποτελεί προϊόν αποδοτικής και διαφανούς διαγωνιστικής διαδικασίας, η οποία έχει αμιγώς τοπική διάσταση.

4.3.2. *Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από το Βέλγιο για τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων*

(199) Οι βελγικές αρχές διαβίβασαν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας με επιστολή της 2ας Οκτωβρίου 2015.

(200) Οι βελγικές αρχές απορρίπτουν τα επιχειρήματα που διατύπωσαν οι καταγγέλλοντες. Επισημαίνουν ότι τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo πληρούν το σύνολο των κριτηρίων της απόφασης Altmark και, ως εκ τούτου, δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις. Επικουρικώς, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι τα μέτρα είναι συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά με βάση:

i) το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης· και

ii) την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012.

4.3.2.1. Ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων

(201) Ενώ η CCB υποστηρίζει ότι η Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας παραχώρησε στην JCD το δικαίωμα να χρησιμοποιεί και να εκμεταλλεύεται κοινόχρηστους χώρους για διαφημιστικούς σκοπούς χωρίς να ζητήσει την καταβολή ανταλλάγματος, οι βελγικές αρχές απορρίπτουν αυτόν τον συλλογισμό και σημειώνουν ότι το αντάλλαγμα της εκμετάλλευσης των διαφημιστικών πινακίδων είναι η παροχή της δημόσιας υπηρεσίας ενοικίασης ποδηλάτων, όπως προβλέπεται στην πρόσκληση υποβολής προσφορών.

(202) Επιπλέον, οι βελγικές αρχές επιβεβαιώνουν τη θέση που τεκμηρίωσαν στην επιστολή της 21ης Μαΐου 2015, σύμφωνα με την οποία τα κριτήρια της απόφασης Altmark εκπληρώνονται στη συγκεκριμένη περίπτωση (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 191-197). Οι βελγικές αρχές διατυπώνουν νέα επιχειρήματα σχετικά με τα δύο πρώτα κριτήρια της απόφασης Altmark (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 203-204).

Το πρώτο κριτήριο της απόφασης Altmark

(203) Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, το επιχείρημα της CCB, σύμφωνα με το οποίο υπηρεσία ενοικίασης ποδηλάτων ανάλογη με το σύστημα Villo παρέχεται ήδη και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις, χωρίς η υπηρεσία αυτή να χαρακτηρίζεται ρητά υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, δεν ευσταθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση. Οι βελγικές αρχές σημειώνουν ότι η έννοια της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος είναι σχετική έννοια, η οποία εξαρτάται από τις εκάστοτε περιστάσεις. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας αντιμετωπίζει ιδιαίτερα έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα, το οποίο καθιστά επιβεβλημένη τη λήψη φιλόδοξων και αποτελεσματικών μέτρων. Όσον αφορά το παράδειγμα της πόλης της Αμβέρσας που αναφέρθηκε, οι βελγικές αρχές διαπιστώνουν ότι ο οικείος παραχωρησιούχος (CCB) λαμβάνει άμεση επιδότηση.

Το δεύτερο κριτήριο της απόφασης Altmark

(204) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι, αν στις προκηρύξεις των διαγωνισμών πρέπει να αναφέρονται επακριβώς οι μέθοδοι χρηματοδότησης των δημόσιων υπηρεσιών, τότε οι διαγωνιστικές διαδικασίες είναι περιττές αφού οι υποψήφιοι δεν διαθέτουν καμία ευχέρεια πρωτοβουλιών στο πεδίο αυτό. Οι βελγικές αρχές επιβεβαιώνουν τη θέση τους, σύμφωνα με την οποία στη συγγραφή υποχρεώσεων προβλέπονταν με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο οι παράμετροι της χρηματοδότησης της υπηρεσίας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 194).

4.3.2.2. Συμβατότητα

Δυνατότητα εφαρμογής της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012

(205) Μολονότι οι βελγικές αρχές δεν δέχονται ότι αξιοποιήθηκε οποιαδήποτε ενίσχυση, θεωρούν ότι το συνολικό ποσό της εικαζόμενης ενίσχυσης είναι σε κάθε περίπτωση χαμηλότερο των 15 εκατ. EUR, δεδομένου ότι τα αμιγώς ιδιωτικά έσοδα (όπως π.χ. είναι τα διαφημιστικά έσοδα) δεν προσμετρώνται στον υπολογισμό της ενίσχυσης. Κατά συνέπεια, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι το ετήσιο ποσό της εικαζόμενης ενίσχυσης εμπίπτει σε κάθε περίπτωση στο πεδίο εφαρμογής της απόφαση ΥΓΟΣ του 2012.

Εκπλήρωση των προϋποθέσεων της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012

(206) Όσον αφορά την παράταση της διάρκειας της σύμβασης παραχώρησης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 161), σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, σκοπός είναι να εναρμονιστεί η διάρκεια της πρώτης φάσης με τη διάρκεια της δεύτερης φάσης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 20). Η εναρμόνιση αυτή κρίνεται επιβεβλημένη για πολλούς λόγους: i) οι διάφορες διαδικασίες που απαιτούνται είναι περισσότερο χρονοβόρες από ό,τι είχε προβλεφθεί, ii) η επιδιωκόμενη εναρμόνιση των δύο φάσεων εξυπηρετεί την ορθή διαχείριση της σύμβασης, iii) η μείωση του αριθμού των διαφημιστικών πινακίδων είναι αναγκαίο να αντισταθμιστεί και iv) επιδίωξη των ενδιαφερομένων είναι να παρέχουν μια δημόσια υπηρεσία στους πολίτες για επαρκές χρονικό διάστημα.

(207) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η σύμβαση παραχώρησης Villo ανατέθηκε στην JCD με σαφή και ρητή πράξη ανάθεσης, η οποία καθορίζει τις παραμέτρους αντιστάθμισης και παρέχει τα εχέγγυα ώστε να μην υπάρξει καμία απολύτως υπεραντιστάθμιση (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 193 έως 197).

Άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ

(208) Οι βελγικές αρχές επιβεβαιώνουν τη θέση που τεκμηρίωσαν στην επιστολή της 21ης Μαΐου 2015 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 198), σύμφωνα με την οποία τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι:

i) η προμήθεια κοινόχρηστων ποδηλάτων συνιστά έναν σαφώς καθορισμένο στόχο που εξυπηρετεί το κοινοτικό συμφέρον·

ii) η σύμβαση θεωρείται κατάλληλο και αναλογικό μέσο, παρέχοντας θετικά κίνητρα·

iii) οι στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και οι επιπτώσεις στις συναλλαγές είναι περιορισμένες.

4.4. **Πρόσθετες παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τους ενδιαφερόμενους**

4.4.1. *Πρόσθετες παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από τη CCB*

(209) Σύμφωνα με τη CCB, το κόστος με το οποίο επιβαρύνεται η JCD για την εκτέλεση της σύμβασης Villo είναι σαφώς μικρότερο από το κόστος που είχε αρχικά δηλωθεί και, κατ' επέκταση, και από το κόστος που επικαλούνται οι βελγικές αρχές για να αποδείξουν ότι δεν υπήρξε υπεραντιστάθμιση:

i) η JCD φαίνεται να ωφελήθηκε από τη μείωση του αριθμού των διαθέσιμων ποδηλάτων από 5 000 σε 4 500 ποδήλατα·

ii) η JCD φαίνεται ότι μπόρεσε να εξοικονομήσει σημαντικά ποσά χάρη στην τροποποιητική πράξη της σύμβασης Villo, η οποία μειώνει τον αριθμό των διαθέσιμων σταθμών ποδηλάτων από 400 σε 360· και

iii) ο αριθμός των διαδρομών που καταγράφονται στη σύμβαση Villo φαίνεται να μειώθηκε κατά 150 000 το 2015 σε σύγκριση με το 2014.

(210) Η CCB υπολόγισε τα διαφημιστικά έσοδα που αποκόμισε η JCD από την εκτέλεση της σύμβασης Villo ως εξής: καταρχάς, διαχώρισε τις διαφημιστικές πινακίδες ανάλογα με την ημερομηνία εγκατάστασής τους και την τοποθεσία τους, στη συνέχεια υπολόγισε τον αριθμό των διαφημιστικών επιφανειών που εκμεταλλευόταν η JCD και, τέλος, έλαβε υπόψη τις επίσημες τιμές που χρέωνε η JCD για το δίκτυό της στις Βρυξέλλες, καθώς επίσης και τις εκπτώσεις που εφαρμόζονται κατά κανόνα στον τομέα της υπαίθριας διαφήμισης για το συγκεκριμένο είδος πινακίδων. Σύμφωνα με τους εν λόγω υπολογισμούς, η JCD υποεκτίμησε σημαντικά τα σχετικά διαφημιστικά έσοδα.

(211) Η CCB διαπιστώνει ότι η JCD ωφελήθηκε από υπεραντιστάθμιση ύψους 27,3 εκατ. EUR το διάστημα από τον Μάιο του 2009 έως τον Φεβρουάριο του 2017.

(212) Δεδομένου ότι δεν ελέγχθηκε η απουσία υπεραντιστάθμισης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 163), η CCB θεωρεί ότι έπρεπε να εφαρμοστεί σύστημα ελέγχου με το οποίο θα εξακριβωνόταν, σε ετήσια βάση, αν υπάρχει υπεραντιστάθμιση του παραχωρησιούχου, και το οποίο θα διόρθωνε όποια υπεραντιστάθμιση εντοπιζόταν. Ο έλεγχος αυτός θα έπρεπε να διενεργείται από ανεξάρτητο τρίτο μέρος.

(213) Η CCB θεωρεί, επιπλέον, ότι ο έλεγχος της απουσίας υπεραντιστάθμισης θα έπρεπε να βασίζεται σε ένα εύλογο κέρδος, το οποίο υπολογίζεται σε σχέση με το κόστος της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος και όχι σε σχέση με τα αποκομισθέντα έσοδα.

4.4.2. *Πρόσθετες παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την JCD*

(214) Σε ό,τι αφορά τη χρήση του δείκτη GRP για τον προσδιορισμό των διαφημιστικών εσόδων που αποκομίστηκαν από τη σύμβαση Villo (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 162 έως 184), η JCD διευκρίνισε ότι πρόκειται όντως για ένα από τα κριτήρια που χρησιμοποιεί η εταιρεία προκειμένου να προσδιορίσει την αξία των διαφημιστικών δικτύων. Ωστόσο, η JCD θεωρεί ότι ο θεωρητικός δείκτης των διαφημιστικών πινακίδων GRP δεν επαρκεί για την αποτίμηση των πινακίδων μιας σύμβασης. Η JCD αποτιμά τις πινακίδες που εγκαθίστανται στο πλαίσιο της κάθε σύμβασης με βάση τα μέσα έσοδα ανά διαφημιστική επιφάνεια, τα οποία υπολογίζονται σε εθνικό επίπεδο, χρησιμοποιώντας στη συνέχεια έναν διορθωτικό συντελεστή που εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, μεταξύ άλλων από τον δείκτη GRP των διαφημιστικών επιφανειών, από την τοποθεσία των πινακίδων σε μια πόλη στρατηγικής σημασίας για τους διαφημιζόμενους, αλλά και από τον διαφορετικό βαθμό της διαφημιστικής πίεσης που ασκείται στις εκάστοτε πόλεις, καθώς και από τις συνθήκες ανταγωνισμού.

(215) Υπογραμμίζοντας, πάντως, ότι ο δείκτης GRP έχει μικρή σημασία, η JCD σημειώνει ότι από τη σύγκριση του δείκτη GRP και της τιμής ανά διαφημιστική επιφάνεια μεταξύ του μεγαλύτερου εθνικού της δικτύου και του αντίστοιχου μεγαλύτερου δικτύου που έχει αναπτύξει στις Βρυξέλλες, προκύπτουν αυξημένες τιμές –[10-20]% και [20-30]% αντίστοιχα– παρόμοιες με τον διορθωτικό συντελεστή των διαφημιστικών επιφανειών που εκμεταλλεύτηκε η JCD στο πλαίσιο της σύμβασης Villo, ο οποίος ανέρχεται σε [20-30]%.

(216) Όσον αφορά το κόστος της εκτέλεσης της σύμβασης Villo, η JCD θεωρεί ότι τα ποσά στα οποία κατέληξε η CCB δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα για τους εξής λόγους:

i) η μέθοδος της CCB δεν έλαβε ουδόλως υπόψη τις επενδύσεις που έπρεπε να υλοποιηθούν για την παραγωγή των αναγκαίων υποδομών κατά την έναρξη της σύμβασης παραχώρησης·

ii) η CCB θεώρησε ότι το ετήσιο κόστος ανά ποδήλατο ήταν 1 450 EUR. Το ποσό αυτό συμπεριλαμβανόταν στην προσφορά της JCD και, επομένως, βασιζόταν σε εκτιμήσεις.

(217) Η JCD δεν αναγνωρίζει τα ποσά που παρουσιάζει η CCB όσον αφορά τις αποζημιώσεις για τους δημοτικούς φόρους (βλέπε αιτιολογική σκέψη 164). Σύμφωνα με την JCD, η διαφορά μεταξύ των κατ' εκτίμηση ποσών της CCB και των πραγματικών ποσών οφείλεται στους εξής λόγους:

i) χρήση εσφαλμένων συντελεστών: σε αντίθεση με τους υπολογισμούς της CCB, μόνον ορισμένοι δήμοι επιβάλλουν φόρο επί των διαφημιστικών πινακίδων που υπερβαίνει τα 75 EUR ανά m^2 κυλιόμενης επιφάνειας ανά έτος·

ii) εφαρμογή του μηχανισμού σε μη εμπλεκόμενους δήμους: η CCB φαίνεται ότι εφάρμοσε τον μηχανισμό αναπροσαρμογής στους δήμους Etterbeek, Schaerbeek και Saint-Josse, μολονότι οι διμερείς συμβάσεις με τους εν λόγω δήμους δεν περιλαμβάνουν τη σχετική ρήτρα·

iii) αυτόματη εφαρμογή του μηχανισμού: στην πράξη, η JCD εισπράττει ποσά δυνάμει του μηχανισμού αναπροσαρμογής, μόνον αφού χρεώσει το τέλος στους δήμους. Το διάστημα που μεσολαβεί από την εγκατάσταση και την εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων μέχρι την είσπραξη των ποσών σύμφωνα με τις ρήτρες αναπροσαρμογής μπορεί να είναι αρκετά μεγάλο.

(218) Όσον αφορά το ύψος των διαφημιστικών εσόδων, η CCB φαίνεται ότι υποεκτίμησε την έκπτωση που εφάρμοσε η JCD: ο συντελεστής έκπτωσης προσεγγίζει το [60-70]% και όχι το 40 %. Αν εφαρμοστεί ο σωστός συντελεστής έκπτωσης, τα διαφημιστικά έσοδα είναι σαφώς χαμηλότερα –περίπου κατά το ήμισυ– από τις εκτιμήσεις που παρουσιάζει η CCB.

(219) Η JCD αμφισβητεί επίσης το ποσό που παρουσιάζει η CCB όσον αφορά τη δωρεάν εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 165). Σύμφωνα με την JCD, η CCB παραβλέπει το γεγονός ότι η εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων που προβλέπεται στη σύμβαση παραχώρησης Villo συνδέεται άρρηκτα με την παροχή της δημόσιας υπηρεσίας ενοικίασης ποδηλάτων. Τα διαφημιστικά έσοδα προορίζονται στην πραγματικότητα για τη χρηματοδότηση της δημόσιας υπηρεσίας.

(220) Η JCD θεωρεί ότι η εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση της σύμβασης παραχώρησης Villo αφού η JCD εκμεταλλεύεται τις πινακίδες Villo προκειμένου να αντισταθμιστεί το σημαντικό κόστος που δημιουργεί η παροχή της δημόσιας υπηρεσίας ενοικίασης ποδηλάτων.

4.5. **Πρόσθετες παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από το Βέλγιο**

(221) Όσον αφορά τη διάρκεια της σύμβασης Villo (βλέπε αιτιολογική σκέψη 161), οι βελγικές αρχές σημειώνουν επίσης ότι η απόφαση ΥΓΟΣ του 2005, η οποία ίσχυε κατά τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης Villo, δεν προέβλεπε καμία διάταξη για τη διάρκεια της παροχής της δημόσιας υπηρεσίας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 181). Άλλωστε, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η παράταση της διάρκειας της σύμβασης παραχώρησης Villo μέσω της τροποποιητικής πράξης ήταν επιβεβλημένη για τρεις λόγους:

i) περιστάσεις που βρίσκονταν υπεράνω του ελέγχου των μερών και καθυστέρησαν την εκτέλεση της σύμβασης·

ii) βούληση για εναρμόνιση των δύο φάσεων της σύμβασης Villo: σύμφωνα με τις αρχικές προβλέψεις, οι δύο φάσεις της σύμβασης θα διαρκούσαν δεκαπέντε έτη, αλλά οι εν λόγω φάσεις ξεκίνησαν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει ότι η φάση 1 και η φάση 2 θα είχαν διαφορετικές ημερομηνίες λήξης (όπως επισημαίνεται στο προοίμιο της τροποποιητικής πράξης της σύμβασης)· και

iii) μείωση του αριθμού των διαφημιστικών πινακίδων που εκμεταλλευόταν η JCD, όπως προκύπτει από την τροποποιητική πράξη της σύμβασης Villo.

4.6. **Δεύτερη τροποποιητική πράξη της σύμβασης Villo**

(222) Στις 29 Μαρτίου 2018 η κυβέρνηση της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας και η JCD υπέγραψαν τροποποιητική πράξη της σύμβασης Villo. Η εν λόγω τροποποιητική πράξη θεσπίστηκε προκειμένου να καταστεί δυνατή η διενέργεια ακριβέστερων και τακτικότερων ελέγχων σε σχέση με την απουσία της υπεραντιστάθμισης.

(223) Η τροποποιητική πράξη ορίζει ότι τα αποτελέσματα της αναλυτικής λογιστικής της JCD θα διαβιβαστούν στην Περιφέρεια. Στα αποτελέσματα θα απεικονίζονται τα έσοδα της σύμβασης παραχώρησης Villo, τα οποία θα υποδιαιρούνται στις ακόλουθες επιμέρους ομάδες: έσοδα που προέρχονται από το αντίτιμο που καταβάλλουν οι χρήστες, διαφημιστικά έσοδα, απαλλαγή από το περιφερειακό τέλος και αποζημίωση λόγω της αύξησης των δημοτικών φόρων. Επίσης, θα απεικονίζονται τα έξοδα της σύμβασης παραχώρησης, τα οποία θα υποδιαιρούνται στις ακόλουθες επιμέρους ομάδες: έξοδα διαχείρισης και απόσβεση των επενδύσεων που συνδέονται με την υπηρεσία Villo.

(224) Η τροποποιητική πράξη ορίζει ότι, κάθε χρόνο, ο επίτροπος που είναι επιφορτισμένος με τον έλεγχο των ετήσιων λογαριασμών της JCD («επίτροπος λογαριασμών») εξακριβώνει αν οι αρχές του λογιστικού διαχωρισμού που εφαρμόζει η JCD συμμορφώνονται με την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012. Κάθε χρόνο, μετά την εξακρίβωση στην οποία προβαίνει ο επίτροπος λογαριασμών, τα αναλυτικά αποτελέσματα χρήσης διαβιβάζονται στον ελεγκτή.

(225) Κάθε χρόνο, ο ελεγκτής εξακριβώνει αν ο αριθμοδείκτης των σωρευτικών ετήσιων αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης (κέρδη προ φόρων και τόκων) προς τα σωρευτικά ετήσια έξοδα (από το 2009 και μετά) που συνδέονται με την εκτέλεση της σύμβασης Villo δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο του [10-20] % ([61]). Σε περίπτωση υπέρβασης και στο πλαίσιο της υπέρβασης του ανώτατου ορίου, το ποσό του περιφερειακού τέλους από το οποίο απαλλάσσεται η JCD, επαυξημένο κατά το ποσό το οποίο προκύπτει από τον αντίκτυπο των μέτρων που συνδέονται με τους δημοτικούς φόρους, καταβάλλεται αναδρομικά, εξολοκλήρου ή εν μέρει, για το προηγούμενο έτος.

(226) Η τροποποιητική πράξη ορίζει επίσης ότι ο επίτροπος λογαριασμών εξακριβώνει με την ίδια μέθοδο την απουσία υπεραντιστάθμισης για την περίοδο 2009-2017 και καταρτίζει συγκεφαλαιωτική έκθεση για την επιτροπή διαχείρισης. Η έκθεση έπρεπε να καταρτιστεί το συντομότερο δυνατό μετά την υπογραφή της εν λόγω τροποποιητικής πράξης.

4.7. **Αξιολόγηση των μέτρων πριν από τη δεύτερη τροποποιητική πράξη**

(227) Η Επιτροπή διαχωρίζει στην αξιολόγησή της την περίοδο που προηγείται της τροποποιητικής πράξης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 222) από την περίοδο που έπεται της τροποποιητικής πράξης.

4.7.1. *Κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ*

(228) Τα κριτήρια βάσει των οποίων στοιχειοθετείται η ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 70-71. Στις αιτιολογικές σκέψεις 229 έως 249 εξακριβώνεται αν πληρούνται τα εν λόγω κριτήρια για το κάθε μέτρο: απαλλαγή από τα περιφερειακά τέλη χρήσης κοινόχρηστων χώρων, αποζημίωση για την αύξηση των δημοτικών φόρων και ρήτρα απρόοπτης μεταβολής των περιφερειακών φόρων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22).

([61]) Ο αντίστοιχος τυπικός αριθμοδείκτης για τα έσοδα είναι το 15 %.

4.7.1.1. Καταλογισμός και κρατικοί πόροι

(229) Τα κριτήρια βάσει των οποίων στοιχειοθετείται ο καταλογισμός και η ύπαρξη κρατικών πόρων περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 72-73.

Καταλογισμός

(230) Δεν αμφισβητείται ότι η σύμβαση παραχώρησης Villo ανατέθηκε από την Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας και ότι η Περιφέρεια ενέκρινε τα πρόσθετα μέτρα μετά την εν λόγω ανάθεση (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 19-22). Ως εκ τούτου, τα αμφιλεγόμενα μέτρα καταλογίζονται στο κράτος.

Κρατικοί πόροι

(231) Τα έσοδα που απωλέσθηκαν τόσο για την Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας όσο και για τους διάφορους δήμους που βρίσκονται εντός των ορίων της Περιφέρειας και συνδέονται με τα αμφιλεγόμενα μέτρα, συνιστούν αποθετική ζημία για τις δημόσιες αρχές και, ως εκ τούτου, αποτελούν κρατικούς πόρους που μεταβιβάστηκαν στην JCD.

(232) Οι κρατικοί πόροι αφορούν εν προκειμένω i) την αποθετική ζημία που προκάλεσε η απαλλαγή των διαφημιστικών πινακίδων με εμβαδόν 8 m^2 από το τέλος χρήσης κοινόχρηστων χώρων της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας, το ύψος της οποίας ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο σε [50 000-150 000] EUR ανά έτος· ii) τα διαφυγόντα έσοδα που συνδέονται με την αποζημίωση για την ενδεχόμενη αύξηση των περιφερειακών φόρων, τα οποία είναι ανάλογα του ποσού της εν λόγω αύξησης· και iii) τα διαφυγόντα έσοδα που συνδέονται με την αποζημίωση για την ενδεχόμενη αύξηση των δημοτικών φόρων, τα οποία είναι ανάλογα του ποσού της εν λόγω αύξησης και ανέρχονται κατ' ανώτατο όριο σε [250 000-350 000] EUR ανά έτος (βλέπε αιτιολογική σκέψη 22).

(233) Το σύστημα ενοικίασης ποδηλάτων Villo χρηματοδοτείται, πέρα από το αντίτιμο που καταβάλλουν οι πελάτες, από τη διαχείριση και την εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων. Τόσο τα διαφημιστικά έσοδα όσο και τα ποσά που καταβάλλουν οι χρήστες του συστήματος αποτελούν αμιγώς ιδιωτικούς πόρους και δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρούνται κρατικοί πόροι.

(234) Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα διαφημιστικά έσοδα που εισέπραξε η JCD δεν συνιστούν προφανώς κρατικούς πόρους, στον βαθμό που τα εν λόγω διαφημιστικά έσοδα προέρχονται από ιδιωτικές συμβάσεις μεταξύ της JCD και των πελατών της, στις οποίες το κράτος δεν έχει καμία απολύτως ανάμειξη.

(235) Άλλωστε, δεν είναι δυνατό να θεωρείται ότι η Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας αρνείται να εισπράξει κρατικούς πόρους απλά και μόνο επειδή η ίδια δεν ασκεί συγκεκριμένη οικονομική δραστηριότητα. Μια τέτοια προσέγγιση όσον αφορά τους κρατικούς πόρους θα ήταν άκρως διασταλτική και θα σήμαινε ότι το κράτος εγκρίνει την άσκηση μιας δραστηριότητας στην επικράτειά του, μόνο αν προηγουμένως βεβαιωθεί ότι δεν μπορεί να ασκήσει το ίδιο τη δραστηριότητα αυτή.

4.7.1.2. Η ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος

(236) Τα κριτήρια βάσει των οποίων στοιχειοθετείται η ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 82 και 83.

(237) Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η απαλλαγή από τα περιφερειακά τέλη και η αποζημίωση λόγω της αύξησης των δημοτικών τελών επιτρέπουν στην JCD να μην επιβαρύνεται με έξοδα που θα επιβάρυναν κανονικά τον προϋπολογισμό της και, ως εκ τούτου, θα μπορούσαν να της προσφέρουν πλεονέκτημα.

(238) Ωστόσο, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι τα πρόσθετα μέτρα πρέπει να χαρακτηριστούν ως αντισταθμίσεις για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, οι οποίες καλύπτονται από τη νομολογία της απόφασης Altmark.

(239) Στην απόφαση Altmark, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διευκρίνισε ότι η αντιστάθμιση που χορηγείται μέσω κρατικών πόρων για τα έξοδα που συνδέονται με την παροχή υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος δεν συνιστά πλεονέκτημα όταν πληρούνται σωρευτικά τέσσερις προϋποθέσεις ([62]):

i) η δικαιούχος επιχείρηση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, ενώ η υποχρέωση αυτή πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένη·

ii) οι παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται η αντιστάθμιση πρέπει να έχουν προσδιοριστεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια·

([62]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, σκέψεις 87 έως 95.

iii) η αντιστάθμιση δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό που απαιτείται για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που προκύπτουν κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός εύλογου κέρδους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών· και

iv) όταν η επιλογή της επιχείρησης στην οποία πρόκειται να ανατεθεί η εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης, η οποία προσφέρει τη δυνατότητα επιλογής του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες με το μικρότερο, για το κοινωνικό σύνολο κόστος, το επίπεδο της απαραίτητης αντιστάθμισης πρέπει να καθορίζεται βάσει αναλύσεως των δαπανών στις οποίες θα προέβαινε μια μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη.

(240) Όσον αφορά το δεύτερο κριτήριο Altmark, η Επιτροπή σημειώνει ότι ο δημοσιονομικός αντίκτυπος που προκάλεσαν στην Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας τα πρόσθετα μέτρα τα οποία ενσωματώθηκαν στη σύμβαση μετά την πρόσκληση υποβολής προσφορών, και κυρίως μέτρα όπως αυτό της αποζημίωσης που πρέπει να χορηγείται λόγω της αύξησης των δημοτικών τελών, ήταν άγνωστος τη στιγμή κατά την οποία εγκρίθηκε το συγκεκριμένο μέτρο, καθώς το εν λόγω μέτρο εξαρτάται πλήρως από τη μεταβολή των δημοτικών φόρων στο μέλλον. Εφόσον δεν προβλέπεται περιορισμός σχετικά με τον μέγιστο δημοσιονομικό αντίκτυπο του εν λόγω μέτρου, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο δεν είναι απολύτως διαφανές.

(241) Όσον αφορά το τρίτο κριτήριο Altmark, δεν εξακριβώθηκε πριν από την έγκριση των πρόσθετων μέτρων που εξετάστηκαν, αν το ποσό αντιστάθμισης που εισέπραξε η JCD κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης υπερέβαινε το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που προέκυψαν για την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός εύλογου κέρδους για την εκτέλεση των εν λόγω υποχρεώσεων.

(242) Τέλος, όσον αφορά το τέταρτο κριτήριο Altmark, η Επιτροπή θεωρεί ότι, εφόσον προστέθηκαν ορισμένα μέτρα μετά την πρόσκληση υποβολής προσφορών, δεν είναι σαφές αν μπορεί να θεωρηθεί ότι εκπληρώθηκε ο στόχος της εν λόγω πρόσκλησης υποβολής προσφορών υπό το πρίσμα της απόφασης Altmark, δηλαδή η επιλογή του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες με το μικρότερο για το κοινωνικό σύνολο κόστος. Πράγματι, από τη στιγμή που στην επίμαχη πρόσκληση υποβολής προσφορών δεν συμπεριλαμβάνονται όλα τα μέτρα αντιστάθμισης, είναι δύσκολο να διαπιστωθεί ότι με την εν λόγω πρόσκληση υποβολής προσφορών επιλέχθηκε ο οικονομικός φορέας που θα παρείχε την υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος με το μικρότερο δυνατό κόστος, ακόμα και αν η καθαυτή διαδικασία υποβολής προσφορών ήταν διαφανής.

(243) Για τους λόγους που εκτέθηκαν στις αιτιολογικές σκέψεις 240 έως 242, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προϋποθέσεις της νομολογίας Altmark δεν εκπληρώνονται στη συγκεκριμένη περίπτωση και ότι, κατά συνέπεια, η μεταβίβαση πρόσθετων κρατικών πόρων που αποφασίστηκε μετά την πρόσκληση υποβολής προσφορών προσφέρει ασφαλώς οικονομικό πλεονέκτημα στην JCD.

(244) Όσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού του εν λόγω πλεονεκτήματος, αρχικά, οι βελγικές αρχές εκτίμησαν ότι η αποζημίωση που συνδέεται με τους δημοτικούς φόρους αντιστοιχούσε περίπου σε ανώτατο ποσό ύψους [50 000-100 000] EUR ετησίως. Ωστόσο, κατά τον εν λόγω υπολογισμό λαμβανόταν υπόψη το γεγονός ότι οι δήμοι επιβάλλουν συνήθως μειωμένους φορολογικούς συντελεστές στις δημόσιες υπηρεσίες, σε αντίθεση με τους υψηλότερους κανονικούς φορολογικούς συντελεστές με τους οποίους βαρύνονται οι εμπορικές επιχειρήσεις. Οι βελγικές αρχές θεωρούν πλεονέκτημα μόνο τη διαφορά μεταξύ του ύψους του ευνοϊκότερου φορολογικού συντελεστή που ισχύει κατά κανόνα για τις δημόσιες υπηρεσίες και του ύψους του φορολογικού συντελεστή που εφαρμόστηκε στην πράξη για την JCD στο πλαίσιο της σύμβασης παραχώρησης Villo. Η Επιτροπή θεωρεί από την πλευρά της ότι το πλεονέκτημα που όντως παρασχέθηκε στην JCD αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του κανονικού συντελεστή και του συντελεστή που εφαρμόστηκε για την JCD. Το εν λόγω πλεονέκτημα θα μπορούσε να ανέρχεται, κατά μέγιστο όριο, σε [250 000-350 000] EUR ετησίως σύμφωνα με τους αρχικούς υπολογισμούς των βελγικών αρχών ([63]).

(245) Συνολικά, η JCD φαίνεται ότι ωφελήθηκε από πλεονέκτημα, το ύψος του οποίου ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο σε [400 000-500 000] EUR ανά έτος ([50 000-150 000] EUR για την απαλλαγή από το τέλος χρήσης κοινόχρηστων χώρων της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας και [250 000-350 000] EUR για την εφαρμογή της ρήτρας αναπροσαρμογής των τιμών σχετικά με τους δημοτικούς φόρους, βλέπε αιτιολογική σκέψη 22).

4.7.1.3. Επιλεκτικός χαρακτήρας

(246) Τα κριτήρια βάσει των οποίων αξιολογείται ο επιλεκτικός χαρακτήρας ενός μέτρου περιγράφονται στην αιτιολογική σκέψη 97.

([63]) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 82 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας.

(247) Δεδομένου ότι τα αμφιλεγόμενα μέτρα συνιστούν ατομικά μέτρα ενίσχυσης, βάσει της διαπίστωσης του οικονομικού πλεονεκτήματος (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 236-245), τεκμαίρεται ο επιλεκτικός χαρακτήρας των μέτρων ([64]). Μέχρι αποδείξεως του εναντίου, το τεκμήριο αυτό ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση και θεωρείται επαρκές για τον χαρακτηρισμό των εν λόγω μέτρων ως επιλεκτικών.

4.7.1.4. Στρέβλωση του ανταγωνισμού και συνέπειες στις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών

(248) Για τους ίδιους λόγους με αυτούς που αναπτύχθηκαν στις αιτιολογικές σκέψεις 103 έως 121, τα πρόσθετα μέτρα που εγκρίθηκαν για την JCD σχετικά με τη σύμβαση παραχώρησης Villo έχουν επιπτώσεις που θα μπορούσαν ενδεχομένως να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών

4.7.1.5. Συμπέρασμα για την ύπαρξη ενίσχυσης

(249) Με βάση τις προαναφερθείσες αιτιολογικές σκέψεις, η Επιτροπή εκτιμά ότι, όσον αφορά τα πρόσθετα μέτρα που συνδέονται με την εκτέλεση, από την πλευρά της JCD, της σύμβασης παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας Villo εντός της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας, πληρούνται τα σωρευτικά κριτήρια αναφορικά με τις κρατικές ενισχύσεις και ότι τα μέτρα αυτά συνιστούν επομένως κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

4.7.2. *Νομιμότητα της ενίσχυσης*

(250) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι τα πρόσθετα μέτρα που θίγονται σε αυτό το σκέλος της καταγγελίας και συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, δεν κοινοποιήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

(251) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ωστόσο ότι, αν τα εν λόγω μέτρα συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, πρόκειται εν προκειμένω για αντισταθμίσεις για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, οι οποίες είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά βάσει της απόφασης ΥΓΟΣ που ίσχυε κατά τον χρόνο των υπό κρίση περιστατικών (κατά την περίοδο της έγκρισης των εν λόγω μέτρων, ίσχυε η απόφαση ΥΓΟΣ του 2005, η οποία αντικαταστάθηκε από την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012). Τα δύο κείμενα προβλέπουν απαλλαγή από την υποχρέωση κοινοποίησης για τα μέτρα που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις συμβατότητας ([65]).

(252) Για να χαρακτηριστούν τα μέτρα συμβιβάσιμα, αρκεί να πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην απόφαση ΥΓΟΣ του 2005, η οποία ίσχυε κατά την περίοδο έγκρισης των μέτρων. Η συμβατότητα με την απόφαση ΥΓΟΣ του 2005 αναλύεται στη συνέχεια.

4.7.3. *Συμβατότητα της ενίσχυσης με βάση την απόφαση ΥΓΟΣ του 2005*

4.7.3.1. Πεδίο εφαρμογής

(253) Η απόφαση ΥΓΟΣ του 2005 ισχύει αποκλειστικά και μόνο για τις υπηρεσίες που μπορούν να χαρακτηριστούν γενικού οικονομικού συμφέροντος. Όπως προκύπτει από τη νομολογία, εφόσον το θέμα αυτό δεν έχει ρυθμιστεί ανά τομέα σε επίπεδο Ένωσης, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια εκτίμησης ως προς τον χαρακτηρισμό μιας υπηρεσίας ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος και καθήκον της Επιτροπής είναι να μεριμνά ώστε να μην υφίσταται πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση αυτή.

(254) Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υπάρχει πρόδηλη πλάνη στον βαθμό που η υπηρεσία ανταποκρίνεται σε ανάγκη των πολιτών, η οποία δεν θα εκπληρωνόταν υπό τις ίδιες συνθήκες χωρίς κρατική παρέμβαση (είναι ενδεικτικό ότι το αντίτιμο που καταβάλλουν οι χρήστες δεν επαρκεί για την κάλυψη των εξόδων της υπηρεσίας). Αξίζει άλλωστε να σημειωθεί ότι το βελγικό Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο επιλήφθηκε του συγκεκριμένου ζητήματος, επιβεβαίωσε ότι το αυτοματοποιημένο σύστημα ενοικίασης ποδηλάτων Villo παρουσιάζει χαρακτηριστικά δημόσιας υπηρεσίας ([66]).

([64]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2005, Επιτροπή κατά MOL, C-15/14 P, ECLI:EU:C:2015:362, σκέψη 60. Απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Ιουνίου 2006, Βασίλειο του Βελγίου κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, C-270/15 P, ECLI:EU:C:2016:489, σκέψη 49. Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2017, Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, T-314/15, ECLI:EU:T:2017:903, σκέψη 79.

([65]) Βλέπε άρθρο 3 της απόφασης ΥΓΟΣ 2005, καθώς και της απόφασης ΥΓΟΣ 2012.

([66]) Βλέπε απόφαση του βελγικού Συνταγματικού Δικαστηρίου 68/2012 της 31ης Μαΐου 2012.

(255) Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) της απόφασης ΥΓΟΣ του 2005, η εν λόγω απόφαση εφαρμόζεται στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντισταθμίσεων για παροχή δημόσιας υπηρεσίας των οποίων το ύψος δεν υπερβαίνει τα 30 εκατ. EUR ανά έτος και οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις με μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών προ φόρων, για όλες τις δραστηριότητές τους, μικρότερο των 100 εκατ. EUR κατά τις δύο χρήσεις που προηγούνται της ανάθεσης της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος.

(256) Το συνολικό ποσό της ενίσχυσης που χορηγήθηκε στην JCD με τη μορφή της απαλλαγής από το τέλος χρήσης των κοινόχρηστων χωρών και της αποζημίωσης λόγω της αύξησης των δημοτικών φόρων υπολείπεται κατά πολύ του ανώτατου ορίου των 30 εκατ. EUR ανά έτος, καθώς δεν υπερβαίνει τα [400 000-500 000] EUR ανά έτος (βλέπε αιτιολογική σκέψη 245) σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των βελγικών αρχών. Επιπλέον, ο ετήσιος κύκλος εργασιών υπολειπόταν κατά πολύ των 100 εκατ. EUR την περίοδο 2006-2007. Ως εκ τούτου, δεδομένων των ανωτέρω, η απόφαση ΥΓΟΣ του 2005 μπορεί εν προκειμένω να εφαρμοστεί.

4.7.3.2. Τήρηση των προϋποθέσεων

(257) Το άρθρο 4 της απόφασης ΥΓΟΣ 2005 ορίζει ότι «η ευθύνη για τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να ανατίθεται στη σχετική επιχείρηση με μία ή περισσότερες επίσημες πράξεις, η μορφή των οποίων προσδιορίζεται από το κάθε κράτος μέλος. Η πράξη ή οι πράξεις αυτές περιλαμβάνουν ιδίως τα ακόλουθα: […] τις ρυθμίσεις για την αποφυγή και την ανάκτηση ενδεχόμενης υπεραντιστάθμισης.».

(258) Σαφής και ρητή περιγραφή των ρυθμίσεων για την αποφυγή και την ανάκτηση ενδεχόμενης υπεραντιστάθμισης συμπεριλήφθηκε στην πράξη ανάθεσης της JCD μόλις στις 29 Μαρτίου 2018, με την έγκριση της δεύτερης τροποποιητικής πράξης της σύμβασης Villo (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 222 έως 226). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω προϋπόθεση της απόφασης ΥΓΟΣ του 2005 δεν έχει τηρηθεί και ότι οι επίμαχες ενισχύσεις δεν είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά βάσει της απόφασης ΥΓΟΣ του 2005.

4.7.4. *Συμβατότητα της ενίσχυσης με βάση την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012*

4.7.4.1. Πεδίο εφαρμογής

(259) Η απόφαση ΥΓΟΣ του 2012 προβλέπει στο άρθρο 10 στοιχείο β) ότι «οποιεσδήποτε ενισχύσεις που τέθηκαν σε εφαρμογή πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας απόφασης, οι οποίες δεν ήταν συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά ούτε εξαιρούντο από την υποχρέωση κοινοποίησης σύμφωνα με την απόφαση 2005/842/ΕΚ, αλλά πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρούσα απόφαση, είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά και εξαιρούνται από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης». Ως εκ τούτου, με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενίσχυση πρέπει να εξεταστεί με βάση την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012.

(260) Όπως εξηγείται στις αιτιολογικές σκέψεις 253 και 254, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υφίσταται πρόδηλη πλάνη ως προς τον χαρακτηρισμό της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012, η εν λόγω απόφαση εφαρμόζεται στις κρατικές ενισχύσεις, υπό μορφή αντισταθμίσεων για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, οι οποίες δεν υπερβαίνουν τα 15 εκατ. EUR ανά έτος. Το συνολικό ποσό της ενίσχυσης που χορηγήθηκε στην JCD υπολείπεται κατά πολύ του εν λόγω ανώτατου ορίου (βλέπε αιτιολογική σκέψη 245) σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των βελγικών αρχών. Ως εκ τούτου, δεδομένων των ανωτέρω, η απόφαση ΥΓΟΣ του 2012 μπορεί εν προκειμένω να εφαρμοστεί.

4.7.4.2. Τήρηση των προϋποθέσεων

(261) Το άρθρο 4 της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 (όπως και της απόφασης ΥΓΟΣ του 2005) ορίζει ότι «η ευθύνη για τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να ανατίθεται στη σχετική επιχείρηση με μία ή περισσότερες επίσημες πράξεις, η μορφή των οποίων προσδιορίζεται από το κάθε κράτος μέλος. Η πράξη ή οι πράξεις αυτές περιλαμβάνουν ιδίως τα ακόλουθα: […] τις ρυθμίσεις για την αποφυγή και την ανάκτηση ενδεχόμενης υπεραντιστάθμισης.».

(262) Όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 258, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω απαίτηση της απόφασης ΥΓΟΣ δεν έχει τηρηθεί και ότι οι επίμαχες ενισχύσεις δεν είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά βάσει της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012.

4.7.5. *Συμβατότητα της ενίσχυσης με βάση το πλαίσιο ΥΓΟΣ του 2012*

4.7.5.1. Πεδίο εφαρμογής

(263) Σύμφωνα με το σημείο 7 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στις αντισταθμίσεις για παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος ([67]) (εφεξής «το πλαίσιο ΥΓΟΣ του 2012») «[ο]ι αρχές που καθορίζονται στην παρούσα ανακοίνωση εφαρμόζονται στις αντισταθμίσεις για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας μόνο στον βαθμό που συνιστούν κρατική ενίσχυση η οποία δεν καλύπτεται από την απόφαση [ΥΓΟΣ του 2012].». Ως εκ τούτου, με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενίσχυση πρέπει να εξεταστεί με βάση το πλαίσιο ΥΓΟΣ του 2012.

(264) Σύμφωνα με το σημείο 69 του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012, «[η] Επιτροπή θα εφαρμόσει τις διατάξεις που καθορίζονται στην παρούσα ανακοίνωση σε παράνομες ενισχύσεις για τις οποίες λαμβάνει απόφαση μετά τις 31 Ιανουαρίου 2012, ακόμα και αν η ενίσχυση χορηγήθηκε πριν από την εν λόγω ημερομηνία.». Ως εκ τούτου, το πλαίσιο ΥΓΟΣ του 2012 μπορεί να εφαρμοστεί από την έναρξη ισχύος της σύμβασης παραχώρησης Villo.

4.7.5.2. Τήρηση των προϋποθέσεων

(265) Η Επιτροπή θα εξακριβώσει τη συμβατότητα της ενίσχυσης με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο τμήμα 2 του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, σύμφωνα με το σημείο 61 του πλαισίου, «[ο]ι αρχές που καθορίζονται στις παραγράφους 14, 19, 20, 24, 39, 51 έως 59 και 60 στοιχείο α) δεν εφαρμόζονται στις ενισχύσεις οι οποίες πληρούν τους όρους που ορίζονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 της απόφασης [ΥΓΟΣ του 2012].» Όπως αποδείχθηκε ανωτέρω (βλέπε αιτιολογική σκέψη 260), η συγκεκριμένη ενίσχυση εκπληρώνει τις εν λόγω προϋποθέσεις.

Γνήσια υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος

(266) Σύμφωνα με το σημείο 12 του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012 «[η] ενίσχυση πρέπει να χορηγείται για μια γνήσια και ορθώς προσδιοριζόμενη υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, όπως ορίζεται στο άρθρο 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης […].». Η Επιτροπή θεωρεί ότι η εκτέλεση της σύμβασης Villo αντιστοιχεί σε γνήσια υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 253-254).

Ανάγκη για πράξη ανάθεσης που θα καθορίζει τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας και τον τρόπο υπολογισμού της αντιστάθμισης

(267) Σύμφωνα με το σημείο 15 του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012 «η ευθύνη για τη διαχείριση ΥΓΟΣ ανατίθεται στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση με μία ή περισσότερες πράξεις, η μορφή των οποίων καθορίζεται από το κάθε κράτος μέλος.». Σύμφωνα με το σημείο 16, η πράξη αυτή πρέπει κυρίως να προσδιορίζει το περιεχόμενο και τη διάρκεια των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας· την εταιρεία που είναι επιφορτισμένη με τις υποχρεώσεις αυτές και, κατά περίπτωση, τη σχετική γεωγραφική περιοχή· τη φύση των ενδεχόμενων αποκλειστικών ή ειδικών δικαιωμάτων που χορηγούνται στην επιχείρηση· την περιγραφή του μηχανισμού αντιστάθμισης και τις παραμέτρους για τον υπολογισμό, τον έλεγχο και την αναθεώρηση της αντιστάθμισης· τις ρυθμίσεις για την αποφυγή και την ανάκτηση της ενδεχόμενης υπεραντιστάθμισης.

(268) Η σύμβαση παραχώρησης Villo χαρακτηρίστηκε σύμβαση παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας από τις βελγικές αρχές. Επιπλέον, στις 25 Νοεμβρίου 2010 το κοινοβούλιο και η Περιφέρεια θέσπισαν διάταγμα για την εκτέλεση της δημόσιας υπηρεσίας Villo.

(269) Στη σύμβαση Villo η δημόσια υπηρεσία ορίζεται ως «η διάθεση αυτοματοποιημένου συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων εντός των ορίων της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας, οι δαπάνες και οι κίνδυνοι του οποίου βαρύνουν τον παραχωρησιούχο, υπό την εποπτεία της κυβέρνησης και υπό τις ελάχιστες προϋποθέσεις που καθορίζονται από αυτήν». Στη σύμβαση ορίζονται οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που βαρύνουν τον παραχωρησιούχο. Στην εν λόγω πράξη περιγράφονται η φύση, η γεωγραφική περιοχή και η εκτέλεση της υπηρεσίας. Περιγράφεται επίσης το σύστημα χρέωσης που ισχύει για τους χρήστες του συστήματος.

(270) Διάρκεια της πράξης ανάθεσης: η διάρκεια της παραχώρησης ορίστηκε σε 15 έτη και παρατάθηκε κατά δύο έτη και 4 μήνες (βλέπε αιτιολογική σκέψη 161) με τροποποιητική πράξη της σύμβασης παραχώρησης της 9ης Ιουνίου 2011. Η διάρκεια αυτή δικαιολογείται από τις επενδύσεις σημαντικής αξίας που πρέπει να υλοποιηθούν. Είναι άλλωστε ενδεικτικό ότι η JCD υπέστη σημαντικές οικονομικές ζημίες και εισήλθε σε κερδοφόρα τροχιά μόλις το 2016 (βλέπε τον πίνακα 1 που ακολουθεί).

([67]) ΕΕ C 8 της 11.1.2012, σ. 4.

(271) Παράμετροι αντιστάθμισης: οι παράμετροι της αντιστάθμισης που αφορούν τα υπό εξέταση μέτρα ενίσχυσης (πρόσθετα μέτρα) ορίζονται σαφώς στη σύμβαση Villo.

(272) Εξακρίβωση της απουσίας υπεραντιστάθμισης: ο έλεγχος της απουσίας υπεραντιστάθμισης συνιστά προϋπόθεση συμβατότητας τόσο για την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012 ((βλέπε άρθρο 4 στοιχείο ε) της απόφασης)) όσο και για το πλαίσιο ΥΓΟΣ του 2012 ((βλέπε σημείο 16 στοιχείο ε) του πλαισίου). Η Επιτροπή διαπίστωσε στην αιτιολογική σκέψη 262 ότι η προϋπόθεση του άρθρου 4 στοιχείο ε) της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 δεν τηρήθηκε στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τους ελέγχους του επιτρόπου λογαριασμών, δηλαδή του ελεγκτικού γραφείου KPMG, δεν υπήρξε πραγματική υπεραντιστάθμιση την περίοδο 2009-2017 (βλέπε πίνακα 1 που ακολουθεί).

Πίνακας 1

Εξακρίβωση της απουσίας υπεραντιστάθμισης

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Σύνολο
Έσοδα από διαφημιστικές πινακίδες 2 m^2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έσοδα από την εκμετάλλευση αλεξιβόρβορων	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έσοδα από διαφημιστικές πινακίδες 8 m^2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έσοδα από χρήστες	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έσοδα από ανατιμολόγηση φόρων 2 m^2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έσοδα από ανατιμολόγηση φόρων 8 m^2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Σύνολο εσόδων (Α)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Περιφερειακά τέλη	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έσοδα από τη ρήτρα αναπροσαρμογής τιμών	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Σύνολο αντιστάθμισης για παροχή δημόσιας υπηρεσίας (Β)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Φόροι διαφήμισης	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έξοδα άμεσης εκμετάλλευσης	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Έξοδα διαχείρισης	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Αποσβέσεις	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Σύνολο εξόδων (Γ)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Αποτέλεσμα εκμετάλλευσης (Δ) = (Α) + (Β) - (Γ)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Απόδοση (Ε) = (Δ) / (Γ)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	*[...]*

(273) Η CCB υπέβαλε πολλές παρατηρήσεις για την εξακρίβωση της απουσίας υπεραντιστάθμισης.

(274) Καταρχάς, η CCB θεωρεί ότι οι δαπάνες που συνδέονται με την εγκατάσταση και την εκμετάλλευση των διαφημιστικών πινακίδων δεν πρέπει να προσμετρηθούν στον υπολογισμό της αντιστάθμισης που χορηγήθηκε στην JCD (βλέπε αιτιολογική σκέψη 162). Επιπλέον, η CCB θεωρεί ότι η δωρεάν εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων για διαφημιστικούς σκοπούς (όπως αποκαλεί την απαλλαγή από το τέλος χρήσης των δημοτικών κοινόχρηστων χώρων) θα πρέπει να προσδιοριστεί ποσοτικά με βάση την αξία των διαφημιστικών πινακίδων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 165).

(275) Η Επιτροπή θεωρεί πράγματι ότι η αξία των διαφημιστικών πινακίδων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εξακρίβωση της υπεραντιστάθμισης. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τα πραγματικά έσοδα και έξοδα που προέκυψαν από τις εν λόγω πινακίδες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν χρειάζεται να βασιστεί στην αξιολόγηση των διαφημιστικών επιφανειών, εξετάζοντας τα έσοδα και τα έξοδα που θα μπορούσαν να προκύψουν από τις εν λόγω πινακίδες (βλέπε πίνακα 1 που ακολουθεί). Αν η αξία εκμετάλλευσης των διαφημιστικών πινακίδων είναι υψηλότερη από αυτήν που απαιτείται για την κάλυψη των εξόδων που προκαλεί η εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης Villo, η ανισορροπία αυτή οδηγεί εκ των πραγμάτων στο συμπέρασμα –μέσω του συγκεκριμένου υπολογισμού– ότι υπήρξε υπεραντιστάθμιση.

(276) Η CCB αμφισβητεί το ποσό της ενίσχυσης που χορηγήθηκε μέσω της απαλλαγής από τους δημοτικούς φόρους (βλέπε αιτιολογική σκέψη 164). Η JCD εντόπισε πολλά σφάλματα στους υπολογισμούς της CCB (βλέπε αιτιολογική σκέψη 217). Ωστόσο, η Επιτροπή σημειώνει ότι, ακόμα και αν συνυπολογιστεί το ποσό ενίσχυσης ύψους 650 000 EUR ετησίως, όπως διαπίστωσε η CCB, η αποστολή δημόσιου χαρακτήρα εξακολουθεί να είναι συνολικά ελλειμματική την περίοδο 2009-2017.

(277) Όσον αφορά τον ισχυρισμό της CCB ότι τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνθηκε η JCD κατά την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης Villo ήταν σαφώς χαμηλότερα από τα έξοδα που είχαν δηλωθεί κατά την έναρξη της διαδικασίας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 209), αρκεί η διαπίστωση ότι η εξακρίβωση της απουσίας υπεραντιστάθμισης βασίζεται στα πραγματικά έξοδα που επιβάρυναν την JCD, και όχι σε προβολές ή εκτιμήσεις.

(278) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η JCD δεν έλαβε υπεραντιστάθμιση για την παροχή της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος Villo το διάστημα 2009-2017.

(279) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ύπαρξη μηχανισμού για τον έλεγχο της απουσίας υπεραντιστάθμισης είναι τελικά πραγματικά απαραίτητη μόνο για να κρίνεται κατά πόσον μια ενίσχυση είναι συμβιβάσιμη με βάση την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012, στον βαθμό που το κράτος είναι υπεύθυνο για τον έλεγχο της απουσίας υπεραντιστάθμισης, καθώς και για να κρίνεται κατά πόσον μια ενίσχυση είναι συμβιβάσιμη δυνάμει του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012 όσον αφορά τα κοινοποιηθέντα μέτρα, στον βαθμό που ο εν λόγω μηχανισμός ελέγχου αποτελεί το μέσο πάνω στο οποίο στηρίζεται η Επιτροπή για να αποκλείσει το ενδεχόμενο μελλοντικής υπεραντιστάθμισης και για να μην προχωρήσει σε εκ των υστέρων εξακρίβωση. Όταν η Επιτροπή εξακριβώνει εκ των υστέρων την απουσία υπεραντιστάθμισης, το τυπικό αυτό κριτήριο χάνει τη χρησιμότητά του, η οποία συνίσταται στη πρόληψη του ενδεχόμενου υπεραντιστάθμισης. Αν η Επιτροπή διενεργήσει εκ των υστέρων εξακρίβωση, οποιαδήποτε υπεραντιστάθμιση εντοπιστεί πρέπει να ανακτηθεί, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή όχι ελέγχου και, αντίστροφα, η απουσία υπεραντιστάθμισης αρκεί για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις συμβατότητας του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012.

(280) Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ύπαρξη ελλιπούς ελέγχου στο παρελθόν από το κράτος μέλος, όταν δεν υπάρχει υπεραντιστάθμιση, έχει μικρή σημασία στον βαθμό που ο στόχος της εν λόγω προϋπόθεσης (η απουσία υπεραντιστάθμισης) έχει επιτευχθεί. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περιπτώσεις στις οποίες η Επιτροπή έλαβε αρνητικές αποφάσεις και διέταξε την ανάκτηση των αντισταθμίσεων για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας (εφόσον δεν υπήρξε πρόδηλη πλάνη ως προς τον χαρακτηρισμό της δημόσιας υπηρεσίας), τα εν λόγω ανακτηθέντα ποσά αφορούσαν αποκλειστικά και μόνο την υπεραντιστάθμιση, όπως ακριβώς υπολογίστηκε από την Επιτροπή, ανεξάρτητα από την ποιότητα του ελέγχου που διενεργήθηκε από το κράτος μέλος ([68]). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, ο έλεγχος υπεραντιστάθμισης από το κράτος μέλος ήταν είτε ανύπαρκτος, είτε ελλιπής (στο γεγονός αυτό οφείλεται άλλωστε και η ύπαρξη υπεραντιστάθμισης). Στις καταστάσεις αυτές, η εναλλακτική επιλογή είναι να ανακτηθεί το σύνολο των αντισταθμίσεων που έχουν χορηγηθεί για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας στον φορέα παροχής της δημόσιας υπηρεσίας, μολονότι βέβαια εν λόγω φορέας έχει ήδη παράσχει τη δημόσια υπηρεσία, αποκλειστικά και μόνο εξαιτίας του γεγονότος ότι ο μηχανισμός ελέγχου δεν ήταν ικανοποιητικός και ανεξάρτητα από το πραγματικό ποσό της υπεραντιστάθμισης.

(281) Η προσέγγιση αυτή θα μπορούσε θεωρητικά να οδηγήσει ακόμα και στην ανάκτηση όλων των αντισταθμίσεων που έχουν χορηγηθεί στον φορέα για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, εφόσον δεν υπάρχει καμία απολύτως υπεραντιστάθμιση. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η εναλλακτική αυτή επιλογή αντίκειται στις αρχές της ΣΛΕΕ σχετικά με τον ουσιώδη ρόλο που επιτελούν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και κυρίως στο άρθρο 14 της ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι η Ένωση οφείλει να μεριμνά ούτως ώστε οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων, οι οποίες επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους.

(282) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η προϋπόθεση της εξακρίβωσης της απουσίας υπεραντιστάθμισης μπορεί εν προκειμένω να θεωρηθεί ότι έχει εκπληρωθεί.

Τήρηση της οδηγίας 2006/111/ΕΚ της Επιτροπής ([69])

(283) Δυνάμει του σημείου 18 του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012, «[η] ενίσχυση θεωρείται συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης μόνο όταν η επιχείρηση συμμορφώνεται, κατά περίπτωση, με την οδηγία 2006/111/ΕΚ.».

(284) Όσον αφορά τον λογιστικό διαχωρισμό, εκδηλώθηκαν ορισμένες αμφιβολίες σχετικά με την αναλυτική λογιστική της JCD, και κυρίως σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα έσοδα των συμβάσεων για τις οποίες διεξάγεται διαπραγμάτευση σε εθνικό επίπεδο κατανέμονται στις πινακίδες που περιλαμβάνονται στη σύμβαση παραχώρησης Villo (βλέπε αιτιολογική σκέψη 184). Μετά τη θέσπιση της δεύτερης τροποποιητικής πράξης της σύμβασης Villo (βλέπε τμήμα 4.6), ο επίτροπος λογαριασμών θα ελέγξει τις αρχές του λογιστικού διαχωρισμού που εφάρμοσε η JCD σε ετήσια βάση. Αντίστοιχος έλεγχος διενεργήθηκε άλλωστε για όλη την προηγούμενη περίοδο (2009-2017), και μετά τις διευκρινίσεις των βελγικών αρχών και της JCD (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 196, 214 και 215), η Επιτροπή θεωρεί ότι το σύστημα αναλυτικής λογιστικής εκπληρώνει τις απαιτήσεις της οδηγίας 2006/111/ΕΚ και ότι ο έλεγχος της απουσίας υπεραντιστάθμισης (βλέπε πίνακα 1 ανωτέρω) διασφαλίζεται με τον κατάλληλο λογιστικό διαχωρισμό.

Απουσία υπεραντιστάθμισης

(285) Σύμφωνα με το σημείο 49 του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012, «[τ]α κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι […] οι επιχειρήσεις δεν λαμβάνουν αντιστάθμιση που υπερβαίνει το ποσό το οποίο καθορίζεται σύμφωνα με αυτές τις απαιτήσεις του παρόντος τμήματος.».

([68]) Βλέπε εν προκειμένω κυρίως την απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2012 στην υπόθεση SA.14588, καθώς και την απόφαση της 10ης Ιουλίου 2018 στην υπόθεση SA. 37977.

([69]) Οδηγία 2006/111/ΕΚ της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 2006, για τη διαφάνεια των χρηματοοικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων καθώς και για τη χρηματοοικονομική διαφάνεια εντός ορισμένων επιχειρήσεων (ΕΕ L 318 της 17.11.2006, σ. 17).

(286) Όπως διευκρινίζεται στην αιτιολογική σκέψη 272, η JCD δεν έλαβε υπεραντιστάθμιση για το προηγούμενο χρονικό διάστημα.

Συμπέρασμα

(287) Με βάση τα ανωτέρω στοιχεία, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην JCD στο πλαίσιο της σύμβασης Villo είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά βάσει του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012 όσον αφορά την περίοδο ισχύος της σύμβασης Villo που προηγήθηκε της δεύτερης τροποποιητικής πράξης, δηλαδή για την περίοδο από τις 5 Δεκεμβρίου 2008 έως τις 29 Μαρτίου 2018.

4.8. **Αξιολόγηση των μέτρων μετά τη δεύτερη τροποποιητική πράξη**

4.8.1. *Κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ*

(288) Δεδομένου ότι η δεύτερη τροποποιητική πράξη δεν τροποποιεί τα μέτρα που εγκρίθηκαν για την JCD στο πλαίσιο της σύμβασης Villo, η εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 229 έως 249) παραμένει αμετάβλητη.

4.8.2. *Συμβατότητα της ενίσχυσης με βάση την απόφαση ΥΓΟΣ του 2012*

(289) Η δεύτερη τροποποιητική πράξη διορθώνει τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν στην προηγούμενη πράξη ανάθεσης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 262), ενσωματώνοντας σαφή και ρητή περιγραφή των κανόνων ανάκτησης των ενδεχόμενων υπεραντισταθμίσεων και των τρόπων αποφυγής των τελευταίων.

(290) Το άρθρο 6 της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 ορίζει ότι «[τ]α κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι […] η επιχείρηση δεν λαμβάνει αντισταθμίσεις πέραν του ποσού που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 5 [το ποσό της αντιστάθμισης δεν υπερβαίνει εκείνο που απαιτείται για να καλυφθεί το καθαρό κόστος εκτέλεσης των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένου ενός εύλογου κέρδους]. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν αποδεικτικά στοιχεία κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής. Διενεργούν τακτικούς ελέγχους, ή μεριμνούν για τη διενέργεια τέτοιων ελέγχων, τουλάχιστον ανά τριετία κατά την περίοδο ανάθεσης, καθώς και στο τέλος της εν λόγω περιόδου.».

(291) Το άρθρο 6 προβλέπει επίσης ότι «όταν μια επιχείρηση λαμβάνει αντιστάθμιση πέραν του ποσού που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 5, το κράτος μέλος ζητεί από την επιχείρηση να επιστρέψει την τυχόν εισπραχθείσα υπεραντιστάθμιση.».

(292) Η δεύτερη τροποποιητική πράξη ορίζει ότι ένας ελεγκτής εξακριβώνει σε ετήσια βάση αν το ποσό της αντιστάθμισης υπερβαίνει εκείνο που απαιτείται για την εκτέλεση της δημόσιας υπηρεσίας, περιλαμβανομένου ενός εύλογους κέρδους. Σε περίπτωση υπέρβασης και στο πλαίσιο της υπέρβασης του ανώτατου ποσού, το καθ' υπέρβαση ποσό καταβάλλεται αναδρομικά από την JCD (βλέπε αιτιολογική σκέψη 225).

(293) Για τους λόγους που εκτίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 289 έως 292, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι τα μέτρα ενίσχυσης που εγκρίθηκαν για την JCD στο πλαίσιο της σύμβασης Villo είναι συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά βάσει της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012, μετά τη θέσπιση της δεύτερης τροποποιητικής πράξης.

(294) Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της εν λόγω εξακρίβωσης, το ποσοστό του κέρδους επί του κόστους συγκρίνεται με ένα τυπικό περιθώριο κέρδους, το οποίο ανέρχεται σε [10-20]% –το αντίστοιχο τυπικό περιθώριο κέρδους επί των εσόδων ανέρχεται σε [10-20]%– και το οποίο θεωρείται εύλογο βάσει των πληροφοριών που ανταλλάχθηκαν με τη CCB και την JCD ([70]). Για να ληφθεί υπόψη και η σχετική παρατήρηση της CCB (βλέπε αιτιολογική σκέψη 213), προτιμήθηκε να αξιολογηθεί το περιθώριο κέρδους επί του κόστους αντί του περιθωρίου κέρδους επί των εσόδων.

5. **ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΣΚΕΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΙΔΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ 1984**

(295) Σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ, η Επιτροπή έχει αρμοδιότητα, όταν διαπιστώσει το ασυμβίβαστο μιας ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά, να αποφασίζει ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει ([71]). Επίσης, τα δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αποφανθεί, παγίως, ότι η υποχρέωση για το κράτος μέλος να καταργήσει ενίσχυση την οποία η Επιτροπή κρίνει ως ασύμβατη προς την εσωτερική αγορά, αποσκοπεί στην επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση ([72]).

([70]) Βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 109 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας.

([71]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1973, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, σκέψη 13.

([72]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, σκέψη 66.

(296) Στο πλαίσιο αυτό, τα δικαστήρια της Ένωσης έχουν αποφανθεί ότι ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται όταν ο δικαιούχος έχει επιστρέψει τα ποσά των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν παράνομα. Με την απόδοση αυτή, ο λαβών την ενίσχυση χάνει το πλεονέκτημα που απολάμβανε στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του και επανέρχονται τα πράγματα στην προ της καταβολής κατάσταση ([73]).

(297) Σύμφωνα με τη νομολογία, το άρθρο 16 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 προβλέπει ότι «σε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο.».

(298) Συνεπώς, δεδομένου ότι τα υπό εξέταση μέτρα τέθηκαν σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ και χαρακτηρίστηκαν παράνομα και ασυμβίβαστα με την εσωτερική αγορά, πρέπει να ανακτηθούν προκειμένου να αποκατασταθεί η κατάσταση που επικρατούσε στην αγορά πριν από την έγκρισή τους. Η ανάκτηση πρέπει να καλύπτει το χρονικό διάστημα από τη στιγμή της διάθεσης της ενίσχυσης στον δικαιούχο μέχρι την πραγματική ανάκτησή της, σύμφωνα με τη μεθοδολογία που τεκμηριώνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 131-141. Τα προς ανάκτηση ποσά πρέπει να αποφέρουν τόκους μέχρι την πραγματική ανάκτησή τους.

6. **ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

6.1. **Σκέλος των διαφημιστικών πινακίδων της σύμβασης του 1984**

(299) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, όσον αφορά την εκμετάλλευση ορισμένων διαφημιστικών πινακίδων από την JCD, οι οποίες εγκαταστάθηκαν σύμφωνα με τη σύμβαση του 1984 εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών και διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία αφαίρεσής τους που προβλεπόταν στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999, χωρίς να καταβάλλονται μισθώματα ούτε φόροι, συντρέχουν τα σωρευτικά κριτήρια που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις και, κατά συνέπεια, το μέτρο αυτό συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

(300) Όσον αφορά τη νομιμότητα του μέτρου ενίσχυσης, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το μέτρο που θίγεται σε αυτό το σκέλος της καταγγελίας και συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, δεν κοινοποιήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ και τέθηκε σε εφαρμογή. Ως εκ τούτου, το εν λόγω μέτρο συνιστά παράνομη ενίσχυση.

(301) Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι η εν λόγω ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και, ως εκ τούτου, πρέπει να ανακτηθεί, μαζί με το αρχικό κεφάλαιο και τους τόκους, σύμφωνα με τη νομολογία «CELF» του Δικαστηρίου ([74]).

6.2. **Σκέλος Villo**

(302) Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo συνιστούν κρατικές ενισχύσεις με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

(303) Ωστόσο, τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo είναι συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά με βάση το άρθρο 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

(304) Όσον αφορά τη χρονική περίοδο που εκτείνεται από τις 5 Δεκεμβρίου 2008, ημερομηνία έναρξης της ισχύος της σύμβασης παραχώρησης, μέχρι τις 29 Μαρτίου 2018, ημερομηνία υπογραφής της τροποποιητικής πράξης (βλέπε τμήμα 4.6), η Επιτροπή θεωρεί ότι τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo εκπληρώνουν τις απαιτήσεις του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012 (βλέπε τμήμα 4.7). Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει επομένως να οδηγήσουν σε ανάκτηση, μολονότι πρόκειται για παράνομες ενισχύσεις, αφού δεν κοινοποιήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

(305) Όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από την ημερομηνία υπογραφής της δεύτερης τροποποιητικής πράξης μέχρι τη λήξη ισχύος της σύμβασης παραχώρησης (16 Σεπτεμβρίου 2026), η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προϋποθέσεις της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 εκπληρώνονται, με την επιφύλαξη της αυστηρής τήρησης των προϋποθέσεων που προβλέπονται στην εν λόγω τροποποιητική πράξη (βλέπε τμήμα 4.8),

([73]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουνίου 1999, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, σκέψεις 64 και 65.

([74]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 2008, CELF και Ministre de la Culture et de la Communication («CELF I»), C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση υπέρ της JCD, το ποσό της οποίας αντιστοιχεί στα μισθώματα και στους φόρους που δεν καταβλήθηκαν για τις διαφημιστικές πινακίδες που εγκαταστάθηκαν σύμφωνα με τη σύμβαση του 1984 εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών και διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία αφαίρεσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999, και η οποία χορηγήθηκε παράνομα το διάστημα από τις 15 Σεπτεμβρίου 2001 έως τις 21 Αυγούστου 2010 από το Βέλγιο κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν είναι συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά.

Άρθρο 2

1. Το Βέλγιο είναι υποχρεωμένο να ανακτήσει από τον δικαιούχο την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1.

2. Τα προς ανάκτηση ποσά περιλαμβάνουν τόκους που αναλογούν στο χρονικό διάστημα το οποίο εκτείνεται από την ημερομηνία διάθεσης των ποσών στον δικαιούχο μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής τους ανάκτησης.

3. Οι τόκοι υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο του ανατοκισμού σύμφωνα με το κεφάλαιο V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής ([75]).

Άρθρο 3

1. Η ανάκτηση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1 είναι άμεση και πραγματική.

2. Το Βέλγιο μεριμνά για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της κοινοποίησής της.

Άρθρο 4

1. Εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης το Βέλγιο υποβάλλει στην Επιτροπή τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) το συνολικό ποσό (αρχικό κεφάλαιο και τόκοι) που πρόκειται να ανακτηθεί από τον δικαιούχο·

β) αναλυτική περιγραφή των μέτρων που έχει ήδη λάβει και αυτών που προτίθεται να λάβει για να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση·

γ) τα έγγραφα που αποδεικνύουν ότι έχει δοθεί εντολή στον δικαιούχο να επιστρέψει την ενίσχυση.

2. Το Βέλγιο οφείλει να τηρεί την Επιτροπή ενήμερη σχετικά με την πρόοδο των εθνικών μέτρων που λαμβάνονται για την εκτέλεση της παρούσας απόφασης έως την πλήρη ανάκτηση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1. Διαβιβάζει αμέσως, μετά από απλή αίτηση της Επιτροπής, οποιαδήποτε πληροφορία αφορά τα μέτρα που έχει ήδη λάβει ή σχεδιάζει να λάβει για να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση. Παρέχει επίσης αναλυτικές πληροφορίες για τα ποσά των ενισχύσεων και των τόκων που έχουν ήδη ανακτηθεί από τον δικαιούχο.

Άρθρο 5

1. Τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo συνιστούν κρατικές ενισχύσεις με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τις 5 Δεκεμβρίου 2008, ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης Villo, έως τις 29 Μαρτίου 2018, ημερομηνία υπογραφής της δεύτερης τροποποιητικής πράξης της σύμβασης Villo, τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo εκπληρώνουν τις απαιτήσεις του πλαισίου ΥΓΟΣ του 2012 ([76]) και είναι συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά. Οι ενισχύσεις αυτές είναι παράνομες επειδή δεν κοινοποιήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

([75]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1).

([76]) Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ C 8 της 11.1.2012, σ. 4).

3. Όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τις 29 Μαρτίου 2018, ημερομηνία υπογραφής της δεύτερης τροποποιητικής πράξης, μέχρι τις 26 Σεπτεμβρίου 2026, ημερομηνία λήξης της της σύμβασης παραχώρησης, τα μέτρα που προβλέπονται στη σύμβαση Villo εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις της απόφασης ΥΓΟΣ του 2012 ([77]) και είναι συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά με την επιφύλαξη της αυστηρής τήρησης των προϋποθέσεων που προβλέπονται στη δεύτερη τροποποιητική πράξη της σύμβασης Villo.

Άρθρο 6

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο του Βελγίου.

Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2019.

Για την Επιτροπή
Margrethe VESTAGER
Μέλος της Επιτροπής

([77]) Απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L 7 της 11.1.2012, σ. 3).